Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství

Bc. Irena Lukášová

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Irena Lukášová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství

Název anglicky

Evaluation of the impact of subsidies on the development of beekeeping

---

Cíle práce

Cílem této práce je analyzovat rozvoj včelařství v České republice a dopad dotační politiky na jeho rozvoj. Cíle je dosaženo zodpovězením tvrzení vycházejících z dotazníkového šetření a to, že:
a) včelař má k včelaření osobní vztah a ve své práci by pokračoval i bez jakýchkoliv dotací
b) každý včelař si podal alespoň jednou žádost na krajské a/nebo národní a/nebo evropské dotace
c) mezi včelaři převažují Ti, kteří pokračují v rodinné tradici

Metodika

První část práce bude vypracovaná na základě odborných článků, odborné literatury, legislativních opatření a internetových zdrojů souvisejících s problematikou rozvoje včelařství v ČR, vznikem Společné zemědělské politiky, její reformy a také vznikem Jednotného trhu.

Praktická část diplomové práce bude založena na zhodnocení vývoje včelařství v České republice v letech 2014–2016, kde budou také vymezeny jednotlivé dotace z národních zdrojů a ze zdrojů EU. K vypracování budou použity podklady získané ve spolupráci se zaměstnanci Státního zemědělského intervenčního fondu a Českého svazu včelařství. Dále bude analytická část práce založena na dotazníkovém šetření, zaměřeném na vyhodnocení tendence růstu počtu včelařů v posledních letech a odhalení motivace včelařů pro chov včel. Na základě analýzy dat z dotazníkového šetření budou vyhodnocena uvedená tvrzení a stanoveny závěry.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

včelařství, včelstvo, včelař, dotace, dotační politika, Evropská unie, motivace

---

Doporučené zdroje informací

ABC práva Evropských společenství, Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělání a kulturu, Praha, 2004. ISBN 80-239-2561-X.
Fontaine Pascal: Evropa ve 12 lekcích, Evropská společenství, 2004. ISBN 92-894-6790-8.
Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), Rada Evropské unie, Brusel, 2005.
SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA VČELY, Ministerstvo zemědělství, Praha 2015, ISBN 978-80-7434-127-4.
Tomáš Kantor, Dan Marek: Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. Vydání první, Brno, Barrister&Principal, 2007. ISBN 80-87029-13-8.
Včelaření krok za krokem, Morrisonová Alethea, Knižní klub, ISBN 978-80-242-4215-6.
Včelařské dotace krok za krokem, Příručka pro chovatele včel, SZIF, Praha 2017.
VČELAŘSTVÍ Ing. Vladimír Veselý, CSc., a kolektiv, Státní zemědělské nakladatelství Praha, 1985.
VČELAŘSTVÍ V ČESKU, Český svaz včelařů, Praha, 2012, ISBN 978-80-903309-6-2.
Zahradník Petr: Vstup do Evropské unie – Přínosy a náklady Konvergence, nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2003. ISBN 80-7179-472-4.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. et Ing. Ondřej Škubna, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 2. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce Ing. et Ing. Ondřeje Škubny, Ph.D., a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26. 3. 2018 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce Ing. et Ing. Ondřeji Škubnovi, Ph.D., za jeho odborné rady, cenné připomínky, pomoc a čas, který mi věnoval. Dále bych chtěla poděkovat svým kolegům ze Státního zemědělského intervenčního fondu a pracovníkům Českého svazu včelařství za poskytnuté podklady.

Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství

Abstrakt:

Tématem této diplomové práce je Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství. V teoretické části jsou uvedeny základní informace týkající se vzniku a rozvoje včelařství v České republice a dále je zde uveden vznik Společné zemědělské politiky, její reforma a také Jednotný trh a jeho cíle. Jsou zde vymezeny jednotlivé dotační tituly pro včelaře nejen z národních zdrojů, ale také ze zdrojů EU. Vlastní práce je zaměřena na vyhodnocení vývoje včelařství v České republice a tendenci růstu počtu včelařů v posledních letech a odhaluje motivaci včelařů pro chov včel. Jedná se o trend dnešní doby, zaměřující se na zdravé bio potraviny, návrat k přírodě a tradicím spojený se stoupající oblibou života na venkově, nebo je důvodem rozvoje včelařství u nás možnost čerpat dotace z národních zdrojů či fondů EU. Sběr informací od chovatelů včel probíhal formou dotazníkového šetření, a to v základních organizacích Českého svazu včelařství ve Zbečně a v Kladně. Na základě analýzy dat z dotazníkového šetření došlo k vyhodnocení stanoveného cíle zodpovězením tvrzení, týkajících se motivace včelařů pro chov včel a dopad dotační politiky na jeho rozvoj.

Klíčová slova: včelařství, včelstvo, včelař, dotace, dotační politika, Evropská unie, motivace

Evaluation of the impact of subsidies on the development of beekeeping

Abstract:

The theme of this diploma thesis is Evaluation of the impact of subsidies on the development of beekeeping. In the theoretical part, basic information on the origin and development of apiculture in the Czech Republic and beyond is given there is the emergence of the Common Agricultural Policy, its reform, and also the Single Market and its objectives. There are defined individual titles for beekeepers not only from national sources, but also from EU sources. Its own work is focused on evaluation of the development of beekeeping in the Czech Republic and the tendency of the number of beekeepers to grow in recent years and reveals the motivation of beekeepers for bee breeding. This is a trend of today, focusing on healthy organic food, a return to nature and traditions associated with the increasing popularity of rural life, or the reason for the development of beekeeping in our country is the possibility to draw subsidies from national sources or EU funds. The collection of information from breeders of bees was carried out by means of a questionnaire survey, in the basic organizations of the Czech Beekeeping Association in Zbečno and Kladno. Based on the analysis of the data from the questionnaire survey, the objective was assessed by answering statements concerning the motivation of beekeepers for bee breeding and the impact of the subsidy policy on its development.

Keywords: beekeeping, bee, beekeeper, subsidy, subsidy policy, European Union, motivation

Obsah

1 ÚVOD 9

2 CÍL PRÁCE A METODIKA 10
2.1 Cíl práce 10
2.2 Metodika 10

3 TEORETICKÁ ČÁST - VZNIK VČELAŘSTVÍ A VÝVOJ CHOVU VČEL 12
3.1 Počátky chovu včel 12
3.1.1 Chov včel na území Česka do 19. století 12
3.1.2 Rozvoj chovu včel v úlech 13
3.2 Rozvoj včelařství 15
3.3 Moderní včelaření 17
3.3.1 Současný vývoj včelařství v Česku 19
3.4 Vliv životní prostředí na rozvoj včel 20
3.4.1 Přírodní podmínky pro chov včel v Česku 21
3.4.2 Očekávaný vývoj vnějších podmínek pro chov včel v Česku 22

4 TEORETICKÁ ČÁST - SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA 23
4.1 Reforma společné zemědělské politiky 23
4.2 Budoucnost Společné zemědělské politiky 24
4.2.1 Budoucnost Společné zemědělské politiky v Česku 25
4.3 Jednotný trh 26
4.3.1 Česká republika a jednotný trh 27

5 TEORETICKÁ ČÁST - JEDNOTLIVÉ DOTAČNÍ PROGRAMY PRO VČELAŘE 28
5.1 Podpůrná opatření z prostředků ČR – Národní dotace 28
5.1.1 Zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných plodin v ČR 29
5.1.2 Finanční prostředky poskytované včelařským spolkům 30
5.1.3 Dotace na udržování a využívání genetických zdrojů 30
5.2 Podpůrná opatření ze společných prostředků ES a ČR - EURODOTACE 31
5.2.1 Technická pomoc 32
5.2.2 Boj proti varroáze 34
5.2.3 Racionalizace kočování včelstev 34
5.2.4 Úhrada nákladů na rozbory medu 35
5.2.5 Obnova včelstva 36
5.3 Dotace včelařů z Programu rozvoje venkova 37
5.4 Dotace z krajských rozpočtů 37

6 PRAKTICKÁ ČÁST - ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU VČELAŘSTVÍ A POSKYTNUTÝCH DOTACÍ 39
6.1 Analýza včelařství v ČR 39

6.2 Vývoj včelařství v jednotlivých krajích....47
6.3 Vývoj včelařství ve vybraných okresech....51

7 PRAKTICKÁ ČÁST - ANALÝZA DAT Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ....55
7.1 Primární východiska z šetření....55
7.1.1. Metoda vyhodnocování a interpretace dat....55
7.1.2. Charakteristika respondentů....56
7.2 Výsledky a analýza jednotlivých dat....57
7.2.1. Délka chovu včel a počet včelstev....58
7.2.2. Motivace pro chov včel....61
7.2.3. Čerpání dotací....63
7.2.4. Názory respondentů na druhy a výši dotace....65
7.2.5. Názory respondentů na současný rozvoj včelařství v ČR....67

8 ZÁVĚR....70

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ....76

10 PŘÍLOHY....81
10.1 Formulář dotazníkového šetření pro včelaře
10.2 Ukázkový vyplněný dotazník
10.3 Tabulka 1 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1919 - 1938
10.4 Tabulka 2 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1946 – 1980
10.5 Tabulka 18 Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR
10.6 Tabulka 22 Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel
10.7 Tabulka 26 Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1919 – 1938, str. 16
Tabulka 2 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1946 – 1980, str. 17
Tabulka 3 Přehled o maximální výši dotace na zařízení podporovaná z Technické pomoci, str. 33
Tabulka 4 Přehled o maximální výši dotace na nová zařízení pro kočování včelstev, str. 35
Tabulka 5 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 – 2016 za ČR, str. 39
Tabulka 6 Přehled o počtu žádostí a čerpání eurodotací za jednotlivá opatření v roce 2014 – 2016, str. 42
Tabulka 7 Přehled o počátečních investicích začínajícího včelaře, str. 42
Tabulka 8 Přehled o běžných ročních provozních příjmech začínajícího včelaře, str. 43
Tabulka 9 Přehled o běžných ročních provozních nákladech začínajícího včelaře, str. 44
Tabulka 10 Přehled o hospodářském výsledku a návratnosti investice začínajícího včelaře, str. 44
Tabulka 11 Přehled čerpání eurodotací v roce 2014 – 2016, str. 45
Tabulka 12 Přehled čerpání – národní dotace 1. D v roce 2014 – 2016, str. 46
Tabulka 13 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 v jednotlivých krajích, str. 47
Tabulka 14 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2015 v jednotlivých krajích, str. 48
Tabulka 15 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2016 v jednotlivých krajích, str. 49
Tabulka 16 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 - 2016 v okrese Kladno, str. 51
Tabulka 17 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 - 2016 v okrese Rakovník, str. 52
Tabulka 18 Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR, str. 56
Tabulka 19 Přehled o zastoupení respondentů ve výzkumu dle věku a počtu včelstev, str. 58
Tabulka 20 Zařazení respondentů dle věku do skupin podle zkušeností s včelařením, str. 59
Tabulka 21 Zařazení respondentů do skupin podle zkušeností s včelařením, str. 60

Tabulka 22 Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel, str. 61
Tabulka 23 Přehled o odpovědích respondentů na jejich současnou motivaci pro chov včel, str. 62
Tabulka 24 Přehled o čerpání dotací dle zkušeností s včelařením, str. 63
Tabulka 25 Přehled o odpovědích respondentů na důvody pro chov včel i bez dotací, str. 64
Tabulka 26 Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací, str. 66
Tabulka 27 Přehled o odpovědích respondentů na typy dotací, str. 67
Tabulka 28 Přehled o odpovědích respondentů na rozvoj včelařství v ČR, str. 68
Tabulka 29 Přehled o odpovědích respondentů na budoucnost včelaření v ČR, str. 68

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Přehled o počtu včelařů a včelstev v roce 2014 – 2016 za ČR, str. 40
Graf 2 Přehled o výnosu medu v letech 2014 – 2016 za ČR, str. 41
Graf 3 Přehled o výnosu vosku v letech 2014 – 2016 za ČR, str. 41
Graf 4 Přehled o rozvoji počtu včelařů v jednotlivých krajích v roce 2014 – 2016, str. 50
Graf 5 Přehled o rozvoji počtu včelstev dle jednotlivých krajů v roce 2014 – 2016, str. 50
Graf 6 Přehled o vývoji počtu včelařů a včelstev v okrese Kladno v roce 2014 – 2016, str. 51
Graf 7 Přehled o vývoji počtu včelařů a včelstev v okrese Rakovník v roce 2014 – 2016, str. 52
Graf 8 Přehled o průměrném počtu včelstev na jednoho včelaře v okrese Kladno a Rakovník, str. 53
Graf 9 Přehled o výnosu medu v okrese Kladno a Rakovník v roce 2014 – 2016, str. 54
Graf 10 Přehled o výnosu vosku v okrese Kladno a Rakovník v roce 2014 – 2016, str. 54
Graf 11 Přehled o věkové struktuře respondentů ve výzkumu, str. 57
Graf 12 Zařazení respondentů do skupin dle věku, str. 59
Graf 13 Zařazení respondentů do skupin podle zkušeností s včelařením a počtu chovaných včelstev, str. 60
Graf 14 Přehled o čerpání dotací dle zkušeností s včelařením, str. 64
Graf 15 Přehled o odpovědích respondentů na důvody pro chov včel i bez dotací, str. 65

SEZNAM ZKRATEK

AEKO – Agroenvironmentální klimatická opatření

ČMSCH – Českomoravská společnost chovatelů, a.s.

ČR – Česká republika

ČSR – Česká socialistická republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSV, ČSV, z.s. – Český svaz včelařů

DPH – daň s přidané hodnoty

EAFRD – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

EAGF – Evropský zemědělský záruční fond

EHS – Evropské hospodářské společenství

ENRF – Evropský námořní a rybářský fond

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

HRDP – Horizontální plán rozvoje venkova

CHKO – Chráněná krajinná oblast

MZe - Ministerstvo zemědělství

OP RVMZ – Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství

PRV – Program rozvoje venkova

SAPS – Jednotná platba na plochu

SR – Slovenská republika

SZIF – Státní zemědělský intervenční fond

ZO – základní organizace

z.s. – zapsaný spolek

1 ÚVOD

V předložené diplomové práci s názvem Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství se snažím objasnit současnou problematiku včelařství převážně na území České republiky. Jedním z důvodů, proč jsem si vybrala toto téma, je mimo jiné také osobní zainteresovanost, protože jsem včelařka a patřím mezi malochovatele včel (s manželem vlastníme 29 včelstev).

Včela má v přírodě jako opylovatel rostlin hlavní a nezastupitelné místo. Pokud by došlo k vymizení včel z naší přírody, uhynulo by mnoha druhů rostlin, které jsou závislé na jejich opylování. Proto je důležité podporovat chov včel, je to nezměřitelná, finančně neohodnotitelná činnost, která se nedá nijak vyčíslit. Jedná se o práci, kterou včelaři věnují všem a odměnou je jim především morální ohodnocení, zisk z včelích produktů je vedlejším přínosem.

Včelařství v České republice je nedílnou součástí zemědělské činnosti a patří mezi nejstarší obory, které člověk provozoval. Mezi výstupní produkty patří med, vosk, propolis, pyl, mateří kašička a včelí jed, jedním z nejdůležitějších výstupů včelařské činnosti je opylení rostlin.

Včelařství je u nás podporováno prostřednictvím několika podpůrných opatření formou dotací. V práci se snažím nejen uvést a kategorizovat jednotlivé druhy těchto dotací, ale také objasnit problematiku oboru. V současnosti dochází k růstu počtu včelařů, jak je dále doloženo ve vlastní práci a otázkou je zda tento trend vychází z možnosti čerpat dotace z národních zdrojů a evropských fondů, zda jde o módní trend nebo se jedná o dlouholetou tradici, kdy je včelaření předáváno z generace na generaci.

Díky dotacím je dnes zakládáno mnoho včelařských kroužků nejen pro děti, ale také pro začínající včelaře, kde je možné se dozvědět vše, co včelaření obnáší. V minulosti se výuka soustředila hlavně na teorii, ale nyní díky dotacím si mohly včelařské kroužky pořídit úly a ostatní pomůcky pro včelaření a tím se zajistila praktická výuka tohoto krásného koníčku.

Chtěla bych také poukázat na to, že i díky dotacím dochází k rozšiřování povědomí o důležitosti chovu včel a jejich produktech, převážně konzumace medu, např. projektem Medová snídaně pro školáky a předškoláky, který připravilo Ministerstvo zemědělství.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit celkový rozvoj včelařství v České republice v souvislosti s financováním z národních a evropských zdrojů. K tomuto účelu je zvolen kvalitativní výzkum, jehož postup a průběh získávání dat bude objasněn v praktické části práce. V teoretické části bude popsán vznik a vývoj chovu včel a rozvoje včelařství v ČR, vznik Společné zemědělské politiky, její reformy a také vznik Jednotného trhu. V další části práce budou vymezeny jednotlivé dotační tituly z národních a z evropských zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza vývoje včelařství a čerpání jednotlivých dotačních titulů v České republice v letech 2014 – 2016. Součástí výzkumu bude provedeno dotazníkové šetření, které je zaměřeno zejména na odhalení motivace včelařů pro chov včel a dopad dotační politiky na rozvoj včelařství.

Cíle je dosaženo zodpovězením tvrzení vycházejících z dotazníkového šetření a to, že:
a) včelař má k včelaření osobní vztah a ve své práci by pokračoval i bez jakýchkoliv dotací
b) každý včelař si podal alespoň jednou žádost na krajské a/nebo národní a/nebo evropské dotace
c) mezi včelaři převažují Ti, kteří pokračují v rodinné tradici

2.2 Metodika

Teoretická část práce je vypracovaná na základě odborných článků, odborné literatury, legislativních opatření a internetových zdrojů, které souvisí s problematikou rozvoje včelařství, a pomocí kterých je dále uvedena deskripce současného stavu rozvoje včelařství v ČR, Jednotného trhu, budoucnosti Společné zemědělské politiky a konkrétní klasifikace dotační politiky, která se týká podpor pro včelaře.
V praktické části práce je provedena analýza vývoje včelařství v České republice v období 3 let, tj. od roku 2014 do roku 2016. Tato analýzy poukazuje na rozvoj počtu včelařů, včelstev, výnosy medu a vosku. Objekty jsou v tabulkách rozděleny podle jednotlivých let

a dle vývoje ve dvou vybraných okresech, ve kterých probíhalo dotazníkové šetření a dále v jednotlivých krajích a za celou ČR. Na základě těchto analýz jsou zjištěny změny a vývoj daných objektů v průběhu uvedených let na celém území České republiky. Dále je v práci provedena analýza čerpání jednotlivých dotačních titulů, týkající se stejného období, které jsou v tabulkách rozděleny dle jednotlivých let a druhu dotačního opatření. Z těchto analýz je vyhodnocen vývoj včelařství u nás v souvislosti s financováním z národních a evropských zdrojů. K vypracování uvedených analýz jsou použity podklady, které byli získány podáním žádosti v Českém svazu včelařů (dále jen ČSV) a ve Státním zemědělském intervenčním fondu.

V rámci výzkumu je provedeno dotazníkové šetření zaměřené na vyhodnocení tendence růstu počtu včelařů v posledních letech a odhalení motivace včelařů pro chov včel. Pro dotazníkové šetření jsou vybrány dva okresy v Středočeském kraji a to proto, že Středočeský kraj je, co se týče velikosti a také počtem obyvatel, největším krajem České republiky. Toto dotazníkové šetření je provedeno v základních organizacích (dále jen ZO) ČSV ve Zbečně (okres Rakovník) a v Kladně. Výzkum a sběr dat v těchto dvou ZO je proveden z důvodu velikosti ZO a členitosti krajiny, protože se jedná o okresy velmi odlišné a díky tomu jsou ve výzkumu zastoupeny všechny skupiny respondentů, od malochovatelů po velkochovatele včel.

Konstrukce dotazníku je sestavena na základě sociologických empirických postupů a pouze ke studijním účelům při tvorbě této práce. Respondenti odpovídají na 11 otázek, s uvedením věku, pohlaví, počtu včelstev a stanoviště včelstev. Otázky jsou formulovány tak, aby daly odpověď na to, jaký má dopad dotační politiky na rozvoj včelařství u nás. Otázky jsou zaměřeny na počáteční a současnou motivaci chovu včel, vliv dotací na rozhodnutí začít včelařit a možnosti využití dotací. Dále jsou zaměřeny na názory respondentů na druhy a výši dotací, jaké dotace by přivítali, jaký mají názor na současný rozvoj včelařství, zda mohly dotace ovlivnit tento rozvoj a jestli má včelaření u nás budoucnost. Na základě analýzy dat z dotazníkového šetření jsou vyhodnocena výše uvedená tvrzení a stanoveny závěry.

3 TEORETICKÁ ČÁST - VZNIK VČELAŘSTVÍ A VÝVOJ CHOVU VČEL

Zájem člověka o včely, přesněji řečeno o včelí produkty, začal dlouho předtím, než člověk poznal, jak pěstovat rostliny a chovat zvířata, tedy ještě před vznikem zemědělství. Nejstarší doklady o odebírání medu včelám známe ze skalních kreseb z období před rozšířením zemědělských civilizací. Skalní kresba objevená v Pavoučí jeskyni (Cueva de la Araña) v Bicorp u Valencie ve Španělsku, datovaná kolem 12 tisíc let př. n. l., podrobně popisuje vybírání medu včelám. Rovněž skalní kresba z jižní Afriky, znázorňující včelařskou tématiku nejstaršího období exploatace včel člověkem, nám dává poměrně přesnou představu o tom, jak člověk dovedl záhy využívat včely ke svému prospěchu. (Veselý a kol., 1985, s. 26).

3.1 Počátky chovu včel

Doklady o chovu včel, tedy již záměrné výrobě medu a vosku, známe až z pozdější doby, a to z Egypta, kde včely byly chovány v hliněných válcovitých ležanech nejpozději od 4. tisíciletí př. n. l. Ve střední Evropě dokládají chov včel archeologické nálezy zbytků medu (Hadersleben 1000 let př. n. l., Asley 3. stol. n. l., Erfurt – Gispersleben a Schlotheim 6. stol. n. l.) a nepřímé doklady o používání vosku (voskové destičky, odlévání kovu do ztracených forem). Zvlášť významný doklad byl získán roku 1901 ve Slezsku u obce Cszarnowasy, kde v korytě řeky Odra byla nalezena brť z 1. stol. př. n. l. Nálezy brtí dokládají nejen chov včel ve střední Evropě, ale současně i způsob chovu, tj. lesní chov včel neboli brtnictví, které bylo velmi rozšířené a oblíbené na rozsáhlém území severnější části střední a východní Evropy až do předminulého století. (Veselý a kol., 1985, s. 26).

3.1.1 Chov včel na území Česka do 19. století

Podle písemných dokumentů se med na dnešním území Česka produkuje již od 5. století n. l. Například Kosmova kronika vypráví o zemi dokola obklíčené horami, kde lesy zněly hlasně bzukotem včel. Historickou existenci včelařství potvrzují zakládací listiny klášterů

od přemyslovské doby v 10. století. Již v 16. století bylo upravováno medařské právo smluvními vztahy. Jako příklad lze uvést litomyšlské lešácké neboli medařské právo, které se zachovalo ve třiadvaceti artikulích v litomyšlské knize smluv, sepsané v letech 1570 až 1578. Velký pedagog a filozof J. A. Komenský má již v díle Orbis pictus (1658) obraz úlu jako hospodářského zařízení. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 9).
Včelařské patenty Marie Terezie byly vydány v roce 1775 pro Moravu a Slezsko a v roce 1776 pro Čechy. Na základě těchto patentů byly v Čechách a na Moravě založeny včelařské školy. Velkou tradici má sdružování včelařů. Ti již od 18. století byli na úrovni tehdejšího poznání kvalitně vzděláváni. Po založení Včelařského odboru pro Moravu a Slezsko v roce 1854 a Včelařského spolku pro Čechy v roce 1872 byl založen Ústřední zemský spolek včelařský. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 9).

3.1.2 Rozvoj chovu včel v úlech

Podle běžného výskytu dokladů lze předpokládat všeobecné rozšíření chovu včel jak v úlech v zahradách, tak v brtích v lesích. V lesních krajinách bylo výhodnější extenzivní brtnictví, pro rolníky chov včel ve špalcích poblíž obydlí. (Veselý a kol., 1985, s. 28).
Nejprve člověk pouze vyhledával dutiny, které včely opustily, a vybíral z nich plástve s medem. Později vybíral med i z dutin obsazených včelami. Záhy člověk zjistil, že tímto způsobem byly stavy včel silně decimovány a tak se začal o včely starat. Těmto prvním včelařům se říkalo brtníci podle toho, že včelařili v přirozených dutinách stromů (brtích). Dutiny byly časem upravovány, aby vyhovovaly včelám i práci brtníků. Byly zvětšovány vnitřní dutiny. Otvory do dutin se upravovaly za použití jílu, drnů a kusů dřeva. Tak vznikl zátvor uzavírající přístup do brtě. Protože se včelařilo v přirozených dutinách stromů, které vnikají hlavně u stromů vzrostlých, museli brtníci při své práci zdolávat i velké výšky. K tomu využívali osekané vršky jehličnanů se zbytky větví. Při práci byli připoutáni ke kmenu pomocí provazu, a plástve, které zpočátku vylamovali a později vyřezávali speciálními noži, dávali do kožených vaků a později do nádob. Brtníci označovali stromy se včelami i dutiny pro budoucí včelstva pomocí speciálních značek. Tak asi vzniklo pozdější značení brtí víchy slámy nad nebo pod česnem. Kácení takto označených stromů i ničení značek bylo trestné. Brtníci byli osobami váženými. Měli své vlastní cechy a tvořili spolky s volenou samosprávou. Byla to živnost, která se přenášela

z otce na syna a tím se přenášely i způsoby včelaření. Med se zpočátku sbíral hned po nastěhování včel. V pozdějších dobách se čekalo až do podzimu. Když ovšem včelaři zjistili, že tento způsob včely příliš oslabuje, začalo se s vybíráním na jaře. Za každý osazený strom včelami se musel odvádět poplatek. Med byl ovšem považován za velice ceněnou surovinu. Vyvažovalo se solí. Roku 1553 stálo jedno včelstvo s klátem 3 zlaté, (kráva 5 zlatých). (www.dumpodjasanem.cz, čl. Včelařství, brtnictví).

Brtníci pravděpodobně nevčelařili pouze ve stojatých brtích na živých stromech, ale upravovali si i dutiny padlých kmenů. Když si tyto kmeny donesli ke svým domům, zjistili, že usazené včely prosperují stejně dobře jako včely v lese. Tak začal další způsob včelaření. Prví zmínky o tomto včelaření na našem území nacházíme již v Kosmově kronice. Včelařilo se v úlech špalkových tzv. klapetech později klátech a v košnicích tj. v úlech ze slámy, rákosu nebo proutí. Na blízkém východě se dodnes včelaří v hliněných úlech. V úlech prkenných (stojanech i ležanech) se začaly chovat včely až v 16. století. Chov včel při rolnickém včelaření probíhal stejně jak při chovu v brtích. Ustálilo se pravidlo, že při podřezu včel se odebírala pouze polovina díla a druhá polovina příští rok. Tím se každé dva roky obnovilo kompletní dílo. Chov včel rolnickým a brtnickým včelařením probíhal po mnoho staletí současně. (www.dumpodjasanem.cz, čl. Včelařství, brtnictví).

Z první poloviny 15. století se uchovaly nejstarší vyobrazení špalků stojanů a sudů s medovinou (Majdaléna u Třeboně). Přesnější vyobrazení špalků stojanů je ve žlutickém kancionálu (1557 až 1558). V knize Jana Černého (1517) je vyobrazen bedněný úl stojan a slaměná košnice a Jakub Nykl ze Šprotavy publikoval v roce 1568 popis a vyobrazení ležanu zhotoveného z dřevěných desek, který viděl u Hustopeče na Moravě. O včelařských pomůckách jsme informováni z rozsáhlého českého textu o včelách z překladu zemědělského kompendia P. Crescentia z přelomu 15. a 16. století. Používali se včelařské nože, dýmáky, peroutky na smetání včel, nádoby na plásty, med a vosk, lžíce a lopatky a lisy na vosk. O životě včel (biologii) byly rozšířeny jistě jen nejzákladnější vědomosti. Byl znám význam pastvy, volby stanoviště i potřeba obnovy díla a snad i krmení a přikrmování včelstev. (Veselý a kol., 1985, s. 28).

Nejstarší dochované úly na našem území jsou špalky stojany. V Zemědělském muzeu je to desaterák z východní Moravy s vročením 1673 a v prešovském muzeu špalek z roku 1696. Byly užívány též úly bedněné a znalost slaměných koštic je doložena dovozem z Uher na třeboňské panství v roce 1698. Byly to vesměs úly nedělitelné s nepohyblivým

dílem. Ze 17. století pocházejí též první zprávy o „medníku“ a trubcochytech. V této době došlo k šíření včelníků a včelínů (boudy). Průměrný výnos v druhé polovině 17. století na Roudnicku a Mělnicku byl asi 1 kg medu a 150 g vosku ročně. V druhé polovině 18. století prakticky zanikly poslední zbytky brtnictví v našich zemích. Začaly být sestrojovány úly zcela nově řešené, úly dělitelné, které umožňovaly lépe sledovat vývoj včelstva i manipulovat se včelstvem podle potřeby včelaře. (Veselý a kol., 1985, s. 29).

3.2 Rozvoj včelařství

Během druhé poloviny 19. století se projevily zvláště v Čechách, na Moravě a ve Slezsku podstatné změny v chovu včel, začal se intenzivně šířit chov v úlech s pohyblivým dílem. V českých zemích vzrostl od začátku padesátých let 19. století do začátku první světové války počet včelařů a včelstev. (Veselý a kol., 1985, s. 33).

Zavádění nového způsobu chovu včel vedlo i ke vzniku dalších, dosud nepoužívaných pomůcek a nářadí, nebo k přetváření pomůcek již používaných. Nejvýznamnější z nich byly: vynález medometu a pomůcek těžení medu a vosku, sestrojení nářadí ke zhotovování mezistěn a jejich upevňování v rámku, vynález dělící mřížky a vznik celé skupiny pomůcek pro chov matek a pro vlastní chov včel. Vynález medometu i lisu na mezistěny urychlily šíření úlů s pohyblivým dílem. Medomety se dále zdokonalovaly, takže v krátké době se jich používalo několik typů (tangenciální, radiální, vahadlové, s osou svislou i vodorovnou, jednorámkové i vícerámkové a na různé velikosti rámků). Rovněž lisy na mezistěny byly dále zdokonalovány až po lisy válcové. Lisy se zhotovovaly z různého materiálu i v různých velikostech. Dále byly sestrojovány pomůcky na odvíčkování plástů, čištění medu, upevňování mezistěn do rámků apod. Pro chov matek byly potřebné klícky, malé speciální úly, drobné pomůcky k přenášení včelích larev, značení matek apod., pro běžný chov včel kleště, rozpěráky, pohrabáče a škrabky, nově řešené plechové dýmáky, stříkačky, smyky a kozlíky na rámky, sluneční tavidla, vařáky a pařáky na vosk a po určitou dobu oblíbené trubcochyty a nově řešená krmítka. Úly s pohyblivým dnem umožňovaly lépe využívat dosavadní, ale i nové poznatky ze života včel. To se uplatnilo především při rozvoji chovu matek, plemenitbě včel včetně importu cizích plemen, využívání příbuzenské plemenitby i začátku kontroly užitkovosti při plemenářské práci. (Veselý a kol., 1985, s. 35 - 36).

V rozmezí let 1920 – 1938 vzrostl počet včelstev v českých zemích téměř na dvojnásobek počtu v roce 1920, tyto údaje jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 1, jsou zde uvedeny pouze vybrané hodnoty, celková tabulka je uvedena v příloze 10.3). Za druhé světové války došlo k úbytku počtu včelstev, ale přesto zůstal jejich počet vyšší, než byl po první světové válce. Dále se vyvíjel poměr hlavních typů úlů ve prospěch úlů s dílem pohyblivým. Zatímco v roce 1910 bylo v českých zemích ještě 23% úlů s dílem nepohyblivým (špalků), v roce 1934 to byly jen 0,4%. Po vzniku Československé republiky byl v roce 1919 založen Výzkumný ústav včelařský v Praze, od roku 1924 v Dole u Libčic nad Vltavou, v roce 1922 výzkumná stanice včelařská v Židlochovicích a v Lipském Hrádku v roce 1929. Práce výzkumných zařízení se uplatnila především při zjišťování včelích nákaz a jejich léčení a tlumení. Soustavnější pozornost byla věnována též otázkám včelí pastvy a opylování. (Veselý a kol., 1985, s. 39).

Tabulka 1 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1919 - 1938

Vývoj chovu včel								
Období	Počet včelstev			Produkce medu (t)			Ročně na včelstvo (kg)	
	ČSR	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK
1919 - 1920	378 194	284 226	90 669	1 190	698	555	2,46	6,12
1921 - 1925	372 987	287 966	85 021	1 426	954	471	3,31	5,54
1926 - 1930	433 915	336 959	96 956	2 319	1 781	538	5,29	5,55
1931 - 1936	564 676	437 810	126 866	2 734	1 877	857	4,29	6,75
1936 - 1938	637 124	472 864	164 260	3 749	2 425	1 324	5,13	8,06

Zdroj: Včelařství, Veselý a kol.

.

V období po druhé světové válce došlo na území ČSSR k intenzivnímu rozvoji chovu včel, a to jak v českých zemích (ČSR), tak zvláště na Slovensku. Na území českých krajů vzrost počet včelstev od roku 1946 do roku 1975 o třetinu a dosáhl tak v roce 1975 maxima. Tyto hodnoty jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 2, jsou zde uvedeny pouze vybrané hodnoty, celková tabulka je uvedena v příloze 10.4). V druhé polovině sedmdesátých let počet včelstev na území ČSR mírně poklesl. V posledním období se výrazně zvýšila produkce medu a vosku a nově byla zavedena výroba některých dalších produktů, především mateří kašičky a propolisu pro potřeby farmaceutického průmyslu a kosmetiky. V menší míře se včelám odebíral též pyl a včelí jed. Od začátku šedesátých let se intenzivně provádí plemenářská práce. Byla zavedena a rozšířena inseminace včelích matek, umožňující kontrolu páření. (Veselý a kol., 1985, s. 39 - 40).

Tabulka 2 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1946 - 1980

Vývoj chovu včel								
Období	Počet včelstev			Produkce medu (t)			Ročně na včelstvo (kg)	
	ČSR	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK
1946 - 1950	611 679	462 979	148 700	1 653	988	665	2,13	4,47
1951 - 1955	751 096	540 268	210 828	2 205	1 440	765	2,67	3,63
1956 - 1960	825 194	564 745	260 449	3 921	2 379	1 542	4,21	5,92
1961 - 1965	823 340	558 320	265 020	4 295	2 558	1 737	4,58	6,55
1966 - 1970	980 452	641 595	338 827	6 470	3 361	3 109	5,24	9,18
1971 - 1975	1 065 429	667 475	397 954	5 843	3 371	2 472	5,05	6,21
1976 - 1980	1 004 691	627 527	377 164	7 074	3 236	3 838	5,16	10,18

Zdroj: Včelařství, Veselý a kol.

V devadesátých letech 20. století došlo v ČR k významnému snížení stavů včelstev a počtu včelařů, způsobenému na rozdíl od okolních států důvody ekonomickými a nikoli zdravotními. Stavy včelstev se podařilo díky ekonomické podpoře od státu i ES stabilizovat a v posledních letech navyšovat. Nejkritičtější byla situace v roce 2008, kdy počty včelstev poklesly na 461 086 včelstev a to ve vazbě na celoevropský problém s onemocněním varroázou i ekonomickými podmínkami pro chov včel. Tuto situaci se podařilo, i díky ekonomické pomoci státu, vyrovnat a na konci roku 2014 stavy včelstev dosáhly 603 392 a došlo i k nárůstu počtu chovatelů včel na 53 447. Pokračuje nárůst počtu mladších chovatelů s počtem včelstev pod patnáct úlů. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 3).

3.3 Moderní včelaření

Úl je obydlí včel, které poskytuje včelstvu prostor pro jeho žádoucí rozvoj, musí chránit včelstvo před nepříznivými vlivy prostředí. Včelařům musí dát možnost zasahovat do včelstev s nejmenšími nároky jak na čas, tak na pracovní nasazení – odebírání medových zásob, rozšiřování včelstev, protirojová opatření, dodávání zimních zásob, léčení aj. Úl musí splňovat požadavky na racionální ošetřování včelstev, měl by vyhovovat i mnoha dalším hlediskům. Tyto požadavky na úl splňuje a dnes se provádí pomocí nástavkového včelaření. Na výběr je celá řada úlů např. Dadant, Langstroth nebo klasická Adamcova míra 39 x 24 cm. Dále rozlišujeme úly nízkonástavkové, vysokonástavkové, kombinované a úly uteplené nebo tenkostěnné. Nástavkový úl má na sobě navršeny nástavky tak, aby bylo možné dle potřeby úlový prostor rozšiřovat, snižovat a snadno kontrolovat. Nástavek by měl být přístupný shora tak, aby umožňoval vyjmout kterýkoliv

rámek. Takto specifikovaný úl vyžaduje k ošetření včelstev minimum pracovního času v průběhu celého včelařského roku. (Včelařství, Český svaz včelařů, 09/2016, s 296).

Včelaření v nízkonástavkovém Optimalu – nízkonástavkový úl Optimal představuje moderní velkoprostorový úl, který je určen k chovu silných včelstev. Sestává ze dna s vysokým podmetem a spodním větráním, nástavku, přepážky (vnitřního víka), vnějšího víka s krmítkem a uteplením stropu. Nástavky obsahují po 11 rámcích míry 420 x 170 x 28 mm. Čistá plástová plocha nástavku činí 6 666 cm^2. V průměrných snůškových podmínkách bychom měli mít na dobrá včelstva k dispozici po 6 nástavcích, které spolu dávají 40 000 cm^2 plástu. To je dvojnásobek plochy plástů u plodiště a medníku tradičních dvouprostorových úlů. (Včelařství, Český svaz včelařů, 09/2016, s 297).

Včelaření v systému s vysokými nástavky – vysoké nástavky mají rámky 22 cm a vyšší. U nás jsou nejvíce využívané výšky 24, 27,5 a 30 cm, šíře rámku 39 a 42 cm. Vysokonástavkový systém včelaření má několik nesporných výhod, ale také různá úskalí, se kterými je třeba počítat a vyrovnat se s nimi. Vyšší rámek usnadňuje včelám termoregulaci při jarním rozvoji. Vysoké rámky vyhovují vzestupné tendenci plodování, a proto na počátku plodové hnízdo na něm roste rychleji a má lepší uspořádání zásob. To může v teplejších oblastech ovlivnit výnos z časné snůšky, ale také rychlejší rozvoj roztoče Varroa destructor[1], který je třeba tlumit pomocí kyseliny mravenčí. Velkou výhodou je jednotná výška rámku v celé úlové sestavě, kde je možno převěšovat jednotlivé rámky i při tvorbě oddělků. Nevýhodou takového plodiště je práce s jednotlivými plásty, které jsou těžké, a zdlouhavá výměna plástového díla. Vše vyžaduje více pomůcek k ošetřování včelstev. Nástavek plný medu je již značně těžký. (Včelařství, Český svaz včelařů, 09/2016, s 297 - 298).

Dalším trendem byla modernizace zařízení a nástrojů v oblasti včelařství a medometů. Medomet je mechanické zařízení pro vytáčení medu, který se získává ze včelích plástů pomocí odstředivé síly, kterou medomet vyvine. Před vynálezem medometu (patent - Franz von Hruschka, 1865) se med z plástů lisoval silou nebo se nechal vykapat, což vedlo téměř pokaždé k nenávratnému zničení pláství. V současnosti byly medomety na ruční pohon, i když se stále vyrábějí, nahrazeny elektrickými medomety. Je jich několik druhů, které se dělí podle uspořádání rámků. (www.vceliobchod.cz, čl. Nerezové medomety).

[1] Varroa, Varroa destructor – parazitický roztoč včel, který způsobuje onemocnění varroáza

- Medomety tangenciální - získaly svůj název podle obrazce, který vzniká uspořádáním plástů. Ty jsou rozloženy naplocho ke stěně medometu, který vytočí nejprve jednu a poté i druhou stranu. Získávání medu tangenciálním medometem je velmi rychlé a účinné.
- Medomety zvratné - kde se kazety s plásty při změně směru otáčení samy otočí, ostatní medomety nejsou zvratné a plásty je pak nutné otáčet manuálně.
- Medomety radiální – tyto medomety mají rozloženy plástve paprskovitě ke stěně medometu. Takto umístěné plásty se neotočí, jsou jednodušší konstrukce, ovšem vytáčení probíhá poněkud nižší rychlostí a tedy i delší dobu. Účinnost vytáčení se snižuje u vychladlých plastů či hustšího medu.

(www.vceliobchod.cz, čl. Nerezové medomety).

Mezi další nezbytné pomůcky k vytáčení medu patří odvíčkovací stoly, síta na vyčištění medu, nádoby na skladování medu, refraktometr[2]. K manipulaci se včelstvem potřebuje včelař rozpěrák, smetáček, dýmák a také ochranný oděv.

Díky modernizaci jsou dnes včelařům nabízeny také linky na zpracování medu. Některé druhy linek jsou na takové úrovni automatizace, že včelař nemusí dělat téměř nic. Linka začíná automatickým odvíčkováním, separováním vosku a přečerpáním medu do nádoby.

3.3.1 Současný vývoj včelařství v Česku

Hustota včelstev v Česku je jedna z nejvyšších v Evropě. Na 1 km^2 připadá v průměru 6 včelstev. Včelí produkty se využívají jako potravina, zpracovávají se v kosmetickém a potravinářském průmyslu, v menším množství i v jiných odvětvích. Dlouhodobý průměrný výnos medu činí 15 až 18 kg medu na včelstvo a rok. Včelaři s vyššími počty včelstev, ekonomicky závislí na chovu včel, včelstva přemísťují se snůškou a dosahují produkci mezi 35 až 50 kg na včelstvo. Špičkové výnosy u jednotlivých včelstev však činí až 100 kg na včelstvo. Produkce vosku představuje průměr 0,30 kg na včelstvo. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 27).

Hlavním trendem ve včelařství je zavádění technologií ošetřování včelstev v nástavkových úlech s cílem chovu silných včelstev. Formují se skupiny včelařů majících 100 až 150

[2] Refraktometr – přístroj, který měří obsah vody v medu

včelstev. Tito včelaři se snaží využívat nejen velkovýrobní způsoby ošetřování včelstev, ale také velkovýrobní produktivnější způsoby získávání včelích produktů. Narůstá skupina profesionálních včelařů, chovajících více než 150 včelstev. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 27).

Ohrožení včelími chorobami a nákazami odpovídá poloze Česka ve střední Evropě. Nejzávažnější je napadení včelstev roztočem Varroa destructor. Ten v některých oblastech a za určitých okolností působí ekonomické škody. V porovnání se sousedními státy jsou u nás významně menší. Prevence a tlumení nákazy se odvíjí od průběžného povinného sledování zamoření včelstev touto nákazou a od koordinovaných léčebných postupů. Mor včelího plodu se vyskytuje řádově v desítkách promile. Je zjišťována v posledním období na více místech díky citlivější diagnostické metodě na přítomnost spor původce moru v měli. Ohniska se likvidují radikální metodou. Nosemóza[3] ve správně vedených chovech nepůsobí ekonomicky významné škody. Akarapidóza[4] ani hniloba včelího plodu nebyly již po řadu let u nás prokázány. Včelstva komerčních chovatelů matek jsou povinně vyšetřována na varroázu[5], akarapidózu, nosemózu a mor včelího plodu. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 27 - 28).

3.4 Vliv životní prostředí na rozvoj včel

Vývoj mnoha druhů včel probíhá v úzkém vztahu s okolními rostlinami, které opylovatelé pomáhají utvářet. Opylovatelé, u nás je to včela medonosná, jsou pevnou součástí zemědělského prostředí. Kvalita tohoto prostředí zásadním způsobem ovlivňuje rozvoj a zdraví včelstev. Obrovskou výzvou je snížení počtu úhynu včelstev (v Belgii je to v průměru 30% včelstev) i včel divokých (z nichž v Evropě je považováno za ohrožené nejméně 50%) a znovunalezení vztahu přínosného pro včely i zemědělské prostředí. Úspěch v tomto konkurenčním boji se přímo odvíjí od vybudování zemědělství ohleduplného k biodiverzitě a navíc reflektujícího sociální, zdravotní a ekonomickou problematiku. Zemědělství respektující včely se snaží vyhovět jejich životním potřebám. Je to především:

- Zajištění dostatečného množství různorodých zdrojů květů v průběhu celého roku.

[3] Nosemóza - průjmové onemocnění dospělých včel
[4] Akarapidóza – onemocnění včel způsobené endoparazitem Roztočíkem včelím
[5] Varroáza - je infekční onemocnění včel způsobené roztočem Varroa destructor

- Garance prostředí bez koktejlu pesticidů nebo alespoň s nízkým stupněm expozice.

(Carolina Cardoso, 2016/2, s 90).

Naprosto nezbytné je pokračovat v aktivitách zaměřených na omezení používání pesticidů (směrnice 2009/128/ES). Základní a podstatná pravidla, jako je zákaz aplikace těchto výrobků v době kvetení (pravidlo, které se velmi často nerespektuje) už nejsou dostačující. Je potřeba začít s hlubšími změnami. Na zemědělskou výrobu se budeme muset začít dívat jinak a změnit způsob hospodaření. V tomto duchu již probíhá mnoho výrobních procesů, jde o procesy ekologického zemědělství jako je biologická kontrola škůdců, agrotechniky jako je střídání plodin, agrolesnictví, nové formy družstevnictví a zemědělské organizace spojující zemědělce a spotřebitele. (Carolina Cardoso, 2016/2, s 90).

3.4.1 Přírodní podmínky pro chov včel v Česku

Chov včel má v Česku dobrý základ v přírodních podmínkách, především klimatických a pastevních. Podnebí je mírné a nepřekračuje ani ve výše položených oblastech za tvrdších zim míru únosnou pro chov včel. Jaro přichází zpravidla už začátkem března a slunný podzim se táhne až do konce října. Ve zbývajících čtyřech až pěti měsících se uprostřed zimy vždy vyskytnou příhodné dny k pročišťovacím proletům včel. Nížiny, pahorkatiny a vysoké hory se rychle střídají, krajina je členitá a mění se často už po několika kilometrech. Proto jsou české medy převážně smíšené. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 29).

Bohatou základnu snůšky tvoří rozsáhlé lesní komplexy, které zabírají významnou plochu České republiky (33% celkové rozlohy ČR). Nejrozšířenější je zde smrk. Zdrojem včelí pastvy jsou i rozsáhlé výsadby ovocných stromů – a to nejen ve všech obcích, ale i mimo ně. Podobně je tomu s pylodárnými dřevinami, zvláště při všech vodních tocích. Jižní Morava oplývá akátovými porosty, ke kterým včelaři kočují. Při strukturálních změnách zemědělství polní a luční květeny ubývá, ale na druhé straně řepka olejka se pěstuje v Česku například na výměře přes 350 tisíc hektarů, slunečnice kolem 25 tisíc hektarů. Tyto poskytují v době květu včelám velké množství pylu a nektaru. (Včelařství v Česku, Český svaz včelařů, 2012, s 29).

3.4.2 Očekávaný vývoj vnějších podmínek pro chov včel v Česku

Důležitým opatřením ve vztahu k zemědělcům, ale i obnově a zvýšení biodiverzity krajiny, je nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1307/2013 článek 46 –„Plocha využívaná v ekologickém zájmu“, které vymezuje od ledna 2015 pro zemědělce novou povinnost. V případě, že zemědělec obhospodařuje plochu přesahující 15 ha orné půdy, musí vyčlenit minimálně 5 % plochy v ekologickém zájmu. Bližší podmínky stanovuje nařízení EU č. 639/2014. V souvislosti s reformou Společné zemědělské politiky – I. a II. pilíř byla podmíněně schválena aplikace dalších ploch v ekologickém zájmu tj. ochranné pásy podél vodních útvarů a pásy ležící na okraji lesů. (Strategie resortu, Ministerstvo zemědělství, 2017, s 74).

Výše uvedená opatření zapracovaná v roce 2015 do národní legislativy mají nejen rozhodující význam pro zvýšení pestrosti bylinných společenstev a tím i rozšíření a zachování biodiverzity krajiny, ale především možnost realizace výsadeb medonosných bylin a směsí, které jsou významným zdrojem pylu a nektaru v průběhu fenologického období pro včelstva, ale i další opylovatele. (Strategie resortu, Ministerstvo zemědělství, 2017, s 75).

Jarní období s sebou nese vždy značnou potřebu vody, jak pro živočichy, tak pro včelařsky významné rostliny. Mnohé z nich jsou v tomto období velmi choulostivé vůči suchu.

Zvláště jižní expozice v krajině jsou náchylné na nedostatek vody a tento stav způsobuje snižování tvorby pylu, nektaru a medovice. Voda jako součást všech organismů je pro život včel nezbytná, proto je nutné rozmisťovat včelstva v krajině tak, aby v dosahu stanoviště včelstev byly dostatečné vodní zdroje tj. říčky, potoky ad. Současně je potřebné, aby i široká včelařská veřejnost aktivně reagovala na narůstající deficit vody v krajině podporou opatření vydávaných MZe. (Strategie resortu, Ministerstvo zemědělství, 2017, s 75).

4 TEORETICKÁ ČÁST - SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

Společná zemědělská politika je nejstarší politikou Evropského společenství. Její začátky spadají do roku 1962 a po celou dobu byla nejdůležitější politikou Společenství. V roce 1979 představovaly výdaje na evropské zemědělství 75% rozpočtu tehdejšího Evropského hospodářského společenství. Podíl výdajů vynaložených z rozpočtu EU na zemědělství se však postupně výrazně snížil na současných asi 38%. Tento pokles odráží jednak rozšíření odpovědnosti EU na další oblasti a jednak úspory vyplývající z reforem. Od roku 2004 se navíc k EU připojilo 13 nových členských zemí, aniž by to způsobilo nárůst výdajů na zemědělství. Je zřejmé, že zemědělství je a přes všechny snahy o reformu Společné zemědělské politiky i v blízké budoucnosti zůstane klíčovým a nejnákladnějším odvětvím evropské integrace. Zemědělská politika je také oblastí, kde Evropská unie vyvíjí největší legislativní aktivitu. (www.europa.eu, čl. Zemědělství).

4.1 Reforma společné zemědělské politiky

Římská smlouva z roku 1957 stanovila pro zemědělství několik základních cílů. Všechny z nich byly po čtyřiceti letech fungování Společné zemědělské politiky splněny. Evropské zemědělství se zásadním způsobem zmodernizovalo a přispělo k růstu blahobytu v západní Evropě. Společná zemědělská politika však trpěla mnoha neduhy a musela tak projít od svého vzniku v padesátých letech minulého století několika změnami. Před rokem 1990 ji definovala zejména snaha zaručit soběstačnost v produkci základních potravin. Výsledkem ovšem byla nepružná politika podpor vedoucí k nadprodukci. Dnes je však velké množství přebytkového masa a másla či mléka minulostí. V některých komoditách je dokonce EU již několik let čistým dovozcem. Teprve reformy, které byly zahájeny v 90. letech představovaly pro Společnou zemědělskou politiku vážný pokus o její přestavbu. Na reformu Společné zemědělské politiky působily vnitřní a vnější tlaky a MacSharryho reforma Společné zemědělské politiky z roku 1992 byla tedy prakticky nevyhnutelná. (www.businessinfo.cz, čl. Společná zemědělská politika Evropské unie). Evropská rada na svém berlínském zasedání rozhodla v rámci Agendy 2000 o reformě

Společné zemědělské politiky s cílem snížit objem prostředků vynakládaných na tuto politiku a přitom zachovat konkurenceschopnost evropského zemědělství. Cíle Společné zemědělské politiky, které byly stanoveny v Římské smlouvy, už byly z velké části dosaženy, byla zajištěna spravedlivá životní úroveň zemědělců, byly stabilizovány trhy, produkty se dostávají ke spotřebitelům za rozumnou cenu, proběhla modernizace zemědělských struktur. Reforma přijatá v rámci Agendy 2000 změnila cíle Společné zemědělské politiky. Napříště měla Společná zemědělská politika motivovat zemědělce, aby produkovali vysoce kvalitní produkty v množství, které by více odpovídalo poptávce, a odklonili se od intenzivních zemědělských metod poškozujících životní prostředí. Zemědělské podpory proto už nebudou záviset na vyprodukovaném množství. (Fontaine Pascal, 2004, s 26). V roce 2003 následoval další balíček reforem a v roce 2007 byl představen plán modernizace společné zemědělské politiky, který spočívá v „kontrole stavu", který má zdokonalit, zmodernizovat, zjednodušit a zefektivnit zemědělskou politiku Evropské unie na základě zkušeností získaných z předchozích let a přizpůsobit ji vyššímu počtu členských států Evropské unie. (www.businessinfo.cz, čl. Společná zemědělská politika po reformě z roku 1992).

4.2 Budoucnost Společné zemědělské politiky

Trendem a jedním z nejdůležitějších témat budoucnosti je koncept chytrého a precizního zemědělství, jehož výsledkem by měly být kvalitnější produkty a nižší spotřeba energie. Nové a moderní technologie by navíc mohly přilákat mladé zemědělce. Využití moderních technologií by také mohlo vést ke snížení administrativních požadavků, což je v souladu s cílem Evropské unie, kterým je zjednodušení společné zemědělské politiky. Budoucí podoba zemědělské politiky se ale předně odvíjí od objemu rozpočtu EU. (www.edotace.cz, čl. Budoucnost společné zemědělské politiky EU: Změna priorit). Na podporu zemědělství v Evropské unii plyne ze společné kasy okolo 40% prostředků (55 mld. eur). Nyní však Evropská komise v jednom ze svých diskusních dokumentů (o budoucnosti financí EU) navrhla změnu. Větší část financí by chtěla alokovat do oblastí, jako jsou obrana a migrace. Tyto investice by EU měly vyjít na 15 mld. eur ročně. Na zemědělských dotacích se v současnosti rozpočty jednotlivých členských států nepodílejí, a to chce Komise změnit. Nový princip financování dotací i ze strany

členů Unie by tedy znamenal buď větší výdaje plynoucí ze státních rozpočtů či méně prostředků pro zemědělce. Dalším důvodem nižšího objemu peněz pro zemědělce je odchod Spojeného království z EU, v jehož důsledku přijde rozpočet EU zhruba o 10 mld. eur. Na podobě společné zemědělské politiky se podílí také veřejnost, a to prostřednictvím veřejných konzultací. Ty se uskutečnily na jaře letošního roku a 7. července byly představeny jejich výsledky. Respondenty byli farmáři, zaměstnanci zemědělských a potravinářských firem a občanská společnost z celé Evropské unie. Dle výsledků jsou hlavními překážkami v zemědělství: nedostatek půdy (29%), nízké marže (23%) a administrativní požadavky (13%). Kromě finančních prostředků lze mezi problémy, které v současnosti tíží evropské zemědělství zařadit také nedostatek pracovních sil a stárnutí populace. Mladí lidé do 35 let zastupují pouhých 6% zemědělských podniků. V čele 31% firem jsou pak lidé starší 65 let. Jednou z možností řešení by dle Komise mělo být poskytnutí grantů pro 180 tisíc mladých zemědělců – návrhem je navýšení přímých plateb o 25% v prvních pěti letech podnikání mladého farmáře. (www.edotace.cz, čl. Budoucnost společné zemědělské politiky EU: Změna priorit).

4.2.1 Budoucnost Společné zemědělské politiky v Česku

Strategickým posláním českého zemědělství je podílet se na trvalém zajištění potravinového zabezpečení na národní a evropské úrovni a přispět k energetické soběstačnosti ČR, při zvýšení efektivnosti a konkurenceschopnosti a při podstatném zlepšení ochrany využívaných přírodních zdrojů, vztahů k tvorbě krajiny, rozvoji venkova a zvyšování rekreačního potenciálu, a to s ohledem na probíhající klimatickou změnu. (www.eagri.cz, čl. Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2016–2022).

Společná zemědělská politika pro období 2015 až 2020 mění podobu podpor, zejména přímých plateb. Nově budou koncipovány jako vícevrstevný model, který je vstřícný k životnímu prostředí a zvýhodňuje mladé a malé zemědělce. Bude umožňovat lepší cílení peněz na citlivé sektory, ale bude administrativně náročnější než dosavadní režim jednotné platby na plochu zemědělské půdy (SAPS). Přímé platby bude tvořit zejména SAPS ve výši asi 54 procent vnitrostátního stropu, platba na zemědělské postupy příznivé pro

klima a životní prostředí (tzv. greeningová platba) ve výši 30 procent vnitrostátního stropu a nepovinná podpora vázaná na produkci určená na podporu citlivých sektorů ve výši 15 procent vnitrostátního stropu. Zbývající část bude využita na podporu mladých zemědělců. Na výplatu přímých plateb bude každoročně alokováno přibližně 24 miliard korun z prostředků EU. Z rozpočtu ČR se bude vyplácet přechodná vnitrostátní podpora na citlivé sektory. Tato částka bude podle podmínek evropské legislativy postupně klesat z 850 milionů korun v roce 2015 na 590 milionů v roce 2020. Program rozvoje venkova v letech 2014 až 2020 (PRV) obsahuje opatření cílená na investice do zemědělských a potravinářských podniků včetně podpory mladých zemědělců. Podporovány budou investice do prvovýroby i zpracování zemědělských produktů, balení a značení výrobků. Součástí PRV jsou opatření plošná, zaměřená na udržitelné hospodaření. Stěžejní Agroenvironmentálněklimatická opatření (AEKO), opatření Ekologické zemědělství a Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA) budou podmíněny dodržením minimální intenzity chovu hospodářských zvířat, což nepřímo podpoří živočišnou výrobu. Nově je do PRV zařazeno opatření nazvané Dobré životní podmínky zvířat (welfare) zaměřené na zajištění přirozených potřeb skotu a prasat. Zaměření nového PRV je ale užší, protože kvůli úsporám EU má oproti období 2007 až 2013 rozpočet nižší zhruba o 16 miliard korun. (www.eagri.cz, čl. Letošní rok přináší nová pravidla).

4.3 Jednotný trh

Podle článku 2 Římské smlouvy má Evropské hospodářské společenství (EHS): „*podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, zvyšovat stabilitu, podporovat rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy"*. K dosažení tohoto cíle byly použity dva vzájemně se doplňující postupy tj. otevření hranic, které umožnilo volný pohyb osob, zboží a služeb uvnitř Evropského hospodářského společenství a zorganizování solidarity mezi členskými státy zřízením společných politik a finančních nástrojů. (Fontaine Pascal, 2004, s 29).

Má-li na jednotném trhu fungovat volný pohyb zboží, služeb, lidí a kapitálu, musí existovat pravidla, která zajistí spravedlivou hospodářskou soutěž. Tato pravidla byla vymezena ve smlouvě o ES. Např. článek 81 Smlouvy zakazuje jakékoli obchodní dohody, „*jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu*" a článek 82 zakazuje: „*aby jeden nebo více podniků zneužívaly*

dominantního postavení na společném trhu". Na dodržování pravidel dohlíží Evropská komise. (Fontaine Pascal, 2004, s 29).

Cílem společné organizace trhu je regulovat nabídky výrobků takovým způsobem, aby nedocházelo ke kolísání nabídky. Společné organizace trhu se týkají jednotlivých prvovýrobků a výrobků po prvním zpracování. (www.businessinfo.cz, čl. Společné organizace trhu (vybrané komodity)).

4.3.1 Česká republika a jednotný trh

Česká republika se stala součástí trhu s více než 500 miliony spotřebiteli a více než 20 miliony podniky v roce 2004, kdy spolu s dalšími devíti zeměmi střední a východní Evropy vstoupila do EU. Okamžitě tak mohla těžit z výhod trhu, tedy především z garance čtyř základních svobod: volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb. Zatímco rok před vstupem tvořil objem zahraničního obchodu České republiky s členskými státy EU, kam směřuje drtivá většina českého zboží a služeb, 89 miliard eur, o pět let později vzrostl na 149 miliard eur. Výhody jednotného trhu EU, k nimž patří třeba volné cestování prakticky po celé Evropě, rozmanitost zboží v regálech obchodů nebo možnost studia či založení firmy v zahraničí, se v průběhu let pomalu stávají pro občany EU samozřejmostí. (www.euractiv.cz, čl. Vnitřní trh zvýšil konkurenci, firmy ale chtějí méně regulace).

Jednou z nezbytností pro efektivní fungování jednotného trhu je správné a rychlé zapracování unijních předpisů. Česká republika výrazně zlepšila své výsledky v zavádění unijních pravidel pro fungování vnitřního trhu do svých zákonů. Navzdory tomu se však ČR stále nedostala pod důležitou hranici 1% nezapracovaných předpisů EU. Evropská komise vydává porovnání výsledků dosažených v oblasti vnitřního trhu každých šest měsíců. Správně a rychle zpracovaná legislativa EU je nezbytná pro efektivní fungování vnitřního trhu. Tempo ovšem závisí nejen na vládách, ale i na rychlosti práce národních parlamentů. Česká republika, pro kterou je jednotný trh prioritou, a které dříve patřily nejnižší příčky pomyslného žebříčku zemí EU, se v posledních letech v zapracování unijních předpisů rychle zlepšuje. (www.mzv.cz, čl. ČR se lepší v zavádění pravidel trhu EU).

5 TEORETICKÁ ČÁST - JEDNOTLIVÉ DOTAČNÍ PROGRAMY PRO VČELAŘE

Dotační zdroje lze v České republice rozdělit na dvě základní skupiny podle zdroje finančních prostředků. Po vstupu České republiky do Evropské unie jsou zemědělcům nabízeny evropské dotační programy (většinou částečně kofinancované ze státního rozpočtu ČR), které jsou vhodně doplněny národními dotačními programy (plně hrazeny ze státního rozpočtu ČR). Evropské dotační programy spolu s národními doplňkovými platbami administruje a vyplácí Státní zemědělský intervenční fond. (www.eagri.cz, čl. Struktura dotačních zdrojů).

Státní zemědělský intervenční fond (dále jen Fond) je akreditovanou platební agenturou - zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci Společné zemědělské politiky poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a v rámci Společné rybářské politiky z Evropského námořního a rybářského fondu (ENRF). Program rozvoje venkova (PRV), který čerpá finanční prostředky z EAFRD, nahradil Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ). V rámci Společné zemědělské politiky se v EU uplatňují tři zásady - společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější konkurence a finanční solidarita - financování ze společného fondu, do něhož všichni přispívají. (www.szif.cz, O nás).

5.1 Podpůrná opatření z prostředků ČR – Národní dotace

Dotačními programy stát přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkova. Mezi podporované programy z národních zdrojů patří i podpora včelařství. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 3).

Legislativně je včelařství ošetřeno celou řadou zákonných norem. Především se jedná o zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších

předpisů, zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, včetně navazujících prováděcích vyhlášek k těmto zákonům. (www.eagri.cz, čl. Včelařství).

5.1.1 Zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných plodin v ČR

Na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, je poskytována I.D – Podpora včelařství.

Předmět dotace:

včelstvo, které je v příslušném roce zazimováno.

Subjekt:

včelař, chovající včely na území ČR.

Český svaz včelařů, z.s., který zajišťuje administraci podpory a jehož prostřednictvím bude podpora včelařům, chovajícím včely na území ČR poskytnuta, obdrží 5% z přiznané dotace.

Forma dotace:

dotace k výsledku hospodaření (dříve neinvestiční).

Výše dotace:

do 180 Kč na jedno včelstvo splňující předmět dotace.

(Zásady, Ministerstvo zemědělství, 2016, s 9).

Popis:

zazimovaným včelstvem pro účely této dotace se rozumí včelstvo, které plně obsedá nejméně sedm plástů rámkové míry 39 x 24 cm (odlišná míra se přepočítává).

Dotace se poskytne prostřednictvím Českého svazu včelařů, z.s. a jeho organizačních složek (dle jmenného seznamu hobby včelařů a jmenného seznamu profesionálních včelařů a počtu chovaných včelstev v příslušném roce). Podmínkou pro poskytnutí dotace je umožnění komisionálního hodnocení poskytnutých údajů přímo na stanovišti včelstev pověřenými zástupci Českého svazu včelařů, z. s. (Zásady, Ministerstvo zemědělství, 2016, s 9).

Včelař, který je členem ČSV, podává žádost u základní organizace Českého svazu včelařů, z.s. ve které je jako člen evidován. Včelař, který není členem ČSV podává žádost u základní organizace Českého svazu včelařů, z.s., na jejímž území má umístěná včelstva. V případě, že základních organizací, na jejichž území má včelař umístěna včelstva, je více, pak člen ČSV podává žádost u základní organizace, ve které je členem a včelař, který není členem ČSV, podává žádost u jedné z nich s tím, že od ostatních základních organizací doloží k žádosti potvrzení o tom, že uvedený počet včelstev se nachází na jejím území, a že u této základní organizace nepodal žádost o dotaci. (Zásady, Ministerstvo zemědělství, 2016, s 9 - 10).

Podpora poskytovaná pro profesionální včelaře (včelař, který chová 150 a více včelstev) bude poskytována v režimu de minimis[6], tj. podle nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis v odvětví zemědělství. Český svaz včelařů, z.s. vypracuje "Vnitřní směrnici k administraci dotací". (Zásady, Ministerstvo zemědělství, 2016, s 9 - 10).

5.1.2 Finanční prostředky poskytované včelařským spolkům

Včelařství je podporováno i prostřednictvím státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Včelařským spolkům jsou poskytovány finanční prostředky podle „Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními organizacemi státní správy", a to na základě předloženého projektu, který je v rámci výběrového řízení posuzován. Např. v roce 2015 byla poskytnuta částka ČSV, z. s., ve výši 21 200 000 Kč, Včelí stráži při ČSV, z. s., 100 000 Kč, Spolku pro rozvoj včelařství MÁJA 100 000 Kč, Mendelově společnosti pro včelařský výzkum, o. s. 150 000 Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 3 - 4).

5.1.3 Dotace na udržování a využívání genetických zdrojů

Podpora formou dotace na udržování a využívání genetických zdrojů podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcích zásad ministerstva zemědělství je určena chovatelům včelích matek, udržujících a zlepšujících

[6] Režim de minimis - je podpora, která není de iure veřejnou podporou a nepodléhá oznamovací povinnosti vůči Evropské komisi.

genetické zdroje včely medonosné kraňské. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

5.2 Podpůrná opatření ze společných prostředků ES a ČR - EURODOTACE

Opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh v EU jsou již zavedena od roku 2005. Tato opatření jsou realizována formou tříletých včelařských programů. Výše finančních prostředků na včelařská opatření financovaná z 50% EU a z 50% z národních prostředků je pro každé tříleté období (v členění na jednotlivé roky) určena zvláštním prováděcím rozhodnutím Komise o schválení programů na zlepšení produkce včelařských produktů a jejich uvádění na trh předložených členskými státy podle nařízení (ES) č. 1234/2007, v platném znění, a o příspěvku Unie k těmto programům. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

Včelařský rok (dříve „rozhodné období“):

Pro včelařský rok 2016/2017 je to období od 1. září 2016 do 31. července 2017, počínaje včelařským rokem 2017/2018 od 1. srpna do 31. července. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 3).

Výše finančních prostředků na včelařské eurodotace:

EU stanoví pro každý včelařský rok částku v eurech, kterou smí Fond na včelařská opatření vydat. ČR se spolupodílí na financování dotace 50% vynaložených prostředků. Částku v Kč určenou na dotace v příslušném včelařském roce zveřejňuje Fond vždy v lednu. Pro včelařský rok 2016/2017 je pro chovatele včel určena částka 67 580 061 Kč. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 3).

Úloha ČSV při administraci eurodotací:

Český svaz včelařů, z.s. (dále jen ČSV) je zprostředkovatelem mezi chovateli včel a Fondem a aktivně se podílí na administraci včelařských dotací. V souladu s nařízením vlády je jediným žadatelem o dotace na všechna opatření za všechny chovatele včel bez ohledu na jejich členství v ČSV. ČSV shromažďuje požadavky jednotlivých chovatelů včel. U doručených požadavků provádí evidenci a základní administraci, v případě neúplných požadavků vyzývá chovatele k doplnění povinných údajů, zpracovává přehledy dle pokynů Fondu a provádí další nezbytné úkony související s administrací eurodotací.

ČSV zajišťuje předání dílčích dotací jednotlivým chovatelům včel, kteří splnili dotační podmínky. K zajištění řádné administrace eurodotací vydává ČSV každoročně Organizační pokyny ČSV. Tyto pokyny jsou zveřejněny v časopisu Včelařství č. 1/2017 a na www.vcelarstvi.cz. Součástí organizačních pokynů jsou i lhůty pro doručení požadavků a pro doložení všech dokumentů rovněž na ČSV. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 3 - 4).

Příjemce dotace:

Dotace jsou určeny pro chovatele včel. Chovatelem včel je fyzická nebo právnická osoba, která je evidována jako chovatel včel u Českomoravské společnosti chovatelů, a.s., Hradišťko (dále jen „ČMSCH“). (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 5).

Legislativa EU stanovuje osm základních opatření, kterými lze podpořit chov včel v jednotlivých členských zemích EU. Česká republika využívá pět opatření, z nichž některá zahrnují ještě další podopatření. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

5.2.1 Technická pomoc

Technická pomoc slouží ke zvýšení účinnosti produkce medu a jeho uvádění na trh prostřednictvím použití lepších postupů. Kurzy a další vzdělávací akce určené pro včelaře a vedoucí seskupení či družstev se především týkají oblastí jako je chov a prevence nemocí, podmínky výběru a přípravy pro trh, přeprava a marketing. Od roku 2010 je možno přispět i na 4 nové úly pro začínající včelaře. Od roku 2008 se toto opatření stalo nejvíce využívaným. V roce 2014 se na toto opatření poskytly dotace ve výši 34,307 mil. Kč a podíl na celkově vyčerpaných dotacích dosáhl 53,6%. Určitý pokles vyplacených dotací nebyl způsoben snížením zájmu ze strany včelařů, ale krácením oprávněných požadavků. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

a) Podopatření vzdělávání (praktické kurzy, semináře, přednášky a vedení včelařských kroužků pro děti a mládež) – po prudkém nárůstu v roce 2006 došlo v dalších letech k určité stagnaci a v posledních dvou letech dokonce k poklesu čerpání. Tento pokles byl způsoben především zpřísněním podmínek pro pořádání akcí a snížením finančních sazeb. V roce 2014 bylo uspořádáno celkem 1 541 vzdělávacích akcí, na něž byla čerpána dotace ve výši téměř 3,9 mil. Kč. Pro budoucnost včelaření v ČR je důležité, že vzrůstá zájem o včelařské kroužky. Na vedení 105 včelařských kroužků byla v roce 2014 vyplacena

dotace ve výši 1,1 mil. Kč. Celkem bylo na vzdělávací akce vyplaceno téměř 5 mil. Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

b) Podopatření pořízení zařízení – využívání tohoto podopatření doznalo značného navýšení. Zatímco v roce 2007 byla poskytnuta dotace pouze 160 včelařům ve výši cca 4 mil. Kč, v roce 2008 to bylo již více jak 14,6 mil. Kč pro 855 včelařů a v roce 2014 podalo požadavek 2 138 chovatelů, kteří získali dotaci v celkové výši 26,5 mil. Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

Dotace je určena na vybavení chovatele zařízením na získávání a zpracování medu a ostatních včelích produktů. Požadavek na dotaci podává chovatel individuálně přímo na ČSV. Dotaci lze poskytnout pouze na zařízení z tabulky č. 3. Požadavek chovatele včel se může skládat z více vyjmenovaných zařízení, jejichž celková pořizovací hodnota však musí dosahovat nejméně 20 000 Kč bez ohledu na to, zda chovatel je či není plátcem DPH. Maximální výše uznané částky může činit 100 000 Kč. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 19).

Od včelařského roku 2016/2017 je stanovena na jednotlivá zařízení maximální výše dotace, která může být na pořízené zařízení poskytnuta, pokud nedojde ke krácení uznané částky z důvodů převisu požadavků. V následující tabulce (Tabulka 3) je uvedena maximální výše dotace (limit) s ohledem na plátcovství DPH.

Tabulka 3 Přehled o maximální výši dotace na zařízení podporovaná z Technické pomoci

Druhy nových zařízení, na které lze získat dotaci v rámci opatření Technická pomoc		Maximální výše dotace v Kč (údaj pro neplátce DPH)	Maximální výše dotace v Kč z ceny bez DPH 21 % (údaj pro plátce DPH)
1.	Zařízení na vytáčení medu (přístroj sloužící k získávání medu na principu odstředivé síly - medomet)		
	a) ruční medomet nebo	15 000	12 397
	b) medomet s elektrickým pohonem	30 000	24 793
2.	Míchačka nebo pastovací zařízení (zařízení pro homogenizaci medu a jeho úpravu do pastovité konzistence)	15 000	12 397
3.	Odvíčkovací zařízení mechanické (stroj na odstranění voskových víček z medných plástů)	5 000	4 132
4.	Odvíčkovací zařízení elektrické (stroj na odstranění voskových víček z medných plástů)	30 000	24 793
5.	Nádoba umožňující temperaci, čištění (dekantaci) nebo míchání medu před plněním	6 000	4 959
6.	Nádoba určená k cezení medu (síto, cedník)	1 000	826
7.	Čerpadlo (přístroj určený na přečerpávání tekutého medu)	25 000	20 661
8.	Tepelná komora (zařízení s regulovanou teplotou sloužící ke zkapalnění medu)	10 000	8 264
9.	Plnička medu (zařízení sloužící k plnění medu do obalů)	10 000	8 264
10.	Zařízení pro chlazené sklady sloužící pro skladování medu a plástů (technologické vybavení prostoru zařízením umožňujícím regulaci teploty a vlhkosti)	40 000	33 058
11.	Refraktometr	1 000	826
12.	Zařízení pro získávání vosku (tavidla, vařáky na vosk, lis na mezistěny)	20 000	16 529
13.	Sluneční tavidlo nebo sáčky na vosk	2 000	1 653
14.	Zařízení pro získávání pylu	1 000	826
15.	Varroadna – nejvýše podle počtu registrovaných včelstev chovatele včel	500	413
16.	Jednoúčelový mechanický ometač včel	12 000	9 917
17.	Úlová váha s plošinou do 650 x 650 mm a váživostí do 200 kg s výjimkou váhy registrační	10 000	8 264
18.	Konduktometr	1 000	826

Zdroj: SZIF. Včelařské dotace krok za krokem, 2017.

Maximální výši dotace (Tabulka 3) je možno poměrně snížit, pokud souhrn oprávněných nároků chovatelů včel v ČR přesáhne částku, kterou je možno v příslušném roce na včelařské dotace užít. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 20 - 21).

c) Podopatření dotace na pořízení nových úlů – poskytuje se od roku 2011, a to pouze začínajícím včelařům. V roce 2014 bylo podáno 1 231 požadavků a vyplacena dotace ve výši 2,85 mil. Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

5.2.2 Boj proti varroáze

Boj proti varroáze má za cíl snížení výdajů spojených s léčbou včelstev nebo pokrytí části těchto výdajů. Pokud není toto parazitární onemocnění léčeno, způsobuje snížení výnosů a úhyn včelstev. Oslabení včelstev varroázou je jedním z důvodů objevení se přidružených onemocnění. Varroázu nelze zcela vymýtit a léčba včelstev povolenými přípravky je jediným prostředkem jak se vyhnout následkům tohoto onemocnění. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

Opatření boj proti varroáze, zahrnující dvě na sobě nezávislé dotační okruhy, umožňuje získat dotaci na prostředky sloužící k prevenci nebo léčení varroázy a na úhradu nákladů spojených s aplikací těchto léčiv ve formě aerosolu. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 26).

a) Úhrada nákladů na prostředky – nárůst čerpání vykazoval od roku 2005 téměř lineární nárůst a v roce 2008 byla poskytnuta dotace již ve výši cca 11 mil. Kč, což je o více než 100% více než v roce 2005. Zvýšený nárůst dotací od roku 2012 nebyl způsoben ani tak zvýšenou spotřebou léčiv, ale především jejich zdražením. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

b) Úhrada nákladů spojených s aplikací aerosolu – Počet aplikací tohoto způsobu léčení od roku 2005 neustále meziročně stoupá. V zimním období roku 2013/2014 bylo aerosolem ošetřeno téměř 344 tisíc včelstev, což je více než polovina z celkového počtu v ČR. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

5.2.3 Racionalizace kočování včelstev

Racionalizace kočování včelstev má za cíl řídit pohyby včelstev na území Společenství, jakož i uspořádání disponibilních stanovišť se silnou koncentrací včelařů během

snůškového období. K racionalizaci kočování může mezi dalšími opatřeními přispět soupis podmínek pro kočování, investic do zařízení a vypracování map zdrojů snůšek. U tohoto opatření došlo v minulých letech k nejvýraznějším změnám. Zájem o tuto dotaci každým rokem rostl. V roce 2010 bylo vyplaceno již 11,5 mil. Kč, což byla oproti roku 2005 částka více než osminásobná. V důsledku rozsáhlých změn v podmínkách pro poskytování dotací je od roku 2011 zaznamenán pokles čerpání. V roce 2014 byl zvýšen povinný počet včelstev u chovatelů provádějících kočování na 20 včelstev a vyplacená dotace na opatření racionalizace kočování činila 2,26 mil. Kč, což je 3,5% z celkové alokované částky. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).
Dotace lze získat pouze na nová zařízení sloužící k přesunu včelstev a jejich umístění mimo trvalé stanoviště až do výše maximální dotace (Tabulka 4).

Tabulka 4 Přehled o maximální výši dotace na nová zařízení pro kočování včelstev

Seznam nových zařízení pro kočování včelstev		Maximální výše dotace v Kč (údaj pro neplátce DPH)	Maximální výše dotace v Kč z ceny bez DPH 21 % (údaj pro plátce DPH)
1.	Specializované nakládací zařízení (mechanické, hydraulické nebo elektrické zařízení ke zvedání jednotlivých úlů nebo palet s úly)	30 000	24 793
2.	Specializovaný přívěs určený pro převoz včelstev způsobilý pro provoz na pozemních komunikacích	50 000	41 322
3.	Paleta pro kočující včelstva (zařízení umožňující hromadný přesun a umístění úlů na kočovném stanovišti)	40 000	33 058

Zdroj: SZIF. Včelařské dotace krok za krokem, 2017.

Celková pořizovací hodnota zařízení na kočování včelstev musí činit nejméně 20 000 Kč včetně DPH bez ohledu na to, zda chovatel je či není plátcem DPH. Chovatel prokazuje zdravotní způsobilost včelstev ke kočování a to doložením dokladu o provedeném vyšetření svých včelstev na mor včelího plodu. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 30).

5.2.4 Úhrada nákladů na rozbory medu

Cílem podpůrných opatření týkajících se rozborů medu je zlepšit kvalitu medu uváděného na trh. Financování rozborů fyzikálních a chemických vlastností medu dle botanického původu umožní včelaři získat přesnou znalost o kvalitě medu a rovněž dosáhnout lepšího zhodnocení svého produktu na trhu. Z hlediska čerpání objemu finančních prostředků se jedná o nejméně využívané dotační opatření. Po několikanásobném navýšení v roce

2011, kdy bylo provedeno plošné orientační vyšetření medu na přítomnost spór Paenibacillus larvae[7], bylo v roce 2013 čerpáno pouze 494 tis. Kč. V roce 2014 byl zaznamenán opět zvýšený zájem o tuto dotaci. Vyčerpáno bylo na toto opatření 678 tis. Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 4).

V rámci tohoto opatření si může chovatel včel nechat provést u medu z vlastní produkce rozbory fyzikálně chemických vlastností nebo rozbory na přítomnost spór *Paenibacillus larvae* bez nutnosti podávat požadavek o dotaci. Chovatel odešle vzorky medu do některé z akreditovaných laboratoří. Za rozbor nejvýše 4 vzorků v libovolné kombinaci chovatel uhradí akreditované laboratoři sníženou cenu. Dotaci následně poskytne Fond akreditované laboratoři.

Na fyzikálně chemický rozbor medu činí dotace 800 Kč.

Na rozbor medu na přítomnost spór *Paenibacillus larvae* činí dotace 400 Kč. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 33).

5.2.5 Obnova včelstva

Obnova včelstev umožňuje díky financování činností na podporu chovu včelích matek nebo na nákup včel kompenzovat ztráty včel a tedy produkci. Od roku 2007/2008 je možno v rámci tohoto titulu přispět i na nákup nových úlů v případě úhynu na nakažlivá onemocnění včel, potvrzená orgány státní veterinární správy. Od roku 2014 je dotace poskytována na prodané včelí matky pocházející pouze ze šlechtitelských chovů. Dotace na jednu prodanou včelí matku se zvýšila z 200 Kč na 300 Kč, avšak na základě novely nařízení vlády platné od roku 2014 byl uplatněn koeficient krácení 0,6955. Kvůli tomu činila v roce 2014 skutečná dotace na jednu prodanou včelí matku 208 Kč. V porovnání s rokem 2013 došlo ke zvýšení o 25% a čerpaná částka činila téměř 9,5 mil. Kč. (Situační a výhledová zpráva včely, MZe, 2015, s 5).

Cílem tohoto opatření je v ČR podpořit rozšíření chovu kvalitních včelích matek řádně evidovaných a odchovaných v souladu s podmínkami stanovenými Chovatelským řádem ČSV, uznaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské. Dotaci na šlechtitelský chov včelích matek lze poskytnout pouze chovatelům včel, kteří na základě rozhodnutí předsednictva Republikového výboru ČSV získali osvědčení o šlechtitelském chovu

[7] Paenibacillus larvea – bakterie, které způsobuje onemocnění Mor včelího plodu

uznaného šlechtitelského programu včely kraňské a jsou v rozhodném období zařazeni do seznamu chovatelů včelích matek z uznaného šlechtitelského programu v souladu s § 8 odst. 3 nařízení vlády. Uvedení chovu v tomto seznamu je základní podmínkou pro přidělení dotace a nahrazuje dříve požadované veterinární atesty a doklad o účasti ve šlechtitelském chovu. (Včelařské dotace krok za krokem, SZIF, 2017, s 34 - 35).

5.3 Dotace včelařů z Programu rozvoje venkova

Program rozvoje venkova vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova, který byl zpracován v souladu s nařízením Evropského Parlamentu a Rady č. 1305/2013. Existence a realizace Programu rozvoje venkova ČR přispěje k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. (www.eagri.cz, čl. Program rozvoje venkova 2007–2013).

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program také podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. (www.eagri.cz, čl. Program rozvoje venkova 2014-2020).

Čerpání dotací z Programu rozvoje venkova je spíš pro profesionální včelaře, kteří mají 150 a více včelstev, což u nás představuje v průměru za celé období 0,22% včelařů (členové ČSV, z.s.).

5.4 Dotace z krajských rozpočtů

Krajské dotace jsou vyhlašovány samostatně, záleží na kraji, zda dotace v novém roce vyhlásí či nikoliv. Například Středočeský kraj v tomto roce dotace pro včelaře nevyhlásil a zase naopak v Libereckém kraji budou včelařům rozdělovat jeden milion korun na nové úly, včelstva, včelí matky, ochranné včelařské pomůcky, včelařské vybavení (s výjimkou toho na zpracování medu a vosku) i opravy či rekonstrukce a výstavby včelínů. (Liberecký kraj, čl. Kraj vyhlásil granty pro včelaře).

Účel podpory:

- Podpora začínajících včelařů
- Rozšíření a zkvalitnění chovu stávajících včelařů
- Prevence nemocí včel pořízením nových úlů

Důvody podpory stanoveného účelu:

Zlepšení opylovací služby včelstev na kulturních i planě rostoucích rostlinách

Minimální výše dotace: 7 500 Kč

Maximální výše dotace: 40 000 Kč

Maximální výše dotace kraje ze způsobilých výdajů:

Dotace bude poskytnuta až do výše 70% z celkových způsobilých výdajů projektu, avšak maximálně 40 000 Kč.

Způsobilé výdaje:

Náklady související s vlastní realizací projektu.

Dotace budou poskytovány především na následující položky: Úly, včelstva, včelí matky, ochranné včelařské pomůcky, včelařské vybavení (s výjimkou vybavení na zpracování medu a vosku), opravy, rekonstrukce a výstavby včelínů. Položky podporované na základě Nařízení vlády č. 373/2010 Sb., ve znění pozdějších předpisů, budou s výjimkou nástavkových úlů podporovány pouze výjimečně na základě objektivních důvodů (např. velmi nízké zavčelení oblasti, nákazová situace). (Liberecký kraj, čl. Životní prostředí a zemědělství).

6 PRAKTICKÁ ČÁST - ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU VČELAŘSTVÍ A POSKYTNUTÝCH DOTACÍ

Tato část práce je zaměřena na vyhodnocení rozvoje včelařství a analýzu čerpání jednotlivých dotačních titulů v ČR za období let 2014-2016 (dále jen sledované období). Z těchto analýz bude možné zhodnotit vývoj včelařství u nás v souvislosti s financováním z národních a evropských zdrojů. Základem pro analýzu současného stavu včelařství jsou počty včelařů a včelstev, produkce medu a vosku.

Do skupiny včelařů, u kterých se prováděla analýzy dat, byli zařazeni včelaři a právnické osoby, kteří jsou členy ČSV, z.s., včelařské kroužky, ale také neorganizovaní včelaři. V materiálech poskytnutých ČSV, z.s., jsou mezi včelaře započítávání také včelaři bez včelstev, kteří jsou členové ČSV, ale tito nejsou ve výzkumu zahrnuti.

6.1 Analýza včelařství v ČR

V roce 2016 bylo na našem území celkem 53 890 včelařů, před 10 lety jich bylo 48 678. Co vede lidi k tomu, aby začali včelařit? Může být jednou z motivací pro včelaře možnost čerpat finanční prostředky z dotačních titulů? Tato část práce by měla dát z části odpověď na tyto otázky.

Naše území je relativně dobře a rovnoměrně pokryto včelstvy. V dnešní pozměněné krajině nejsou včelstva schopna dlouhodobě přežít bez pomoci člověka. Proto je také velmi důležité, aby docházelo ke zvyšování nejen počtu včelstev, ale také ke zvyšování počtu včelařů, kteří se o svá včelstva dobře starají. O rozvoji počtu včelstev a včelařů ve sledovaném období vypovídá následující tabulka (Tabulka 5).

Tabulka 5 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 - 2016 za ČR

ROK	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg				% nárůst/pokles počtu	
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)			
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk	včelařů	včelstev
2014	50 505	405 089	603 392	11,95	7 162 502	253 510	11,87	0,42	100,00	100,00
2015	51 221	421 959	596 313	11,64	9 228 097	288 055	15,48	0,48	101,42	98,83
2016	53 890	427 759	662 246	12,29	10 113 289	292 527	15,27	0,44	105,21	111,06

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Z této tabulky (Tabulka 5) je možné vyčíst, že mezi počty včelstev ke dni 1. 5. a 1. 9. dochází k velkému propadu, a to až o 35,4%. Je to způsobeno tím, že dochází k úhynu včelstev v zimních měsících, a během jara a léta dochází k jejich rozvoji. Z následujícího grafu (Graf 1) je evidentní, že celkový počet včelstev v porovnání roku 2014 a 2016 má vzrůstající tendenci. V roce 2015 došlo ke snížení počtu včelstev o 1,17%, ale v následujícím roce se vše vyrovnalo a průměrný počet včelstev na jednoho včelaře se zvýšil z 11,95 na 12,29. Z tohoto grafu (Graf 1) je také zřejmé, že počet včelařů se rok od roku zvyšuje. Meziročně se v průměru jedná o nárůst zhruba o 3,2%.

Graf 1 Přehled o počtu včelařů a včelstev v roce 2014 – 2016 za ČR

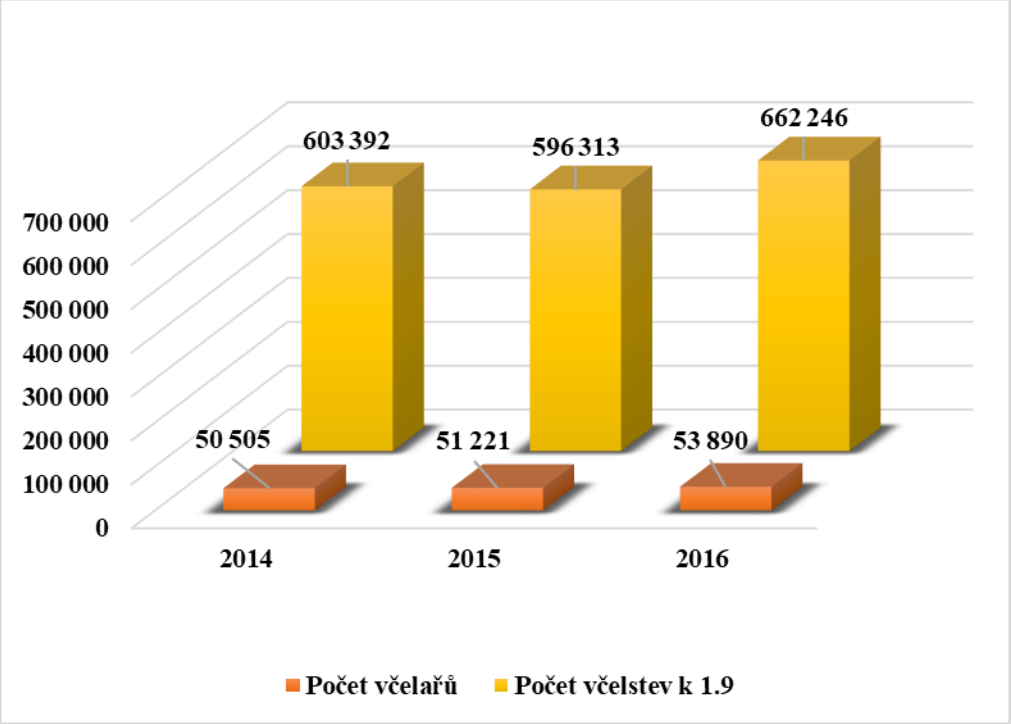

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Co se týče výnosu medu, uvedeného v následujícím grafu (Graf 2), je na první pohled patrný nárůst produkce každým rokem, a to i v roce 2015, kdy došlo k poklesu počtu včelstev. Pravděpodobně je to způsobeno tím, že na přibližně stejné množství snůšky, vzhledem k úbytku včelstev, zalétával menší počet včel. Každý včelař chtěl docílit i s menším počtem včelstev stejného medného výnosu jako v jiných letech, včelám se musel o to více věnovat a častěji jim odebírat medné zásoby. Tím byla včelstva podporována k většímu výkonu.

V produkci vosku došlo v roce 2015, v průměru na jedno včelstvo, k nárůstu o 12,5% i přesto, že došlu v tomto roce k úbytku včelstev. Nejspíš je to zapříčiněno tím, že včelaři tuto situaci využili na obnovu díla a v prázdných úlech bez včelstev vosk na nástavkách vytavili. Přehled o výnosu vosku ve sledovaném období ukazuje graf 3.

Graf 2 Přehled o výnosu medu v letech 2014 – 2016 za ČR

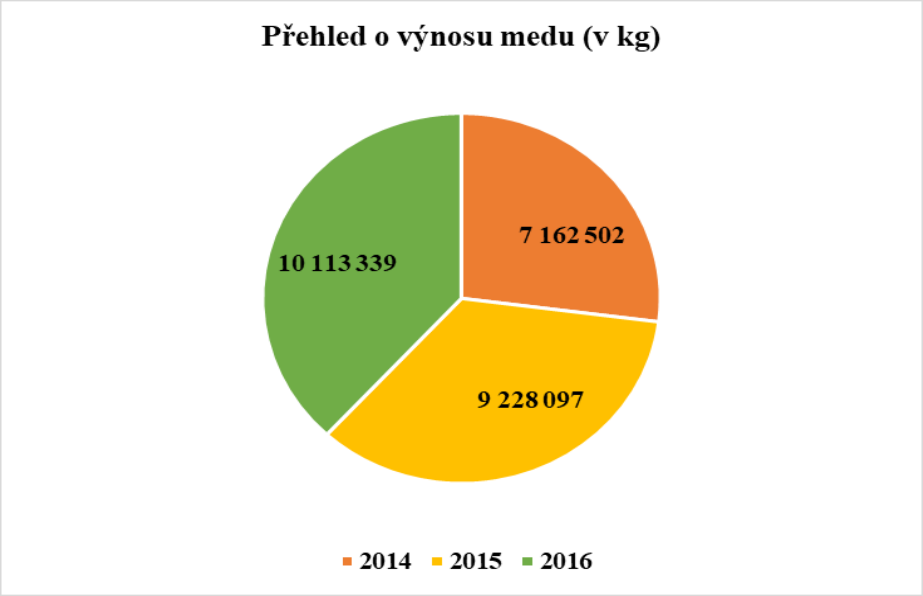

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Graf 3 Přehled o výnosu vosku v letech 2014 – 2016 za ČR

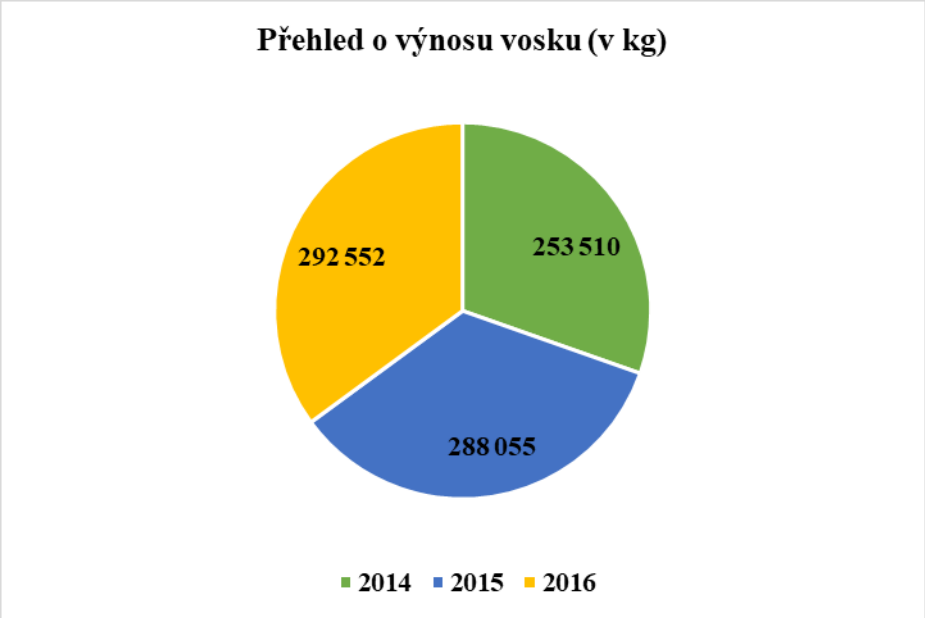

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Počet včelařů u nás neustále stoupá, může to souviset s tím, že je ze strany včelařů větší zájem o dotace? Z níže uvedené tabulky (Tabulka 6) je možné vyčíst, že počet včelařů, kteří žádali o eurodotace, se zvyšuje. V roce 2014 byly poskytnuty dotace 3 090 žadatelům a v roce 2016 to již bylo 3 415 žadatelů, což je nárůst počtu žadatelů o 10,52%. V roce 2015 došlo ke snížení počtu žadatelů, takže průměrný nárůst počtu žadatelů za sledované období je 4,14%.

Tabulka 6 Přehled o počtu žádostí a čerpání eurodotací za jednotlivá opatření v roce 2014-2016

Eurodotace						
Opatření	rok 2014		rok 2015		rok 2016	
	počet žádostí	částka(Kč)	počet žádostí	částka(Kč)	počet žádostí	částka(Kč)
Technická pomoc	2 814	34 306 648	2 519	26 877 000	3 116	31 264 000
Boj proti varroáze	114	17 238 165	112	27 513 000	117	23 263 000
Racionalizace kočování včelstev	80	2 258 994	97	2 159 000	102	2 320 000
Úhrada nákladů na rozbory medu	4	678 400	10	712 000	15	693 000
Obnova včelstev	78	9 465 156	76	7 414 000	65	5 394 000
Celkem	3 090	63 947 363	2 814	64 675 000	3 415	62 934 000

Zdroj: SZIF. Vlastní zpracování.

V případě vyplacených celkových částek byla nejnižší částka vyplacená v roce 2016, a to ve výši 62 934 000 Kč, nejvyšší v roce 2015, a to 64 675 000 Kč. Pro zjištění, zda je pravděpodobné, že tendence růstu počtu včelařů je možná díky dotacím, je potřeba zjistit, jak velké investice musí nově začínající včelař do včelaření vložit. Tento údaj ukazuje následující tabulka (Tabulka 7).

Tabulka 7 Přehled o počátečních investicích začínajícího včelaře

Počáteční investice											
Ekonomická úroveň počáteční investice (Kč)	Počet včelstev	Včelstva (2000 Kč)	Úly (2500 Kč)	Rámky, sbité,drátkované (18 Kč)	Mezistěny 1 kg=200 Kč	Medomet (Kč)	Stáčecí a čeřící nádoba (Kč)	Zařízení na pastování či rozehřátí medu, pastovadlo (Kč)	Sluneční tavidlo (Kč)	Další nezbytné včelařské potřeby2) (Kč)	Skutečná celková počáteční investice (Kč)
20 000	2	4 000	5 000	1 188	800	4 500	0	0	0	5 000	20 488
50 000	5	10 000	12 500	2 970	2 000	15 000	3 500	1 000	2 000	5 000	53 970
100 000	10	20 000	25 000	5 940	4 000	45 000	5 500	18 000	4 000	5 000	132 440

Zdroj: Včelařství, Ing. Milan Hůla, 11/2012

2)Poznámka: Další nezbytné potřeby k chovu včelstev společné pro všechny ekonomické úrovně včelaření (cca 5 000 Kč): včelařský oblek s kloboukem a rukavice (1 000 Kč), dýmák (350 Kč), rozpěrák (100 Kč), smetáček (30 Kč), nůž na vyřezávání souší (100 Kč), roják (450 Kč), smyk (450 Kč), plastové nádoby na med (200 Kč), sítko na cezení medu (uhelon) (400 Kč), odvíčkovací tác s vidličkou (2000 Kč).

Každý nově začínající včelař by si měl udělat představu o investičních a provozních nákladech a rozmyslet si, jak velké finanční prostředky chce do včelaření vložit.

Při počáteční investici 20 000 Kč a pořízení 2 včelstev se z hlediska ročního hospodářského výsledku jedná o nejnákladnější ekonomickou úroveň chovu včelstev začínajícího včelaře, avšak s nejnižší počáteční investicí. Včelí produkty takto získané slouží s ohledem na jejich množství jen pro rodinu včelaře a blízké přátele. Nedochází tak k jejich komerčnímu využití. Při počáteční investici 50 000 Kč a pořízení 5 včelstev se z hlediska ročního hospodářského výsledku jedná o středně nákladnou ekonomickou úroveň chovu včelstev začínajícího včelaře, a to platí i pro počáteční investici. Včelí produkty takto získané slouží nejen pro rodinu včelaře, ale již také dochází k jejich komerčnímu zhodnocení, byť omezenému. Kromě samotné produkce medu si včelař může také díky jeho větší produkci vyrobit vlastní medovinu (pro rodinu) a tím rozšířit množství získaných produktů a zlepšit tak hospodářský výsledek chovu. Při počáteční investici 100 000 Kč a pořízení 10 včelstev se z hlediska ročního hospodářského výsledku jedná o nejméně nákladnou ekonomickou úroveň chovu včelstev začínajícího včelaře, avšak s nejvyšší počáteční investicí. Včelí produkty takto získané slouží zejména ke komerčnímu zhodnocení (větší část produktů se prodá a menší část se spotřebuje v rodině včelaře). Kromě produkce medu a výroby medoviny (pro včelařovu rodinu) je navíc možné také prodávat odchované oddělky včelstev a tím rozšířit množství komerčně zhodnocených produktů. (Český svaz včelařů, 11/2012, s 364).

Údaje o ročních provozních příjmech a výdajích ukazují dvě následující tabulky (Tabulka 8, Tabulka 9).

Tabulka 8 Přehled o běžných ročních provozních příjmech začínajícího včelaře

Běžné roční provozní příjmy								
Ekonomická úroveň počáteční investice (Kč)	Počet včelstev	Produkce medu (25 kg/včelstvo) (kg)	Produkce medoviny (litry)	Produkce oddělků (ks)	Příjmy z produkce medu 25 kg/včelstvo, 1 kg=100 Kč	Příjmy z produkce medoviny (1 litr= 100 Kč)	Příjmy z produkce oddělků 1000 Kč/oddělek	Příjmy (Kč)
20 000	2	50	0	0	5 000	0	0	5 000
50 000	5	125	30	0	12 500	3 000	0	15 500
100 000	10	250	60	5	25 000	6 000	5 000	36 000

Zdroj: Včelařství, Ing. Milan Hůla, 11/2012

Tabulka 9 Přehled o běžných ročních provozních nákladech začínajícího včelaře

Běžné roční provozní náklady									
Ekonomická úroveň počáteční investice (Kč)	Počet včelstev	Spotřeba cukru na zimování 15 kg/včelstvo (kg)	Spotřeba sklenic (ks)	Spotřeba rámků na oddělky (ks)	Náklady na krmení včelstev cukr 15 kg na včelstvo cena 23 Kč/kg	Náklady na sklenice na med s víčkem 1 ks = 10 Kč	Náklady na oddělky (8 ks souší) 1 souš=35 Kč	Cena práce (20 hodin na včelstvo, 1 hod=100 kč)	Náklady (Kč)
20 000	2	30	50	0	690	500	0	4 000	5 190
50 000	5	75	125	0	1 725	1 250	0	10 000	12 975
100 000	10	150	250	40	3 450	2 500	1 400	20 000	27 350

Zdroj: Včelařství, Ing. Milan Hůla, 11/2012

Roční hospodářský výsledek u dvou včelstev se většinou pohybuje kolem nuly, resp. je v závislosti na snůšce mírně kladný či záporný, tudíž nedochází k ekonomické návratnosti počáteční investice. Jedná se proto o nejvíce nákladnou ekonomickou úroveň chovu včelstev. Při tak malém počtu včelstev je navíc nutná tvorba záložních oddělků pro případ úhynů. Tato ekonomická úroveň navíc neumožňuje z vlastních zdrojů další potenciální rozvoj chovu včelstev. U pěti včelstev ekonomická úroveň již skýtá mírně kladný hospodářský výsledek, avšak s jen velice dlouhou dobou návratnosti počáteční investice. Díky mírně kladnému hospodářskému výsledku sice umožňuje z vlastních zdrojů pokrýt další ekonomický rozvoj chovu včelstev, avšak jen omezeně (navýšení chovu o jednotky včelstev). Ekonomická úroveň chovu deseti včelstev skýtá nejen významný kladný hospodářský výsledek, ale také mnohem příznivější časovou návratnost počáteční investice. Navíc díky významně kladnému hospodářskému výsledku umožňuje plně pokrýt z vlastních zdrojů další ekonomický rozvoj chovu včelstev (navýšení počtu chovaných včelstev až o desítky). Tím také dochází k zrychlení návratnosti vložené investice. (Český svaz včelařů, 11/2012, s 364). Roční hospodářský výsledek a návratnost investice ukazuje tabulka, viz níže (Tabulka 10).

Tabulka 10 Přehled o hospodářském výsledku a návratnosti investice začínajícího včelaře

Roční hospodářský výsledek a návratnost investice				
Skutečná celková počáteční investice (Kč)	Příjmy (Kč)	Náklady (Kč)	Hospodářský výsledek (Kč)	Návratnost investice
20 488	5 000	5 190	-190	počáteční investice se nevrátí
53 970	15 500	12 975	2 525	21 let
132 440	36 000	27 350	8 650	15 let

Zdroj: Včelařství, Ing. Milan Hůla, 11/2012

Z uvedených tabulek (Tabulka 7-10) je možné vyčíst, že chov včel je finančně nákladná záležitost a velkou roli v tom hraje množství pořizovaných včelstev. Začínající včelaři by si měli dobře rozmyslet, z jak velkým počtem včelstev by chtěli začít. Jedním z důvodů proč být v této záležitosti obezřetný je také to, že začínající včelař nemůže vědět, zda bude v této činnosti pokračovat i v následujících letech. Zájemci o toto řemeslo by si to měli nejdřív sami vyzkoušet, a pokud nemají nikoho ve svém okolí, kdo by jim mohl předat zkušenosti, jsou zde včelařské kroužky, které jsou na tuto činnost po všech stránkách vybaveny. U nově začínajícího včelaře, který by si pořídil dvě včelstva, by počáteční investice měla byt, dle uvedených údajů, 20 488 Kč. Podle hospodářského výsledku, který je rovněž uveden v tabulce (Tabulka 10) výše, by byl začínající včelař ve ztrátě 190 Kč a tato investice by se mu neměla nikdy vrátit. Následující tabulka (Tabulka 11) ukazuje přehled čerpání eurodotací ve sledovaném období. Pokud by si tento včelař podal žádost o dotaci, byla by mu vyplacena částka dle průměru na jednu podanou žádost: v roce 2014 ve výši 20 695 Kč, v roce 2015 ve výši 22 983 Kč a v roce 2016 ve výši 18 429. Žádost podaná v roce 2014 a 2015 by mu navrátila všechny investované finanční prostředky, žádost podaná v roce 2016 by mu navrátila investici z 89,6%. Pokud by si tento včelař pořídil větší množství včel, snížila by se mu doba návratnosti investice u 5 včelstev o 7 až 9 let, a u 10 včelstev o 2 až 3 roky.

Tabulka 11 Přehled čerpání eurodotací v roce 2014-2016

Eurodotace						
Rok	**Počet žádostí**	**Celkový počet včelařů**	**Počet včelařů čerpajících dotace v %**	**Částka(Kč)**	**Průměrná částka na 1 žádost(Kč)**	**Průměrná částka na 1 včelaře(Kč)**
2014	**3 090**	**50 505**	**6,12**	**63 947 363**	**20 695**	**1 266**
2015	**2 814**	**51 221**	**5,49**	**64 675 000**	**22 983**	**1 263**
2016	**3 415**	**53 890**	**6,34**	**62 934 000**	**18 429**	**1 168**

Zdroj: SZIF. Vlastní zpracování.

Čerpání a vyplácení eurodotací, ale neprobíhá tímto způsobem. Je dána přesně alokovaná částka, Český svaz včelařů vybere všechny žádosti od včelařů a podle množství přijatých žádostí dochází ke krácení oprávněných požadavků, a pak také záleží na včelaři, jakou částku a na jaké vybavení žádá. Takže se s největší pravděpodobností nikdy nestane to, že by se vyplácela požadovaná částka dotace v 100%.

Z výše uvedené tabulky (Tabulka 11) dále vyplývá, že průměrný počet včelařů za sledované období, kteří čerpají eurodotace, je 5, 98%, a průměrná částka za sledované období na jednu žádost je 20 702 Kč. Pokud by došlo k situaci, že by podalo žádost 50% včelařů, byla by průměrná částka za sledované období na jednu žádost jen 2 465 Kč. Z těchto údajů je zřejmé, že čím méně včelařů si podá žádost o dotaci, tím větší částky jsou vypláceny a to samozřejmě v závislosti na výši alokace v daném roce.

Čerpání dotací z národních zdrojů, opatření 1.D Podpora včelařství, je uvedeno v následující tabulce (Tabulka 12), z které je evidentní, že každý rok sledovaného období dochází k navýšení jak částky přiznané dotace, tak také částky na jedno včelstvo.

Tabulka 12 Přehled čerpání - národní dotace 1.D v roce 2014-2016

Národní dotace		
Rok	**Částka na včelstvo (Kč)**	**Přiznaná dotace (Kč)**
2014	**126**	**75 967 000**
2015	**128**	**80 000 000**
2016	**151**	**105 000 000**

Zdroj: SZIF. Vlastní zpracování.

Jedná se o dotace na zazimovaná včelstva a na tuto dotaci má nárok každý včelař. U této dotace sice dochází ke zvyšování částky, ale ta nepokryje včelařům ani náklady na krmení včelstev na zimu. Jedno včelstvo potřebuje na zakrmení 15 kg cukru, v prosinci 2016 byla průměrná cena cukru 20,31 Kč, takže celková cena na jedno včelstvo byla 305 Kč (Český statistický úřad, 12/2016). Dotace při této ceně pokryla včelařům náklady na krmení včelstev v průměru za sledované období 44,3%.

Z výš uvedeného vyplývá, že sice dochází každým rokem ke zvyšování počtu včelařů, ale dle zjištěných skutečností na to nemá vliv ani výše ani množství vyplácených dotací. Souvislosti mezi zvyšujícím se počtem včelařů a jejich větším zájmem o dotace se neprokázala, dle uvedených údajů, za sledované období, nedošlo ze strany včelařů k rapidnímu zvýšení počtu žádostí o dotace.

6.2 Vývoj včelařství v jednotlivých krajích

Území České republiky je rozděleno do 14 krajů. Každý kraj je jinak velký, má jiný počet obyvatel a má svá specifika. Mezi kraje s největším územím patří kraj Středočeský s rozlohou 11 016,1 km^2 a Jihočeský s rozlohou 10 058 km^2, naopak nejmenším krajem ČR je kraj Liberecký se svou rozlohou 3 163,4 km^2. (RIS, údaje k 1. 1. 2016).
V roce 2014 byl celkový počet včelařů ve všech krajích 50 505 a počet včelstev 603 392. Celkové výnosy medu v tomto roce byly 7 162 505 kg, vosku 253 510 kg. K porovnání jednotlivých krajů byl použit průměrný počet včelstev na jednoho včelaře a průměrný výnos medu a vosku na jedno včelstvo. Všechny tyto údaje jsou shrnuty v následující tabulce (Tabulka 13).

Tabulka 13 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 v jednotlivých krajích

Kraj	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg			
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)	
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk
Hl. město Praha	363	3 284	3 837	10,57	24 892	682	6,49	0,18
Středočeský	6 157	39 885	76 834	12,48	917 871	31 877	11,95	0,41
Jihočeský	5 512	37 819	61 269	11,12	746 799	22 635	12,19	0,37
Plzeňský	4 564	41 488	53 500	11,72	678 689	26 075	12,69	0,49
Karlovarský	1 218	11 732	16 302	13,38	187 472	7 592	11,50	0,47
Ústecký	2 135	15 458	27 838	13,04	339 708	12 443	12,20	0,45
Liberecký	2 131	14 919	20 529	9,63	156 923	7 892	7,64	0,38
Královehradecký	3 174	26 014	37 585	11,84	409 515	15 343	10,90	0,41
Pardubický	3 272	25 249	39 529	12,08	418 375	15 924	10,58	0,40
Vysočina	4 416	44 867	56 197	12,73	737 710	24 304	13,13	0,43
Jihomoravský	5 168	49 713	72 484	14,03	909 200	30 851	12,54	0,43
Olomoucký	3 589	27 838	38 839	10,82	495 000	16 728	12,74	0,43
Zlínský	4 182	33 231	43 031	10,29	389 608	16 511	9,05	0,38
Moravskoslezský	4 624	33 592	55 618	12,03	750 744	24 654	13,50	0,44
Celkem	50 505	405 089	603 392	11,95	7 162 502	253 510	11,87	0,42

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Nejvyšší průměrný počet včelstev na jednoho včelaře byl v Jihomoravském kraji. Tento průměrný počet včelstev je o 17,4% vyšší než je celkový průměrný počet včelstev. Naopak nejnižší průměrný počet včelstev byl v kraji Libereckém, jen 80,59% celkového průměru počtu včelstev na jednoho včelaře. Co se týče výnosu medu, nejprodukti vnější byly včely v Moravskoslezském kraji, a to o 13,73% nad celkový průměr výnosu medu na jedno včelstvo, naopak nejméně produktivní byly v Hlavním městě Praha, pouze

54,68% celkového průměru. Výnos vosku byl nejvyšší v Plzeňském kraji, o 16,7% nad celkový průměr, nejnižší byl opět v Hlavním městě Praha, jen 42,86% celkového průměrného výnosu vosku. Rok 2015 ukazuje níže uvedená tabulka (Tabulka 14).

Tabulka 14 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2015 v jednotlivých krajích

Kraj	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg			
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)	
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk
Hl. město Praha	453	2 420	4 062	8,97	39 334	1 606	9,68	0,40
Středočeský	6 331	49 566	74 925	11,83	1 167 629	35 099	15,58	0,47
Jihočeský	5 535	43 764	59 763	10,80	941 273	27 879	15,75	0,47
Plzeňský	4 507	33 320	49 312	10,94	793 361	25 936	16,09	0,53
Karlovarský	1 201	9 927	14 439	12,02	244 891	8 511	16,96	0,59
Ústecký	2 171	19 140	27 413	12,63	371 209	13 466	13,54	0,49
Liberecký	2 204	15 880	20 440	9,27	346 877	13 003	16,97	0,64
Královehradecký	3 318	27 165	38 348	11,56	601 480	17 750	15,68	0,46
Pardubický	3 442	29 455	41 178	11,96	750 085	21 164	18,22	0,51
Vysočina	4 507	45 223	56 837	12,61	1 137 846	28 793	20,02	0,51
Jihomoravský	5 242	47 797	70 508	13,45	957 201	30 249	13,58	0,43
Olomoucký	3 216	30 058	40 898	12,72	602 813	19 399	14,74	0,47
Zlínský	4 225	33 360	43 360	10,26	560 972	18 296	12,94	0,42
Moravskoslezský	4 869	34 884	54 830	11,26	713 126	26 904	13,01	0,49
Celkem	51 221	421 959	596 313	11,64	9 228 097	288 055	15,48	0,48

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

V průměru počtu včelstev na jednoho včelaře došlo, oproti roku 2014, ke snížení o 2,59%. K největšímu snížení došlo v Hlavním městě Praha, a to o 15,14%, k nejmenšímu ve Zlínském kraji, jen o 0,20%. V Olomouckém kraji naopak došlo ke zvýšení průměrného počtu včelstev na jednoho včelaře o 17,56% oproti roku 2014, ale bude to nejspíš způsobeno tím, že došlo ke snížení počtu včelařů o 10,39% a zvýšení počtu včelstev o 5,3%.

Ve výnosu medu v průměru na jednoho včelaře došlo rovněž k navýšení proti roku 2014 o 30,41%. Největšího výnosu dosáhl kraj Vysočina, 20,02 kg na jedno včelstvo, nejnižší výnos byl v Hlavním městě Praha, a to 9,68 kg na jedno včelstvo. Výnos vosku v průměru na jednoho včelaře byl taktéž zvýšen o 14,29%. Nejvyšší průměr výnosu vosku byl v Libereckém kraji, 0,64 kg na jedno včelstvo, a nejnižší v Hlavním městě Praha, 0,40 kg na jedno včelstvo. Přehled o vývoji chovu včel v roce 2016 ukazuje následující tabulka (Tabulka 15).

Tabulka 15 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2016 v jednotlivých krajích

Kraj	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg			
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)	
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk
Hl. město Praha	591	3 363	5 799	9,81	67 944	1 898	11,72	0,33
Středočeský	6 829	50 348	83 957	12,29	1 381 484	36 747	16,45	0,44
Jihočeský	5 809	48 414	66 941	11,52	1 175 907	30 311	17,57	0,45
Plzeňský	4 647	36 134	55 252	11,89	964 516	26 113	17,46	0,47
Karlovarský	1 280	9 328	16 489	12,88	288 710	8 061	17,51	0,49
Ústecký	2 357	21 293	32 178	13,65	500 007	15 643	15,54	0,49
Liberecký	2 330	17 053	22 773	9,77	357 804	10 594	15,71	0,47
Královehradecký	3 471	26 014	40 922	11,79	638 080	19 196	15,59	0,47
Pardubický	3 565	28 518	44 586	12,51	768 455	20 743	17,24	0,47
Vysočina	4 714	42 062	62 837	13,33	1 171 260	27 296	18,64	0,43
Jihomoravský	5 534	48 407	78 304	14,15	1 018 577	32 439	13,01	0,41
Olomoucký	3 337	28 025	44 035	13,20	597 597	19 797	13,57	0,45
Zlínský	4 376	30 199	46 501	10,63	426 161	16 934	9,16	0,36
Moravskoslezský	5 050	38 601	61 672	12,21	756 789	26 758	12,27	0,43
Celkem	53 890	427 759	662 246	12,29	10 113 289	292 527	15,27	0,44

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

V roce 2016 došlo k navýšení průměrného počtu včelstev na jednoho včelaře proti roku 2015 o 5,58%, ale co se týče průměrného výnosu medu a vosku došlo, na rozdíl od roku 2015, k jejich snížení. Nejnižší průměrný výnos medu na jednoho včelaře byl v Zlínském kraji. V tomto kraji došlo ke snížení o 29,21% vůči roku 2015. Nejvyšší výnos byl v kraji Vysočina, ale vůči průměrnému výnosu medu na jednoho včelaře v roce 2015 došlo v tomto kraji k jeho snížení, a to o 6,89%. Ve výnosech vosku je na tom nejlépe kraj Karlovarský a Ústecký, nejhůře Hlavní město Praha.

Celkový přehled o vývoji počtu včelařů v jednotlivých krajích a celkový přehled o vývoji počtu včelstev v jednotlivých krajích, za celé sledované období, udávají níže uvedené grafy (Graf 4, Graf 5). Z těchto uvedených grafů (Graf 4, Graf 5) je zřejmé, že ve všech krajích došlo k největšímu navýšení počtu včelařů a také počtu včelstev v roce 2016. Kraj s největším počtem včelařů je kraj Středočeský. Průměrný počet včelařů za sledované období v tomto kraji je 6 439, což je 12,4% z celkového průměrného počtu včelařů za sledované období. Kraj s nejmenším počtem včelařů je kraj Karlovarský, s průměrným počtem včelařů za sledované období 1 233. Mezi kraje s největším počtem včelstev patří taktéž kraj Středočeský. Průměrný počet včelstev za sledované období v tomto kraji je 78 572, což je 12,66% z celkového průměrného počtu včelstev za sledované období.

Nejnižší průměrný počet včelstev za sledované období je v Hlavním městě Praha, a to 4 566.

Graf 4 Přehled o rozvoji počtu včelařů v jednotlivých krajích v roce 2014 - 2016

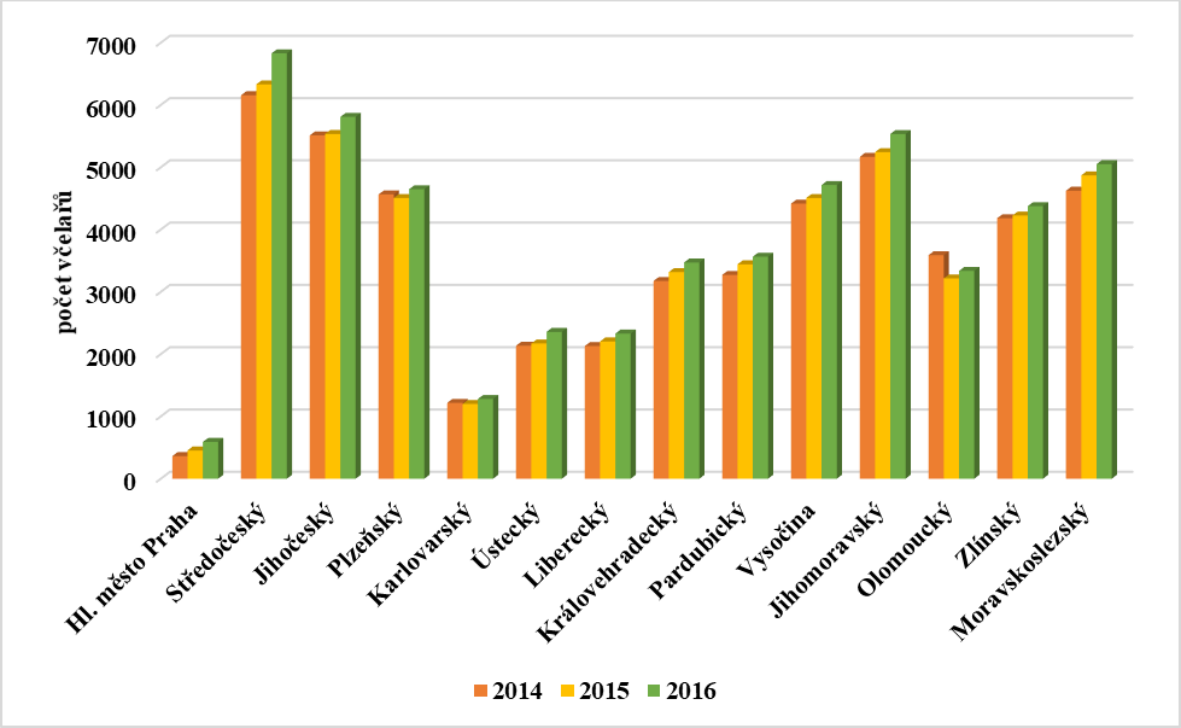

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Graf 5 Přehled o rozvoji počtu včelstev v jednotlivých krajích v roce 2014 - 2016

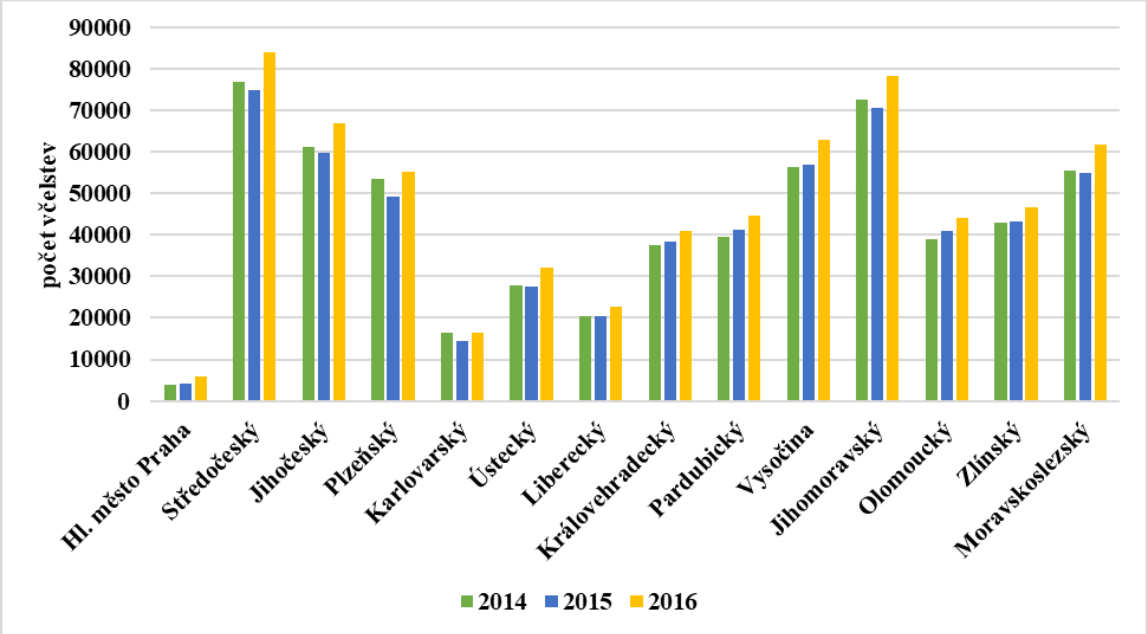

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

6.3 Vývoj včelařství ve vybraných okresech

K analýze byly zvoleny dva okresy, ve kterých probíhalo dotazníkové šetření. Jedná se o okres Kladno a okres Rakovník. Oba tyto okresy se nachází ve Středočeském kraji. Okres Rakovník se svou rozlohou 930 km^2 má o 26% větší rozlohu než okres Kladno (691 km^2), ale s hustotou obyvatel na 1 km^2 je tomu naopak. V okrese Kladno je 217,2 obyvatel na 1 km^2, v okrese Rakovník 58,4.(Český statistický úřad, údaje k 31. 12. 2004). Průměrný počet včelařů za sledované období v těchto dvou okresech je následující, v okrese Rakovník, který je svou rozlohou větší, je o 27,8% víc včelařů než v okrese Kladno. Podobně je tomu také v případě počtu včelstev. V okrese Rakovník je počet včelstev o 40,68% větší než v okrese Kladno. O vývoji chovu včel v okrese Kladno, za sledované období, vypovídá následující tabulka (Tabulka 16) a graf (Graf 6).

Tabulka 16 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 - 2016 v okrese Kladno

Rok	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg			
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)	
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk
2014	335	2 198	3 836	11,45	49 373	1 649	12,87	0,43
2015	371	2 724	3 674	9,90	42 953	1 571	11,69	0,43
2016	405	2 657	4 354	10,75	59 636	1 839	13,70	0,42

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Graf 6 Přehled o vývoji počtu včelařů a včelstev v okrese Kladno v roce 2014 - 2016

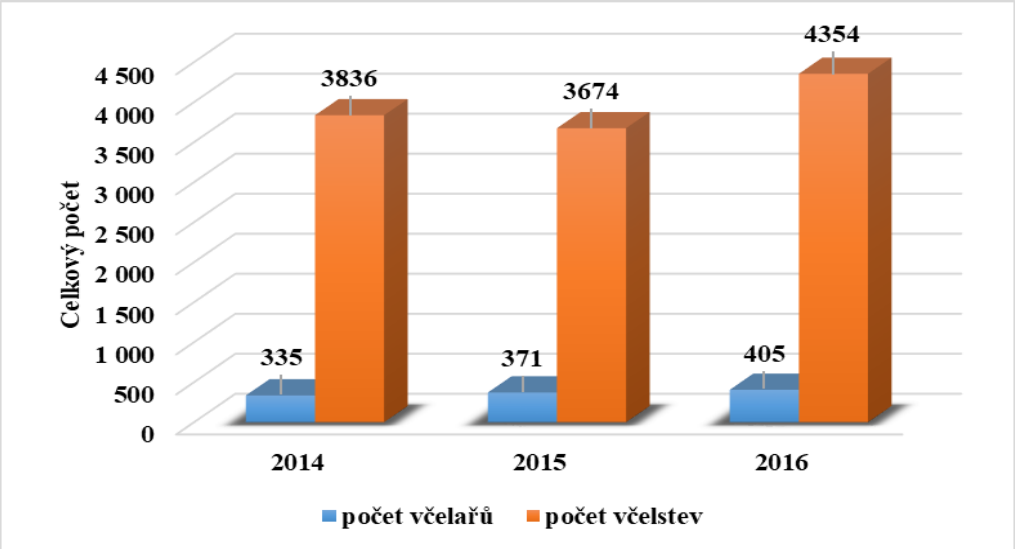

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Z tabulky (Tabulka 16) a grafu (Graf 6) lze vyčíst, že v roce 2015 došlo k poklesu počtu včelstev oproti roku 2014 o 4,23%, a došlo k nárůstu počtu včelařů o 9,7%. Bude to nejspíš způsobeno tím, že v tomto roce došlo k oslabení včelstev parazitním onemocněním varroáza. S tím souvisí rovněž pokles výnosu medu a vosku. V roce 2016 došlo k nárůstu nejen počtu včelařů oproti roku 2015 o 8,4%, ale také počtu včelstev o 15,6%. Vývoj chovu včel v okrese Rakovník, za uvedené období, ukazuje následující tabulka (Tabulka 17) a graf (Graf 7).

Tabulka 17 Přehled o vývoji chovu včel v roce 2014 - 2016 v okrese Rakovník

Rok	Celkový počet včelařů	Počet včelstev		Průměrný počet včelstev na 1 včelaře k 1. 9.	Výnosy medu a vosku v kg			
					celkové		průměr na 1 včelstvo (počet včelstev k 1. 9.)	
		k 1. 5.	k 1. 9.		med	vosk	med	vosk
2014	491	2 557	6 575	13,39	103 171	3 379	15,69	0,51
2015	512	4 611	6 121	11,96	124 989	5 244	20,42	0,86
2016	535	5 268	7 305	13,65	154 147	4 301	21,10	0,59

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Graf 7 Přehled o vývoji počtu včelařů a včelstev v okrese Rakovník v roce 2014 - 2016

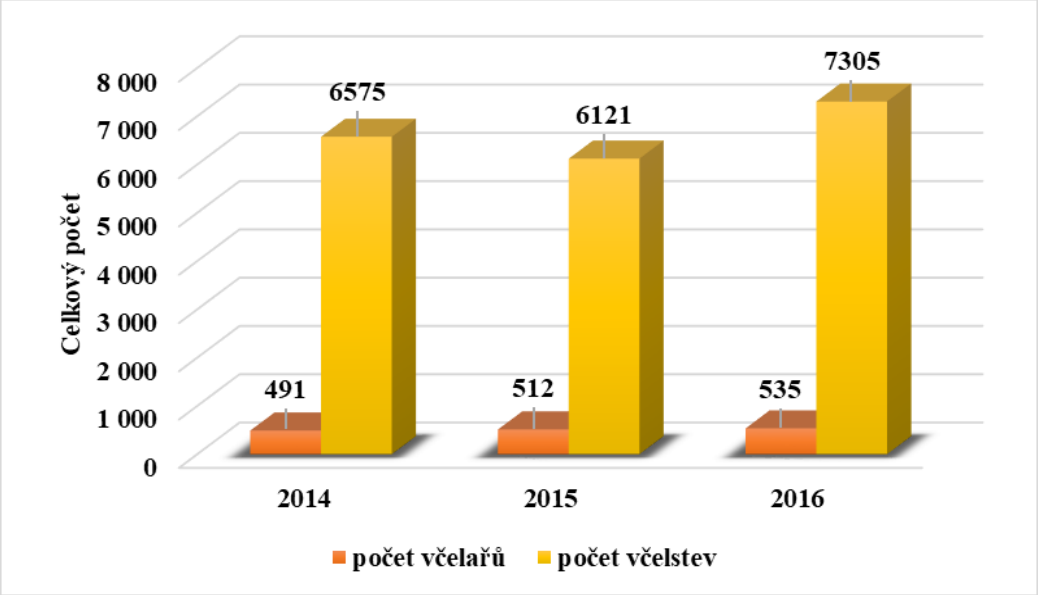

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Uvedená tabulka (Tabulka 17) a graf (Graf 7) vykazuje podobné výsledky jako okres Kladno. V roce 2015 došlo k poklesu počtu včelstev o 6,9% a k nárůstu počtu včelařů

o 4,1%. V roce 2016 také došlo k nárůstu počtu včelařů, ale v menší míře než v okrese Kladno, a to o 2,3% , ale k vyššímu nárůstu počtu včelstev, a to o 16,21%.

Pro porovnání těchto dvou okresů, co se týče rozvoje počtu včelařů a včelstev, bude nezbytné porovnat průměrný počet včelstev na jednoho včelaře. To ukazuje následující graf (Graf 8).

Graf 8 Přehled o průměrném počtu včelstev na jednoho včelaře v okrese Kladno a Rakovník

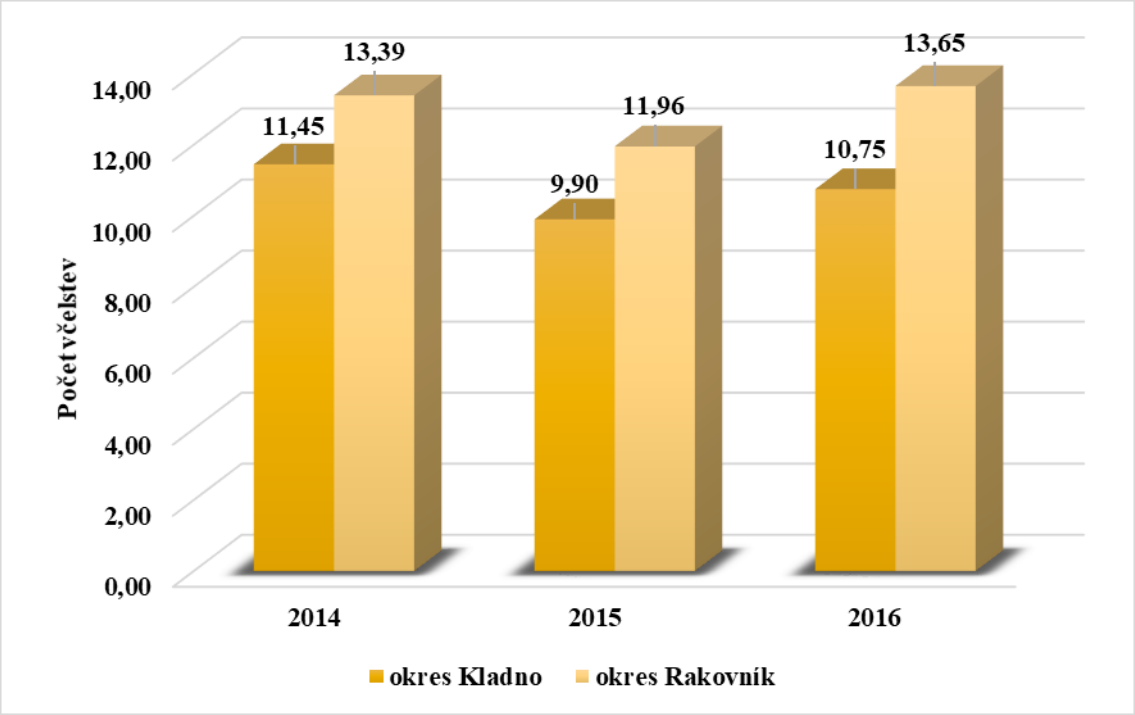

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Z tohoto grafu (Graf 8) je patrné, podle množství včelstev, že se lépe daří včelařům v okrese Rakovník. Je to dáno přírodními podmínkami daných okresů a s tím související množství a dostupností snůšky. V okrese Rakovník se nachází jedna z nejcennější přírodní oblasti středočeského kraje, a to CHKO Křivoklátsko. O výnosech medu a vosku v těchto dvou okresech, vypovídají níže uvedené grafy (Graf 9, Graf 10). Z těchto dvou grafů je zřejmé, že větší výnosnost u obou komodit je také v okrese Rakovník.

Graf 9 Přehled o výnosu medu v okrese Kladno a Rakovník v roce 2014 - 2016

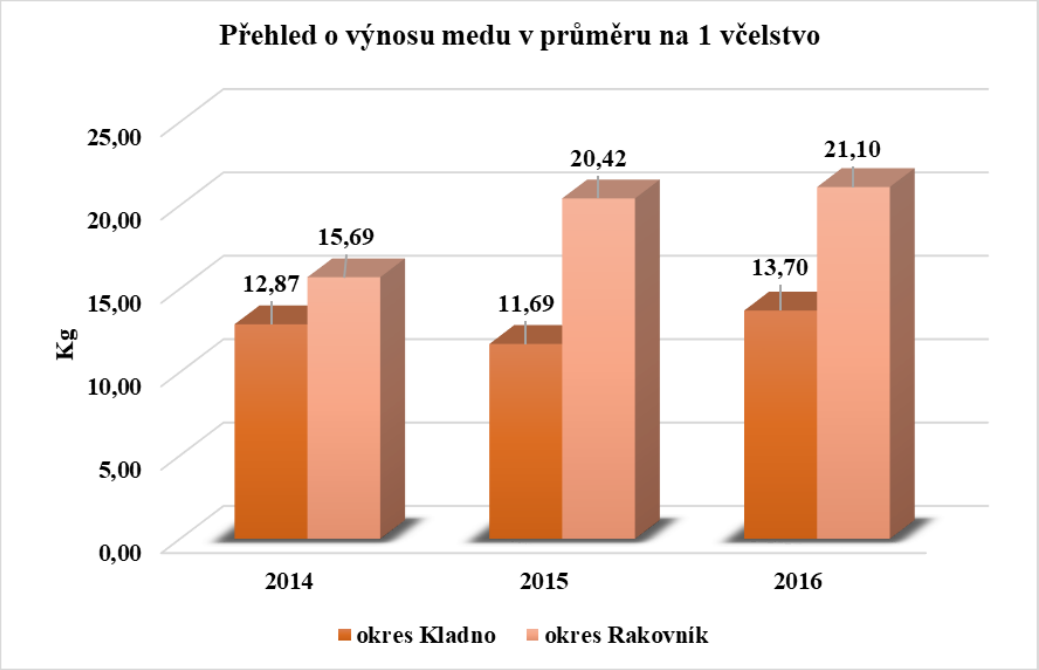

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

Graf 10 Přehled o výnosu vosku v okresech Kladno a Rakovník v roce 2016 - 2016

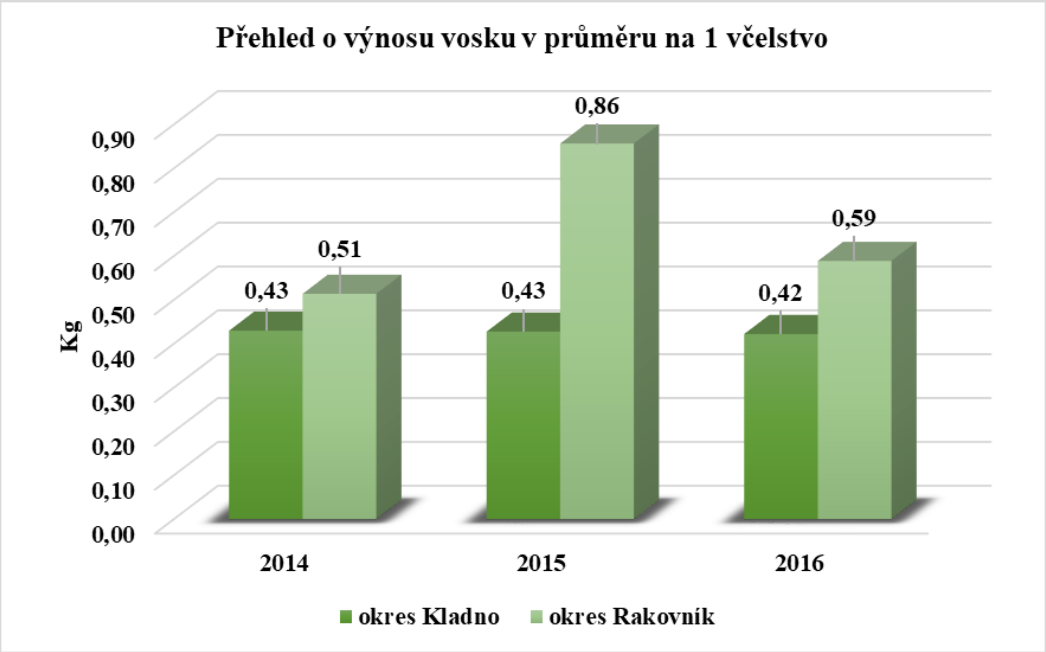

Zdroj: ČSV. Vlastní zpracování.

V průměru je výnos medu v okrese Rakovník oproti okresu Kladno vyšší o 33,14%. Průměrný výnos vosku v okrese Rakovník je o 33,85% vyšší než v okrese Kladno.

7 PRAKTICKÁ ČÁST - ANALÝZA DAT Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V této části práce bude provedeno vyhodnocení a analýza dotazníkového šetření. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit názory respondentů, týkající se dotační politiky a porozumět jejich motivaci pro chov včel. Jako zdroj dat byl vypracován dotazník (Příloha 10.1) s otevřenými, jednou polootevřenou a jednou uzavřenou otázkou. Dotazníkové šetření probíhalo v roce 2017, a to od září do listopadu, proto jsou všechna data, jako je věk respondentů, počty včelstev atd., vztažena ke kalendářnímu roku 2017. Dotazníky byly předány chovatelům včel, kteří chovají minimálně 1 včelstvo, na včelařských schůzích v ZO ČSV Kladno a ZO ČSV Zbečno, kde jim byly dotazníky předány osobně. Z 60 připravených dotazníků bylo zpět navráceno 48 vyplněných.

7.1 Primární východiska z šetření

Výzkum se zaměřuje na vliv dotační politiky na rozvoj včelařství a odhaluje názory respondentů na současnou dotační politiku a také jejich motivaci pro chov včel. Výzkum byl z tohoto důvodu zpracován kvalitativně, protože jeho cílem nebylo statistické vyčíslení hodnot. Také vzhledem k malému počtu respondentů, celkem bylo navráceno 48 vyplněných dotazníků, nemohla být data zpracována statisticky a ani struktura dotazníku by nebyla vhodná pro kvantitativní zpracování. Kvalitativní výzkum není omezen danými postupy nebo pevnou strukturou, proto byl postup při analýze získaných dat zpracován induktivně. V celé práci není po genderové stránce rozlišeno slovo včelař a včelařka, ale všude je jednotně uvedeno včelař, respondent atd.

7.1.1. Metoda vyhodnocování a interpretace dat

Data získaná v tomto výzkumu byla zpracována podle zásad zpracování a interpretace dat v empirickém kvalitativním výzkumu. Aby bylo možné interpretovat a vyhodnotit tato získaná data, byly vytvořeny skupiny včelařů podle zkušenosti s včelařením, a to podle počtu let, kterým se včelaření zabývají a počtu včelstev, které vlastní. V případě včelaření není rozhodující věk včelaře, kdy začíná, tak jak je tomu u jiných oborů zemědělství

při přidělování dotací (např. mladý začínající zemědělec je do věku 40 let), ale je rozhodující jak dlouho se této činnosti včelař věnuje. Někteří včelaři se této aktivitě začali věnovat např., až po odchodu do důchodu. Věková hranice pro začínající včelaře byla stanovena na 3 roky, je to doba, po které by měl mít včelař již určité zkušenosti s chovem včel, a to s podněcováním jarního rozvoje, odebíráním medných zásob, léčením včel a zazimováním včelstev. Rozmezí 4 až 15 let byl vymezen pro zkušené včelaře, a jako odborníci ve včelaření byli označeni včelaři, kteří se zabývají včelařením déle než 15 let. Toto členění včelařů podle zkušeností s včelařením je používáno v ZO, které se podílely na výzkumu.

Dalším kritériem pro hodnocení dat je počet včelstev, které mají včelaři ve vlastnictví. Podle členění používaného ČSV, byli včelaři rozděleni do tří skupin, a to na malovčelaře, kteří chovají do 30 včelstev a včelaření je pro ně většinou koníčkem, komerční včelaře, kteří chovají od 31 do 150 včelstev, a včelaření tvoří zpravidla jejich druhý příjem, a velkovčelaře, kteří vlastní více než 150 včelstev a jsou profesionály v tomto oboru. V České republice jsou z těchto skupin nejvíce zastoupeni malovčelaři, kteří tvoří přes 90% všech včelařů (pouze členové ČSV), viz tabulka níže (Tabulka 18, pouze vybrané hodnoty, celková tabulka je uvedena v příloze 10.5).

Tabulka 18 Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR

ROK	Počet včelařů celkem					
	Malovčelaři (do 30 včelstev)	Komerční včelaři (31 - 150 včelstev)	Velkovčelaři (nad 150 včelstev)	% podíl		
				Malovčelaři	Komerční včelaři	Velkovčelaři
2014	45 772	3 155	118	93,33%	6,43%	0,24%
2015	46 222	3 214	107	93,30%	6,49%	0,22%
2016	47 735	3 692	109	92,62%	7,16%	0,21%

Zdroj ČSV. Vlastní zpracování.

7.1.2. Charakteristika respondentů

Do výzkumu byli zařazeni respondenti, kteří mají trvalý pobyt v České republice a chovají minimálně jedno včelstvo. Počet včelstev všech respondentů je celkem 698, tj. průměr na jednoho respondenta je 14,6 včelstev. Od včelařů bylo zpět navráceno 48 dotazníků, z toho odpovědělo 43 mužů a 5 žen. Celkem bylo vyplněno 19 dotazníků v ZO ČSV Zbečno a 29 dotazníků v ZO ČSV Kladno. Nejmladšímu respondentovi je 18 let a nejstaršímu 86 let. Věkový průměr všech respondentů je 56 let, u mužů je průměrný věk

57 let a u žen 51 let. Věková hranice byla vymezena do 4 skupin: ženy/muži do 30 let věku, od 31 o 50 let, od 51 do 70 let a nad 70 let. U žen byli 3 respondenti ve věku 31 až 50 let, jeden ve věku 51 až 70 let a jeden nad 71 let. Muži zaplnili i první věkovou hranici do 30 let, a to v počtu 3 respondentů. V rozmezí 31 až 50 let bylo 14 respondentů, 51 až 70 let 17 respondentů a nad 70 let 9 respondentů. Přehled o věkové struktuře všech respondentů vypovídá níže uvedený graf (Graf 11). Co se týče stanovišť včelstev, tak respondenti z ZO ČSV Zbečno mají většinou včelstva umístěna na docházkovou vzdálenost, čili ve svém nejbližším okolí, kdežto respondenti z ZO ČSV Kladno mají včelstva umístěna převážně v dojezdové vzdálenosti, max. do 30 km.

Graf 11 Přehled o věkové struktuře respondentů ve výzkumu

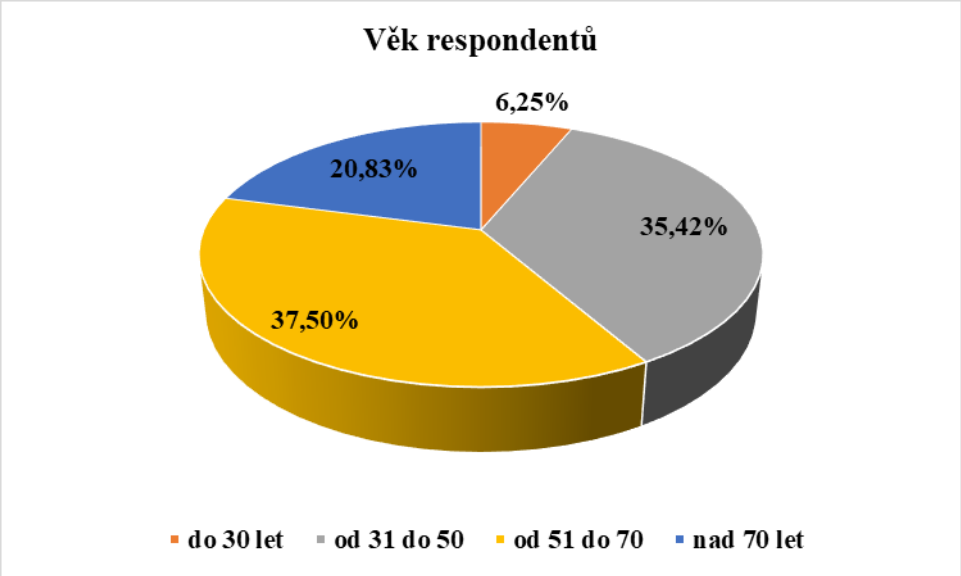

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

7.2 Výsledky a analýza jednotlivých dat

Tato kapitola je samotným výstupem celého výzkumu a dává odpověď na stanovené cíle. Respondenti odpovídali na otevřené otázky, jednu polootevřenou a jednu uzavřenou otázku. V dotazníku (Příloha 10.1) je celkem 11 otázek, a ne vždycky respondenti na všechny odpověděli. Zodpovězeno bylo přes 95% otázek, takže by nemělo dojít ke zkreslení výzkumu. Výzkum je založen na předpokladu, že respondenti o sobě podávali pravdivé informace.

7.2.1. Délka chovu včel a počet včelstev

V této části práce bude provedeno vyhodnocení výše uvedených kritérií (viz kapitola 7.1.1), které se týkají zkušeností respondentů s včelařením a zastoupení respondentů ve skupinách podle počtu včelstev. Nejstarší respondent chová včely 38 let a má 20 včelstev, nejmladší chová včely 8 let a má 4 včelstva. Respondent, který nejdéle včelaří, chová včely 65 let. Respondent s největším počtem včelstev 176, patří mezi zkušené včelaře a podílí se 25,21% na celkovém počtu včelstev v tomto výzkumu. Přehled o zastoupení respondentů ve výzkumu udává následující tabulka (Tabulka 19).

Tabulka 19 Přehled o zastoupení respondentů ve výzkumu dle věku a počtu včelstev

Věk	Zastoupení respondentů (skupiny)			Celkový počet včelstev		
	Malovčelař	Komerční včelař	Velkovčelař	Malovčelař	Komerční včelař	Velkovčelař
do 30 let	3	0	0	29	0	0
od 31 do 50	14	2	1	110	73	176
od 51 do 70	15	3	0	91	131	0
nad 70	10	0	0	88	0	0
Celkem	42	5	1	318	204	176
Celkem %	87,50%	10,42%	2,08%	45,56%	29,23%	25,21%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Z tabulky (Tabulka 19) dále vyplývá, že malovčelaři jsou ve výzkumu zastoupeni 87,50% a chovají 45,56% včelstev. Celkově je to 42 respondentů. Komerční včelaři jsou ve výzkumu zastoupeni 5 respondenty, což je 10,42% a chovají 29,23% včelstev. Velkovčelaři jsou ve výzkumu zastoupeni 1 respondentem, což je 2,08%, který chová 176 včelstev. Ohledně zastoupení respondentů ve výzkumu je možné konstatovat, že výzkumný vzorek respondentů, po srovnání s průměrem v České republice za sledované období (Tabulka 18), je dostačující.

Průměrný věk začátku chovu včel u respondentů ve výzkumu je 37,5 let. Dva respondenti uvedli jako začátek chovu včel věk 5 a 8 let, což ukazuje na to, že v této době ještě nemohli být aktivními včelaři a pomáhali jinému včelaři, a to byl u obou respondentů, dle vyplněných dotazníků, někdo v rodině. Jelikož není dán přesný věk, od kdy je možné hovořit o aktivním včelaření, některé děti mají již v 10 letech své včelstvo, o které pečují, oba respondenti byli do výzkumu započítáni podle hodnot, které uvedli do dotazníku. Průměrný počet let, které strávili respondenti aktivním včelařením je 17,8 let, u mužů je to 19 let, u žen 8 let. Nejstaršímu začínajícímu včelaři v tomto výzkumu je 66 let,

nejmladšímu 48 let. Údaje o zkušenostech respondentů s včelařením ukazuje tabulka (Tabulka 20) a graf (Graf 12) viz níže.

Tabulka 20 Zařazení respondentů dle věku do skupin podle zkušeností s včelařením

Věk	Skupina		
	Začínající včelař (do 3 let)	Zkušený včelař (rezmezí 4-15 let)	Odborník (nad 15 let)
do 30 let	0	3	0
od 31 do 50	6	9	2
od 51 do 70	3	4	11
nad 70	0	1	9
Celkem	9	17	22

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Graf 12 Zařazení respondentů do skupiny podle zkušeností s včelařením a věku

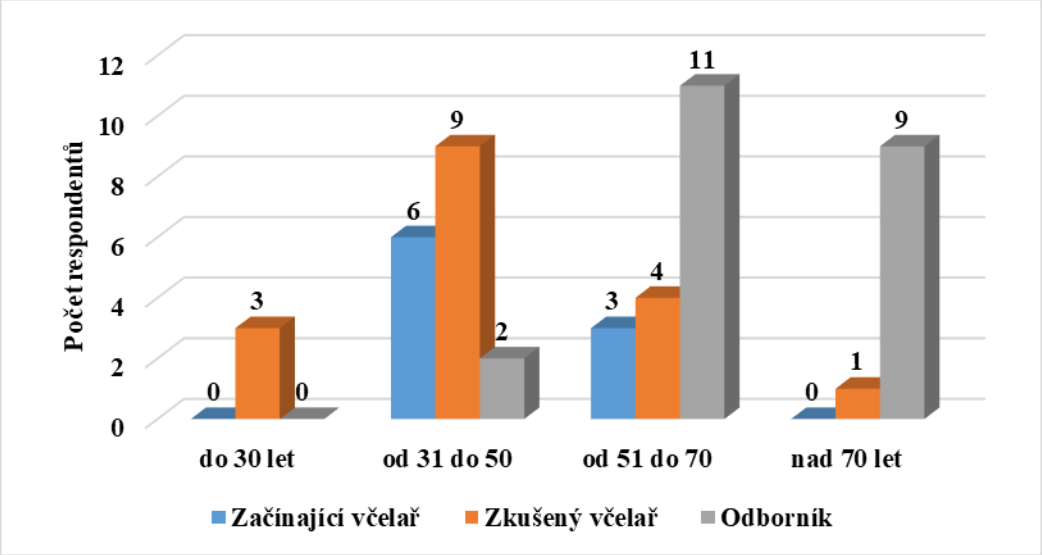

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Z této tabulky (Tabulka 20) je evidentní, že ve výzkumu je nejvíc zastoupeno včelařů odborníků, a to 45,8%. Zkušení včelaři jsou ve výzkumu zastoupeni 35,4 %, začínající včelaři 18,8 %. Nejmladšímu včelaři odborníkovi je 42 let a včelaření se věnuje 20 let. Zařazení respondentů do skupin podle délky, po kterou se věnují včelaření, udává následující tabulka (Tabulka 21) a graf (Graf 13).

Tabulka 21 Zařazení respondentů do skupin podle zkušeností s včelařením

Skupina	Začínající včelař (do 3 let)	Zkušený včelař (rezmezí 4-15 let)	Odborník (nad 15 let)	Celkem dle jednotl. skupin
Malovčelař	9	15	18	42
Komerční včelař	0	1	4	5
Velkovčelař	0	1	0	1
Celkem	9	17	22	48

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Z uvedené tabulky (Tabulka 21) je možné vyčíst, že mezi začínajícími včelaři jsou zařazeni pouze malovčelaři, kterých je celkem 9, což je správné, protože včelaři by měli mít na začátku chovu včel menší množství včelstev, jelikož nemají s chovem žádné zkušenosti a měli by se první všemu naučit. Zkušení včelaři, kterých je celkem 17, jsou ve vzorku zastoupení ve všech skupinách, nejvíc je jich ve skupině malovčelařů. Mezi tyto včelaře je zařazen také jediný velkovčelař, který včelaří 13 let. Odborníci jsou zastoupení největším počtem respondentů, celkem 22. Průměrná délka včelaření u odborníků je 34,4 let.

Graf 13 Zařazení respondentů do skupin podle zkušeností s včelařením a počtu chovaných včelstev

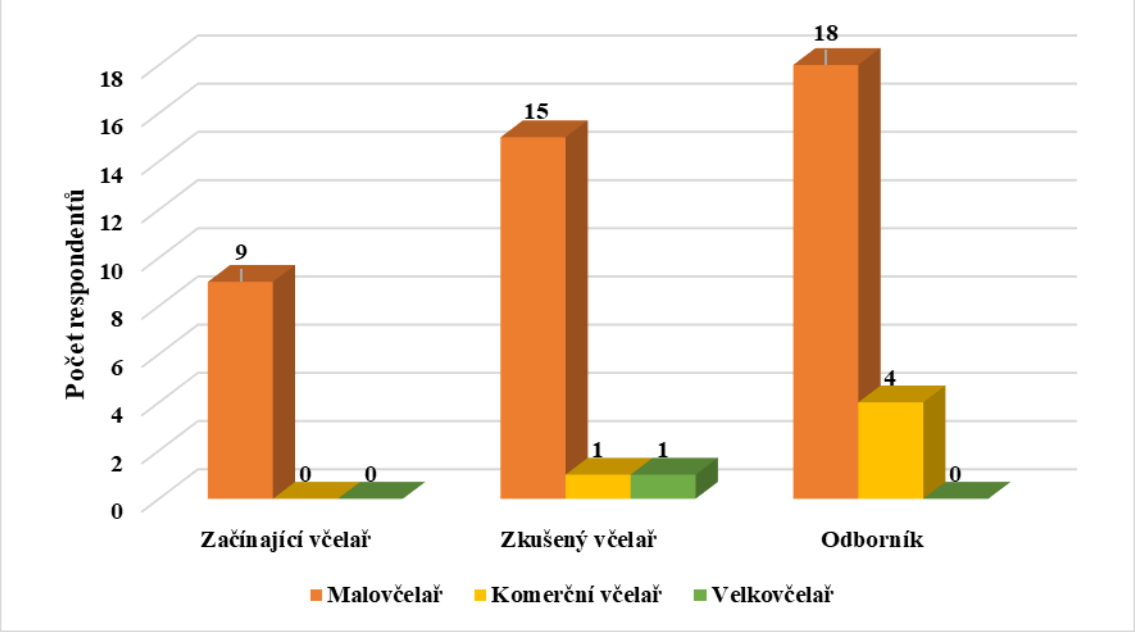

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

7.2.2. Motivace pro chov včel

V této části práce bude objasněna motivace respondentů pro chov včel, a také dojde k zodpovězení dotazu, zda byla jako jedním z důvodu rozhodnutí začít včelařit výše dotací. Rovněž zde dojde k vyhodnocení jednoho z tvrzení, které mají přispět k dosažení cíle výzkumu a to, zda mezi včelaři převládají Ti, kteří pokračují v rodinné tradici.

Respondenti odpovídali na jednu polootevřenou a dvě otevřené otázky. První z otázek, která byla polootevřená, zněla „Co Vás vedlo k rozhodnutí začít včelařit?“, druhá otevřená otázka zněla „Jaká je Vaše motivace teď?“ a třetí „Ovlivnila výše dotací Vaše rozhodnutí začít včelařit?“. U prvního dotazu měli respondenti možnost odpovídat ve škále odpovědí, a to a) Zdravý životní styl (biopotraviny), b) Dlouholetá tradice v rodině (včelaření předáváno z generace na generaci), c) Ochrana přírody a návrat k tradicím spojený s životem na venkově, d) Možnost čerpat dotace z národních a evropských zdrojů (pořízení úlů, medometů a podobně), a na jednu otevřenou otázku, pokud nebyla ani jedna z možností relevantní. Výsledky ukazuje níže uvedená tabulka (Tabulka 22, jsou zde pouze vybrané hodnoty, celková tabulka je uvedena v příloze 10.6). Odpovědi v tabulce (Tabulka 22) jsou řazeny dle četnosti, ne váhy.

Tabulka 22 Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel

Věk/Odpovědi	Skupina							
	Malovčelař					Komerční včelař		Velkovčelař
	a	b	c	d	jiné	b	c	b
do 30 let	0	3	2	0	0	0	0	0
od 31 do 50	1	4	4	0	5	1	1	1
od 51 do 70	2	6	5	0	5	3	0	0
nad 70	1	3	8	1	1	0	0	0
Celkem	4	16	19	1	11	4	1	1
Celkem % za skupinu	7,84%	31,37%	37,25%	1,96%	21,57%	80,00%	20,00%	100,00%
Celkový % podíl	7,02%	28,07%	33,33%	1,75%	19,30%	7,02%	1,75%	1,75%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Jako počáteční motivaci pro chov včel uvedlo 36,84% respondentů dlouholetou tradici v rodině, což je zodpovězením tvrzení vycházejících z cílů projektu, že mezi včelaři převládají Ti, kteří pokračují v rodinné tradici. Jako druhou nejčetnější odpověď uvedli respondenti ochranu přírody a návrat k tradicím spojený s životem na venkově, a to 35,09%. Zdravý životní styl uvedlo 7,02% respondentů a možnost čerpání dotací, jako počáteční motivaci pro chov včel, uvedl jeden respondent, což je 1,75%. Otevřenou

otázku si vybralo 11 respondentů, což je 19,3%, a jako nejčastější odpověď lze uvést zájem o včely a jejich chov a láska ke včelám.

Druhá, otevřená otázka, týkající se současné motivace pro chov včel, má širokou škálu odpovědí, proto byly tyto odpovědi rozděleny do 8 kategorií motivací: 1. zdravý životní styl, 2. tradice, 3. pozitivní vztah k přírodě, 4. relaxace a odpočinek, 5. vlastní med, 6. náplň života, zábava, koníček, 7. zájem o včely, láska ke včelám, 8. obživa. Vyhodnocení této otázky udává následující tabulka (Tabulka 23).

Tabulka 23 Přehled o odpovědích respondentů na jejich současnou motivaci pro chov včel

Skupina	Odpovědi (členění dle 8 kategorií viz. text)							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Malovčelař	3	4	9	3	8	16	5	0
Komerční včelař	0	2	0	1	1	1	0	0
Velkovčelař	0	0	0	0	0	0	0	1
Celkem	3	6	9	4	9	17	5	1
Celkem %	5,56%	11,11%	16,67%	7,41%	16,67%	31,48%	9,26%	1,85%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Z uvedené tabulky (Tabulka 23) je možné vyčíst, že nejpočetnější odpověď respondentů na současnou motivací pro chov včel je s 31,48% to, že pro respondenty je včelaření převážně životní náplň, zábava, koníček. Druhou nejčastější kategorií je pozitivní vztah k přírodě a možnost mít vlastní med, obojí s 16,67%. Zájem o včely, láska ke včelám byla uváděna respondenty 9,26%. Jako čtvrtá kategorie byla vyhodnocena s 7,41% relaxace a odpočinek. Jako předposlední kategorie byl vyhodnocen zdravý životní styl s 5,56% a poslední skončila kategorie obživa s 1,85%. Po posouzení vyhodnocení této otázky a odpovědí respondentů, z kterých byly vytvořeny kategorie, lze jednoznačně dojít k závěru, že včelaři mají ke včelaření osobní vztah, že se nejedná pouze o výdělečnou činnost. Třetí otázka z této kapitoly zněla "Ovlivnila výše dotací Vaše rozhodnutí začít včelařit?". Na tuto otázku odpovědělo záporně 100% respondentů, pouze jeden respondent na tuto otázku neodpověděl. Z toho lze usoudit, až na jednoho respondenta, u kterého není uvedena odpověď, že výše dotací nebyla pro respondenty v tomto výzkumu motivací pro začátek chovu včel.

7.2.3. Čerpání dotací

V této kapitole bude posuzována jedna uzavřená a dvě otevřené otázky, které jsou zaměřeny již přímo na čerpání dotací a měli by dát odpověď na tvrzení, že si každý včelař podal alespoň jednou žádost o dotaci, a že ve své práci by pokračoval i bez jakýchkoliv dotací. První otázka této kapitoly byla uzavřená a dává odpověď na to, zda respondenti využili možnost požádat o národní, evropské nebo krajské dotace. Výsledky této části průzkumu představuje tabulka (Tabulka 24) a graf (Graf 14) viz níže.

Tabulka 24 Přehled o čerpání dotací dle zkušeností s včelařením

Odpověď/ druh	Skupina			Celkem	Celkem %
	Začínající včelař (do 3 let)	Zkušený včelař (rezmezí 4-15 let)	Odborník (nad 15 let)		
NE	3	3	5	11	22,92%
ANO	6	14	17	37	77,08%
Krajské	1	4	1	6	12,50%
Národní	5	13	17	35	72,92%
Evropské	0	5	4	9	18,75%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Mezi respondenty čerpali dotace nejvíc zkušení včelaři, a to z 82,35%, druzí byli odborníci s 77,28% a nejméně čerpali začínající včelaři s 66,67%, což je pravděpodobně zapříčiněno tím, že nemají s dotacemi ještě takové zkušenosti, např. evropské dotace jako jediní nečerpali vůbec. Nejvíce jsou čerpány národní dotace, a to z 72,92%, krajské a evropské dotace jsou čerpány mnohem méně, z evropských fondů 18,75%, z krajských rozpočtů 12,50%. Z výše uvedené tabulky (Tabulka 24) dále vyplývá, že nedošlo k prokázání tvrzení, že každý včelař si podal alespoň jednou žádost na krajské a/nebo národní a/nebo evropské dotace. Dle uvedeného vyhodnocení výzkumu si nepodalo žádnou žádost na dotace 22,92% respondentů. Žádost o dotaci si podalo pouze 77,08% respondentů. Tento výsledek je velmi překvapivý, protože na národní dotace na zazimovaná včelstva má nárok každý včelař a v dotazníku (Příloha 10.1) je tato možnost uvedena, takže není zde předpoklad, že to respondenti uvedli chybně.

Graf 14 Přehled o čerpání dotací dle zkušeností s včelařením

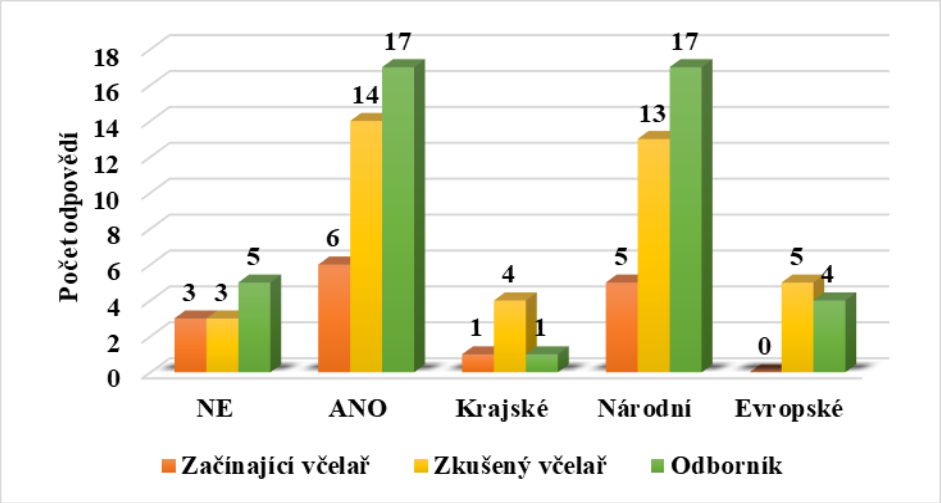

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Další otázka z této kapitoly, na kterou respondenti odpovídali je, zda by pokračovali v chovu včel i v případě, že by došlo k ukončení všech podpor (dotací) pro včelaře a pokud odpověděli kladně, následovala další otázka, která měla odpovědět na důvod, proč by respondenti pokračovali v chovu včel. Na první otázku odpovědělo 100% respondentů, že by pokračovali v chovu včel i bez jakýchkoliv dotací, což dává také odpověď na tvrzení obsažené v cílech této diplomové práce. Druhá z těchto otázek byla rovněž otevřená, ale protože byla širokou škála odpovědí, byly rozděleny do 6 kategorií. Respondenti mohli být zařazeni, dle svých odpovědí, i do více kategorií. 1. kategorie odpovědí byla: baví mě to, mám to ráda, je to můj koníček; 2. kategorie: med a včelí produkty; 3. kategorie: tradice; 4. kategorie: dotace jsou tak nízké, že to nestojí za to, dotace mě nijak neovlivnily; 5. kategorie: pozitivní vztah k přírodě, životní postoj, užitečná činnost; 6. kategorie: zavedené včelařství a stálá klientela. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 25).

Tabulka 25 Přehled o odpovědích respondentů na důvody pro chov včel i bez dotací

Skupina podle zkušeností s včelařením	Odpovědi (členění dle 6 kategorií viz. text)					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Začátečnající včelař	4	2	1	3	0	0
Zkušený včelař	8	5	1	0	6	1
Odborník	16	1	2	0	3	0
Celkem	28	8	4	3	9	1
Celkem %	52,83%	15,09%	7,55%	5,66%	16,98%	1,89%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Z tabulky (Tabulka 25) je evidentní, že skoro 53% respondentů, což je největší počet odpovědí, uvedlo jako důvod proč by pokračovali v chovu včel, že včelaření je pro ně koníčkem a mají ho rádi. Pozitivní vztah k přírodě, životní postoj a užitečnou činnost napsalo do dotazníku 16,98% respondentů. Kvůli medu a včelím produktům včelaří 15,09% respondentů. Tradici uvedlo 7,55% respondentů a zavedené včelařství a stálou klientelu uvedl 1 respondent, což je 1,89%. Vyhodnocení těchto otázek dává částečně odpověď také na to, proč začínající včelaři žádají nejméně o dotace, viz předešlá otázka, jako jediní uvedli, že dotace jsou tak nízké, že to nestojí za to, a že je nijak neovlivnili, a to 5,66%. Tyto údaje ukazuje následující graf (Graf 15).

Graf 15 Přehled o odpovědích respondentů na důvody pro chov včel i bez dotací

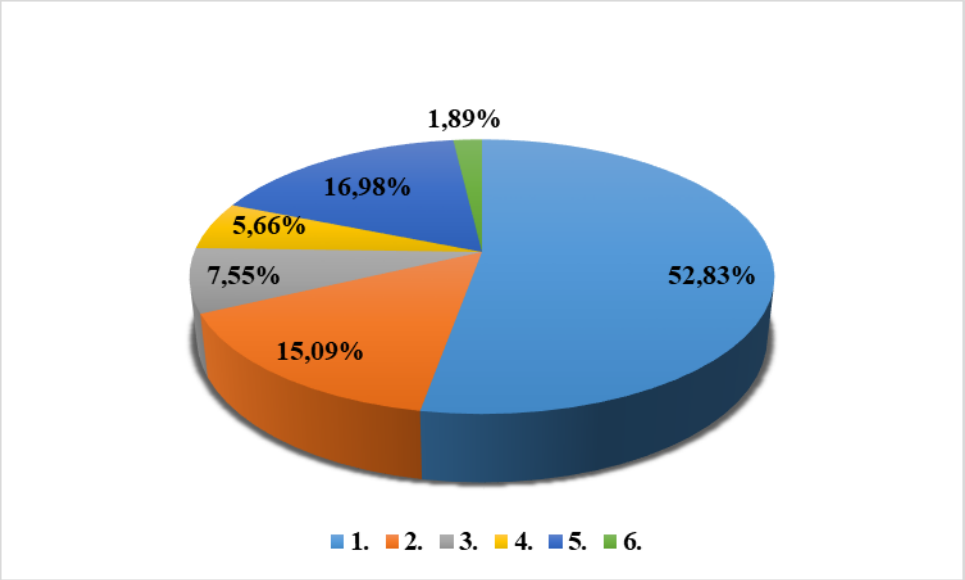

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

7.2.4. Názory respondentů na druhy a výši dotace

V této kapitole budou rozebírány odpovědi respondentů na otázky, týkající se jejich názorů na druhy a výši dotací a jaké dotace by přivítali. Jelikož se jedná o dvě otevřené otázky, musely se u obou stanovit kategorie odpovědí. Jaký je názor respondentů na druhy a výši dotací uvádí níže uvedená tabulka (Tabulka 26, jsou zde uvedeny vybrané hodnoty, celková tabulka je uvedena v příloze 10.7). Odpovědi byly rozděleny do 4 kategorií, a to: 1. jsou zbytečné, nesouhlas s dotacemi, zrušení dotací; 2. dotace jsou nedostatečné, malé; 3. dotace jsou dostatečné, ponechat dotace; 4. nezájem o dotace, nemám názor, nejsou

podstatné, nevím. Již ze škály odpovědí je zřejmé, že respondenti jsou s dotacemi nespokojeni nebo se o ně vůbec nezajímají.

Tabulka 26 Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací

Věk	Skupina							
	Malovčelař				Komerční včelař			Velkovčelař
	Odpovědi (členění dle 4 kategorií viz. text)							
	1	2	3	4	1	2	3	1
do 30 let	0	0	2	0	0	0	0	0
od 31 do 50	1	3	2	4	2	0	0	1
od 51 do 70	1	7	1	5	1	1	1	0
nad 70	1	5	1	1	0	0	0	0
Celkem	3	15	6	10	3	1	1	1
Celkem % za skupinu	8,82%	44,12%	17,65%	29,41%	60,00%	20,00%	20,00%	100,00%
Celkový % podíl	7,50%	37,50%	15,00%	25,00%	7,50%	2,50%	2,50%	2,50%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Celkově za všechny skupiny respondentů bylo nejvíce odpovědí u kategorie č. 2, a to 40%, to znamená, že respondenti nejsou spokojeni z výší dotací, připadají jim nedostatečné. 25% respondentů se o dotace nezajímá vůbec, nejsou pro ně podstatné (kategorie č. 4). Stejné % odpovědí mají dvě protikladné kategorie, a to č. 1 jsou zbytečné, nesouhlas s dotacemi, zrušení dotací a č. 3 dotace jsou dostatečné, ponechat dotace, obě odpovědi mají po 17,5%. Z výše uvedené tabulky (Tabulka 26) je evidentní, že u malovčelařů převládají odpovědi na kategorii č. 2, kdežto u komerčních včelařů a velkovčelařů převládají odpovědi na kategorii č. 1. U těchto dvou skupin včelařů jsou tyto odpovědi velmi překvapivé, protože jako jedni z mála mohou čerpat dotace také z Programu rozvoje venkova, např. na odvíčkovací linku.

Druhá otázka zněla“ Jaký typ dotace byste přivítal/a? Tato otázka byla rozdělena do 7. kategorií odpovědí: 1. žádné dotace, zrušení dotací; 2. stávající, stávající dotace jsou dostatečné; 3. dotace mě nezajímají, nemám názor, nevím; 4. dotace na vybavení a pořízení včelstev; 5. ošetřovaní a léčení včelstev, rozbor a plošný monitoring včelího moru; 6. dotace na medonosné a pylonosné rostliny a stromy; 7. zvýšení dotací na jedno zazimované včelstvo podobně jako pro ostatní zemědělce na ha půdy, na zimní zakrmení včel (cukr). Všechny tyto údaje ukazuje následující tabulka (Tabulka 27).

Tabulka 27 Přehled o odpovědích respondentů na typy dotací

Skupina	Odpovědi (členění dle 7 kategorií viz. text)						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Malovčelař	6	2	9	2	3	4	7
Komerční včelař	3	2	0	0	0	0	0
Velkovčelař	0	0	0	0	1	0	1
Celkem	9	4	9	2	4	4	8
Celkem %	22,50%	10,00%	22,50%	5,00%	10,00%	10,00%	20,00%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Nejpočetněji zastoupená kategorie u této otázky (Tabulka 27), byla kategorie č. 1 a č. 3, a to po 22,50%. Jako druhá nejpočetněji zastoupená kategorie, je kategorie č. 7, a to s 20%. Nejmenší zastoupení má u respondentů kategorie č. 4 s 5%. Pouze u malovčelařů a jako celkově nejpočetnější byla uváděna odpověď, že respondenty dotace nezajímají, nemají na ně žádný názor, jedná se o kategorii č. 3. Komerční včelaři nejvíce odpovídali na kategorii č. 1, aby nebyly žádné dotace nebo aby byly dotace zrušeny. Zastoupení velkovčelařů bylo jedním respondentem a ten uvedl, že by přivítal zvýšení dotací na jedno zazimované včelstvo podobně, jako pro ostatní zemědělce na ha a dotace na zimní zakrmení včel (cukr).

Z otázek a odpovědí uvedených v této kapitole je možné vyčíst, že respondenti by dotace nejraději zrušili.

7.2.5. Názory respondentů na současný rozvoj včelařství v ČR

Aby bylo možné ve výzkumu celkově zhodnotit rozvoj včelařství u nás, bylo potřeba zjistit názory respondentů na současný rozvoj včelařství a zda ho mohly dotace ovlivnit a co si respondenti myslí o včelaření, jestli má u nás budoucnost. Tyto otázky měli širokou škálu odpovědí, proto byly opět rozděleny do několika kategorií.

U prvního dotazu, který zněl „Jaký je Váš názor na současný rozvoj včelařství v ČR? Mohly ovlivnit dotace tento rozvoj?“, byly odpovědi rozděleny do 5. kategorií: 1. dotace nemohly ovlivnit a neovlivňují významně rozvoj včelařství; 2. rozvoj včelařství je velký a ano, dotace jej mohly ovlivnit; 3. nejsem v obraze, nevím; 4. v dnešní době se jedná o módní trend, včelaří se kvůli finančnímu zisku; 5. pro velkovčelaře ano, pro malovčelaře ne. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 28).

Tabulka 28 Přehled o odpovědích respondentů na rozvoj včelařství v ČR

Skupina podle zkušeností s včelařením	Odpovědi (členění dle 5 kategorií viz. text)				
	1.	2.	3.	4.	5.
Začátečnající včelař	3	2	1	1	2
Zkušený včelař	2	11	1	4	0
Odborník	7	10	2	2	0
Celkem	12	23	4	7	2
Celkem %	25,00%	47,92%	8,33%	14,58%	4,17%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Většina respondentů, z 47,92%, uvedla, že rozvoj včelařství je u nás velký a dotace je mohly ovlivnit. Druhá skupina respondentů s 25% uvedla, že dotace nemohly a neovlivňují významně rozvoj včelařství. Že se jedná o módní trend a včelaří se kvůli finančnímu zisku, uvedlo 14,58% respondentů. Kategorii č. 3 nejsem v obraze, nevím, uvedlo 8,33% respondentů. Nejmenší počet odpovědí, 4,17%, uvedli respondenti u kategorie č. 5, a to, že dotace mohly ovlivnit rozvoj včelařství pouze u velkovčelařů, u malovčelařů nikoliv. Druhý dotaz této kapitoly zní „Co si myslíte o včelaření v ČR, má budoucnost?“. Odpovědi byly rozděleny také do 5 kategorií: 1. ano, včelaření má budoucnost; 2. dnešní mládež nemá o včelaření zájem; 3. budoucnost má, ale dochází k ubývání snůšky, je tu problém s přírodními a zemědělskými vlivy; 4. zájem o vlastní med; 5. pro malovčelaře ano, pro velkovčelaře ne. Vyhodnocení této otázky udává následující tabulka (Tabulka 29).

Tabulka 29 Přehled o odpovědích respondentů na budoucnost včelaření v ČR

Skupina podle zkušeností s včelařením	Odpovědi (členění dle 5 kategorií viz. text)				
	1.	2.	3.	4.	5.
Začátečnající včelař	9	0	0	0	0
Zkušený včelař	10	1	2	1	2
Odborník	17	0	0	0	2
Celkem	36	1	2	1	4
Celkem %	81,82%	2,27%	4,55%	2,27%	9,09%

Zdroj: Dotazníkové šetření. Vlastní výzkum.

Nejpočetněji je zastoupená kategorie č. 1, a to 81,82%, kde respondenti uvedli, že včelaření má budoucnost. Většina respondentů na tento dotaz odpovídala jednoslabičně, ale našli se i odpovědi, které jsou zařazeny do kategorie č. 1 a 3, ale jsou více rozvedeny. Jsou zde uvedeny některé z nich: „Budoucnost má. Je potřeba tvrdší postihy zemědělcům ohledně postřiků"; „Určitě má, ale je tu problém s ubýváním snůšky. Mizí staré lípy a ovocné stromy a nové nikdo nesází."; "Ano, má, máme nejkrásnější přírodu v EU."; „Jsem přesvědčen i s ohledem na tradici v ČR, že včelaření budoucnost má."; „Samozřejmě že má, vždyť už praotec Čech pravil, že….."; „Je dobře organizované. Budoucnost musí mít"; „ Včelaření určitě má budoucnost, zájem o med je také stále větší, lidé dávají přednost medu z vlastních včelstev nebo ze dvora"; „Doufám, že ano, ale včelařství se úspěšně rozvíjelo i v době bez dotací". Jako druhá nejčastější odpověď respondentů byla, že včelaření má budoucnost pro malovčelaře, ale pro velkovčelaře nikoliv, a to 9,09%. Ostatní odpovědi byli uvedeny nízkým počtem respondentů.

V této kapitole diplomové práce jsem zjistila pohled včelařů na budoucnost včelaření v ČR, a také jakou roli v tomto rozvoji hrají dotace a mohu říci, dle výsledků výzkumu, že názory respondentů jsou poměrně jednotné. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že včelaření u nás budoucnost má a na současný rozvoj včelařství mohly mít dotace vliv.

8 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zhodnotit rozvoj včelařství v České republice v souvislosti s financováním z národních a evropských zdrojů a objasnit současnou problematiku oboru. V rámci výzkumu byla provedena analýza jednotlivých dat a dokumentů a rovněž bylo provedeno dotazníkové šetření. Prezentovaná diplomová práce je, z hlediska metodologie, zpracována v kvalitativním výzkumu. Analýza čerpání jednotlivých dotačních titulů byla provedena za období let 2014-2016 (dále jen sledované období) a taktéž analýza rozvoje včelařství, tj. počtu včelařů, včelstev, výnosy medu a vosku, byla vypracována za toto období. V rámci výzkumu jsem dospěla k následujícím závěrům. Celkový počet včelařů, za sledované období, se meziročně zvýšil v průměru o 3,2%. V roce 2014 bylo celkem 50 505 včelařů, v roce 2015 51 221 a v roce 2016 53 890 včelařů. Celkový počet včelstev v porovnání let 2014 a 2016 má také vzrůstající tendenci. V roce 2014 byl celkový počet včelstev 603 392 a v roce 2016 to bylo již 662 246 včelstev, jedná se o nárůst o 9,75%. Průměrný počet včelstev na jednoho včelaře se zvýšil z 11,95 na 12,29. Nejvyšší průměrný počet včelstev na jednoho včelaře, za celé sledované období, byl v roce 2016, a to v Jihomoravském kraji - 14 včelstev. Naopak nejnižší počet včelstev, za sledované období, byl v roce 2015 v hlavním městě Praha, a to 9 včelstev. Ve výzkumu byly rovněž zahrnuty výnosy medu a vosku. K těmto výnosům uvádím následující výsledky výzkumu. Došlo k nárůstu produkce ve výnosech medu a vosku v roce 2014 a 2015, naopak v roce 2016 došlo u obou komodit k jejich poklesu. Průměrný výnos medu na jedno včelstvo byl v roce 2014 11,87 kg, v roce 2015 15,48 kg a v roce 2016 15,27 kg. Průměrný výnos vosku na jedno včelstvo byl v roce 2014 0,42 kg, v roce 2015 0,48 kg a v roce 2016 0,44 kg. Za celé sledované období byly nejvíce produktivní včely v roce 2015 v kraji Vysočina, a to 20,02 kg medu na jedno včelstvo, naopak nejméně produktivní byly v roce 2014 v Hlavním městě Praha, pouze 6,49 kg medu. Nejvyšší výnos vosku, za celé sledované období, byl v Libereckém kraji v roce 2015, a to 0,64 kg na jedno včelstvo, nejnižší byl opět v Hlavním městě Praha v roce 2014, jen 0,18 kg. Z výzkumu vývoje včelařství vyplývá, že ve sledovaném období dochází k růstu počtu včelařů i včelstev, proto byl další výzkum zaměřen na to, zda dotace mohly ovlivnit tento rozvoj. V roce 2014 byly poskytnuty eurodotace 3 090 žadatelům, v roce 2015 2 814 žadatelům a v roce 2016 podalo žádost 3 415 žadatelů, což je nárůst v průměru za sledované období o 4,14%.

Nejnižší celková částka byla vyplacena v roce 2016 ve výši 62 934 000 Kč, nejvyšší v roce 2015, a to 64 675 000 Kč. Pro posouzení vlivu dotací na přibývající množství chovatelů včel bylo potřeba zjistit, jak velké investice musí nově začínající včelař do včelaření vložit. Z průzkumu vyplynulo, že při pořízení 2 včelstev je počáteční investici 20 488 Kč a dle ročního hospodářského výsledku by se investice neměla nikdy vrátit. Pokud by si nově začínající včelař chtěl pořídit 5 včelstev, počáteční investice by byla 53 970 Kč. U tohoto množství včelstev by již měl být hospodářský výsledek kladný, ale je zde dlouhá doba návratnosti investice. Při pořízení 10 včelstev je počáteční investice 132 440 Kč, jedná se tedy o největší počáteční investici, ale s kladným hospodářským výsledkem a rychlejší dobou návratností investice. Vyplacená dotace, dle průměru na jednu žádost, podaná v roce 2014 byla ve výši 20 695 Kč, v roce 2015 ve výši 22 983 Kč a v roce 2016 ve výši 18 429 Kč. U nově začínajícího včelaře, který by si pořídil dvě včelstva, by měla být počáteční investice 20 488 Kč, a dle hospodářského výsledku by měl být ve ztrátě 190 Kč a tato investice by se mu neměla nikdy vrátit. Žádost podaná v roce 2014 a 2015 by mu navrátila všechny investované finanční prostředky, žádost podaná v roce 2016 by mu navrátila investici z 89,6%. Pokud by si tento včelař pořídil větší množství včel, snížila by se mu doba návratnosti investice u 5 včelstev o 7 až 9 let (návratnost investice 21 let), u 10 včelstev o 2 až 3 roky (návratnost investice 15 let). Čerpání a vyplácení eurodotací, ale neprobíhá tímto způsobem. Je dána přesně alokovaná částka, Český svaz včelařů vybere všechny žádosti od včelařů a podle množství přijatých žádostí dochází ke krácení oprávněných požadavků, a pak také záleží na včelaři, jakou částku a na jaké vybavení žádá. Takže se s největší pravděpodobností nikdy nestane to, že by se vyplácela požadovaná částka dotace v 100%. Průměrný počet včelařů za sledované období, kteří čerpají eurodotace, je 5, 98%, a průměrná částka za sledované období na jednu žádost je 20 702 Kč. Pokud by došlo k situaci, že by podalo žádost 50% včelařů, byla by průměrná částka za sledované období na jednu žádost jen 2 465 Kč. Z těchto údajů je zřejmé, že čím méně včelařů si podá žádost o dotaci, tím větší částky jsou vypláceny a to samozřejmě v závislosti na výši alokace v daném roce. U čerpání dotací z národních zdrojů, opatření 1.D Podpora včelařství, dochází ve sledovaném období k navýšení částek přiznané dotace a také částek na jedno včelstvo. V roce 2014 byla přiznaná dotace 75 967 000 Kč a částka na jedno včelstvo 126 Kč. V roce 2015 byla přiznaná dotace 80 000 000 Kč a částka na jedno včelstvo 128 Kč a v roce 2016 byla částka na jedno

včelstvo 151 Kč a celková přiznaná dotace 105 000 000 Kč. Jedná se o dotace na zazimovaná včelstva, a na tuto dotaci má nárok každý včelař. U této dotace sice dochází ke zvyšování částky, ale přesto, že se jedná o jedinou nárokovou dotaci, která je vyplácená včelařům, nepokryje jim ani náklady na krmení včelstev na zimu. Jedno včelstvo potřebuje na zakrmení 15 kg cukru, v prosinci 2016 byla průměrná cena cukru 20,31 Kč, takže celková cena na jedno včelstvo byla 305 Kč. Dotace při této ceně pokryla včelařům náklady na krmení včelstev v průměru za sledované období 44,3%. Tento výsledek je velmi zneklidňující, protože v ostatních oblastech zemědělství jsou zemědělci dotování mnohonásobně více a přitom včela, jako opylovatel rostlin, má v zemědělství nezastupitelné místo. Proto by mělo v tomto oboru dojít k mnohem větší podpoře ze strany státních orgánů, jako například k navýšení dotací na zmíněné zazimování včelstev. Z výzkumu tedy vyplývá, že sice dochází každým rokem ke zvyšování počtu včelařů, ale dle zjištěných skutečností na to nemá vliv ani výše ani množství vyplácených dotací. Souvislosti mezi zvyšujícím se počtem včelařů a jejich větším zájmem o dotace se neprokázala, protože dle uvedených údajů, za sledované období, nedošlo ze strany včelařů k rapidnímu zvýšení počtu žádostí o dotace.

Splněním cíle práce bylo zodpovězení tvrzení vycházejících z dotazníkového šetření, a tato tvrzení také byla v rámci výzkumu zpracována: a) včelař má k včelaření osobní vztah a ve své práci by pokračoval i bez jakýchkoliv dotací; b) každý včelař si podal alespoň jednou žádost na krajské a/nebo národní a/nebo evropské dotace; c) mezi včelaři převažují Ti, kteří pokračují v rodinné tradici. Výzkum byl zaměřen na vliv dotační politiky na rozvoj včelařství a odhalil názory respondentů na současnou dotační politiku, a také jejich motivaci pro chov včel. Dotazník jsem včelařům předávala osobně na včelařských schůzích, kde se mi nakonec podařilo získat 48 vyplněných dotazníků, které vyplnilo 43 mužů a 5 žen. Vzorek respondentů se skládal ze všech věkových skupin, nejmladšímu respondentovi bylo 18 let a nejstaršímu 86 let. Věkový průměr všech respondentů byl 56 let. Respondenti byli rozděleni do tří skupin podle zkušeností s včelařením, a to na začínající včelaře, zkušené včelaře a odborníky, a dále byli rozděleni podle množství chovaných včelstev na malovčelaře, komerční včelaře a velkovčelaře. Ve výzkumu bylo nejvíc zastoupeno malovčelařů, a to 87,5%. Komerční včelaři byli ve výzkumu zastoupeni 10,42% a velkovčelaři 2,08%. Co se týče zkušeností s včelařením, nevíce respondentů patřilo mezi včelaře odborníky, a to 45,8%. Nejmladšímu včelaři odborníkovi bylo 42 let a včelaření se věnuje 20 let. Průměrná délka včelaření u odborníků

ve výzkumu byla 34,4 let. Průměrný počet let, které strávili všichni respondenti včelařením je 17,8 let. Z výzkumu dále vyplynulo, že jako počáteční motivaci pro chov včel, kterou uvedl největší počet respondentů, a to 36,84%, byla dlouholetá tradice v rodině, což je zodpovězením tvrzení vycházejících z cílů projektu, že mezi včelaři převládají Ti, kteří pokračují v rodinné tradici (tvrzení a), viz výše). Zájem o včely a jejich chov a láska ke včelám, uvedlo v otevřené otázce k tomuto dotazu 19,3% respondentů. Nejčastější odpověď na současnou motivaci respondentů pro chov včel uvedlo 31,48% respondentů to, že včelaření je pro ně životní náplň, zábava, koníček. Mezi další kategorie motivací, které byly respondenty nejčastěji uváděny, byl pozitivní vztah k přírodě a možnost mít vlastní med, a to s 16,67%. Na dotaz, zda ovlivnila výše dotace rozhodnutí začít včelařit, odpovědělo 100% respondentů záporně. Respondenti byli dotazováni, zda by pokračovali v chovu včel i v případě, že by došlo k ukončení všech podpor (dotací) a 100% respondentů odpovědělo kladně. Skoro 53% respondentů uvedlo, jako důvod pokračování v chovu včel i bez jakýchkoliv dotací, že včelaření je pro ně koníček a mají ho rádi. Pozitivní vztah k přírodě, životní postoj a užitečnou činnost uvedlo 16,98% respondentů. Kvůli medu a včelím produktům včelaří 15,09% respondentů. Tradici uvedlo 7,55% respondentů a zavedené včelařství a stálou klientelu uvedl 1 respondent, což je 1,89%. Na základě těchto zjištěných dat došlo k potvrzení dalšího výroku z cílů projektu, a to, že včelař má k včelaření osobní vztah a ve své práci by pokračoval i bez jakýchkoliv dotací (tvrzení b), viz výše). V rámci výzkumu došlo k zodpovězení také posledního tvrzení, týkajícího se podání žádosti na dotace respondenty (tvrzení c), viz výše). Toto tvrzení bylo vyvráceno, protože dle vyhodnocení výzkumu si nepodalo žádnou žádost na dotaci 22,92% respondentů. Žádost o dotaci si podalo pouze 77,08% respondentů. Mezi respondenty čerpali dotace nejvíc zkušení včelaři, a to z 82,35%, druzí byli odborníci s 77,28% a nejméně čerpali začínající včelaři s 66,67%, což je nejspíš zapříčiněno tím, že nemají s dotacemi ještě takové zkušenosti, např. evropské dotace jako jediní nečerpali vůbec. Nejvíce jsou čerpány národní dotace, a to z 72,92%, krajské a evropské dotace jsou čerpány mnohem méně, z evropských fondů 18,75%, z krajských rozpočtů 12,50%.

Další část tohoto výzkumu nám dotvoří ucelený pohled respondentů na druhy a výši dotací a také na současný a budoucí rozvoj včelařství u nás. Co se týče názorů respondentů na druhy a výši dotací, 40% respondentů uvedlo, že nejsou spokojeni z výši dotací, že dotace jsou nedostatečné. Ohledně druhů dotací, které by respondenti přivítali,

byla nejčastější odpověď, že by dotace zrušili, žádné dotace, a to opovědělo 22,5% respondentů. Mezi druhy dotací, které by respondenti přivítali, byly např. dotace na ošetřování a léčení včelstev, rozbor a plošný monitoring včelího moru, dotace na medonosné a pylonosné rostliny a stromy, na zimní zakrmení včel, dotace na zazimované včelstvo podobně jako pro ostatní zemědělce na ha půdy. Aby bylo možné v tomto výzkumu celkově zhodnotit rozvoj včelařství v České republice, bylo nezbytné u respondentů zjistit jejich názory na současný rozvoj včelařství, zda ho mohly dotace ovlivnit, a dále, co si respondenti myslí o včelaření, zda má u nás budoucnost. Většina respondentů, z 47,92% uvedla, že rozvoj včelařství je u nás velký a dotace je mohly ovlivnit. Druhá skupina respondentů s 25% uvedla, že dotace nemohly a neovlivňují významně rozvoj včelařství. Že se jedná o módní trend, a včelaří se kvůli finančnímu zisku, uvedlo 14,58% respondentů. Co se týče názoru respondentů na budoucnost včelaření u nás, 81,82% respondentů uvedlo, že včelaření u nás budoucnost má. Jako druhá nejčastější odpověď respondentů byla, že včelaření má budoucnost pro malovčelaře, ale pro velkovčelaře nikoliv, a to 9,09%. V této části výzkumu jsem zjistila pohled včelařů na budoucnost včelaření v České republice, a také jakou roli v tomto rozvoji hrají dotace a mohu říci, dle výsledků výzkumu, že názory respondentů jsou poměrně jednotné. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že včelaření u nás budoucnost má, a na současný rozvoj včelařství mohly mít dotace vliv.

Výzkum prokázal, že včelaření má u nás velkou tradici, dochází k předávání zkušeností z generace na generaci, takže by nemělo dojít k vymizení tohoto oboru a tím k ohrožení zemědělské produkce. Z výzkumu vyplynulo, že s včelařením začínají nejčastěji osoby v produktivním věku a největší počet respondentů byl v kategorii 50 let a výše. Výzkum by tedy bylo možné zopakovat na jiném vzorku respondentů se zaměřením na budoucnost včelaření, spojený s předáváním zkušeností mladé generaci a fungování včelařských kroužku pro mládež a dospělé.

Tento výzkum, dle mého názoru, přinesl pohled včelařů na současnou dotační politiku a prokázal, že v České republice sice dochází k růstu počtu včelařů i včelstev, ale dotace na tento rozvoj nemají vůbec žádný vliv. Dotace pro včelaře jsou dnes u nás zaměřeny spíše na velkochovatele včel, kteří mohou čerpat např. z Programu rozvoje venkova, a přitom je jich mizivé procento. V České republice je těchto profesionálních včelařů, v průměru za sledované období, 0,22%. Malovčelaři, kterých je u nás většina (v průměru za sledované období 93,1%), si mohou podat žádost o dotaci z technické

pomoci na nákup zařízení, ale včelaři se tomu vyhýbají. Je to administrativně náročné, a přitom dotace nedosahují takové částky, aby se malovčelařům vyplatilo dodržet všechny podmínky, které s tím souvisí. Zemědělci dostávají v posledních letech na nárokové platby, přes 30 miliard Kč ročně a včelaři dostali, v průměru za sledované období, na jedinou nárokovou platbu, kterou dostávají (opatření 1.D Podpora včelařství), 86 989 000 Kč, přitom mnoho zemědělců je na opylování včelami závislé. Dle mého názoru by mělo dojít ke zvýšení dotací i v tomto oboru, protože práce včelařů je velmi náročná a ze strany příslušných orgánů by mělo dojít k většímu ocenění této práce. Každý člověk by si měl uvědomit, a již i německý fyzik Albert Einstein pravil „Pokud by zmizely na zemi včely, zbývají lidem jen čtyři roky života“. (www.českenoviny.cz, čl. Zachrání žihadla civilizaci?).

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ABC práva Evropských společenství, Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělání a kulturu, Praha, 2004. ISBN 80-239-2561-X.

BOHÁČKOVÁ, I., LANDOVÁ, P.; Ekonomika agrárního sektoru, Dotace a jejich kategorizace v zemědělství, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 2014, ISBN 978-80-213-2525-8.

DAN MAREK, TOMÁŠ KANTOR, Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie, Vydání 1., Barrister & Principal, Brno 2007, ISBN 978-80-87029-13-8.

EVROPSKÁ KOMISE, Návrh EK na víceletý finanční rámec pro období 2014-2020, Lucembursko 2011, Úřad pro publikace Evropské unie, ISBN, 978-92-79-21282-6

FONTAINE PASCAL, Evropa ve 12 lekcích, Evropská společenství, 2004. ISBN 92-894-6790-8.

Národní strategický plán Rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013, Praha, prosinec 2006.

Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), Rada Evropské unie, Brusel, 2005.

Odborné včelařské překlady, Český svaz včelařů, Praha, 2016/2, ISSN 0322-8851.

Programový dokument: PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007–2013, Praha, Listopad 2008.

Průvodce zemědělce podporami OP Zemědělství, MZe, ISBN 80-7084-491-4.

Rozhodnutí Rady o strategických pokynech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007–2013). Komise Evropských společenství, Brusel, 5. 7. 2005.

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA VČELY, Ministerstvo zemědělství, Praha 2015, ISBN 978-80-7434-127-4.

Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030, Ministerstvo zemědělství, Praha 2017, ISBN 978-80-7434-356-8.

Včelařské dotace krok za krokem, Příručka pro chovatele včel, SZIF, Praha 2017.

VČELAŘSTVÍ V ČESKU, Český svaz včelařů, Praha, 2012, ISBN 978-80-903309-6-2.

Včelařství – oborný a spolkový měsíčník, ročník 69 (151), Český svaz včelařů, Praha, 11/2012, MK ČR E 126/ISSN 0042-2924.

Včelařství – oborný a spolkový měsíčník, ročník 69 (151), Český svaz včelařů, Praha, 9/2016, MK ČR E 126/ISSN 0042-2924.

Včelařství – oborný a spolkový měsíčník, ročník 69 (151), Český svaz včelařů, Praha, 2/2016, MK ČR E 126/ISSN 0042-2924.

VESELÝ VLADIMÍR Ing., CSc., a kolektiv, VČELAŘSTVÍ, Státní zemědělské nakladatelství Praha, 1985.

ZAHRADNÍK PETR, Vstup do Evropské unie – Přínosy a náklady Konvergence, Nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2003. ISBN 80-7179-472-4.

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2016 na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, Č.j.: 41176/2015-MZE-17251, Ministerstvo zemědělství, 2016.

Zelená zpráva - Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2016, ÚZEI pod gescí MZe.

Webové stránky a příspěvky na webových stránkách:

BusinessInfo.cz, Legislativa, právo, Společné organizace trhu (vybrané komodity), 22. 5. 2009. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z WWW: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spolecne-organizace-trhu-komodity-5143.html

BusinessInfo.cz, Legislativa, právo, Společná zemědělská politika Evropské unie, 22. 5. 2009. [cit. 2017-07-05]. Dostupné na WWW: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spolecna-zemedelska-politika-evropske-5147.html

BusinessInfo.cz, Legislativa, právo, Společná zemědělská politika po reformě z roku 1992, 22. 5. 2009. [cit. 2017-07-05].
Dostupné na WWW: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zemedelska-politika-reforma-z-roku-1992-5145.html

České noviny, Zachrání žihadla civilizaci?, 13. 9. 2006. [cit. 2018-03-19]. Dostupné na WWW: http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zachrani-zihadla-civilizaci/209088

Český statistický úřad, Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura. [cit. 2017-12-30]. Dostupné na WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2105-05-v_letech_2000_az_2004-2_2_sidelni_struktura

Český statistický úřad, Průměrné spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží.[cit. 2018-03-18] Dostupné na WWW: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CEN02A4&z=T&f=TABULKA&skupId=1793&katalog=31779&pvo=CEN02A4&c=v3~8__RP2016#w=

Dům pod Jasanem, tkalcovské muzeum, Včelařství, brtnictví. [cit. 2017-07-03]. Dostupné z WWW: http://www.dumpodjasanem.cz/o-nas/o-remeslech/-16-vcelarstvi-brtnictvi.html.

Evropská unie, Oblasti politiky EU, Zemědělství. [cit. 2017-07-04]. Dostupné na WWW: https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_cs

eDotace průvodce světem dotací, Články, Budoucnost společné zemědělské politiky EU: Změna priorit. [cit. 2017-12-27]. Dostupné na WWW: http://www.edotace.cz/clanky/budoucnost-spolecne-zemedelske-politiky-eu-zmena-priorit

eAGRI Lesy, MZe, Včelařství. [cit. 2017-07-08]. Dostupné z WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/vcelarstvi/?fullArticle=1 intranet SZIF

eAGRI Dotace, MZe, Struktura dotačních zdrojů. [cit. 2017-07-06]. Dostupné z WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/?fullArticle=1

eAGRI Koncepce a strategie, MZe, Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2016–2022. [cit. 2017-12-28]. Dostupné na WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/koncepce-vyzkumu-vyvoje-a-inovaci.html

eAGRI Vystoupení a články, MZe, Letošní rok přináší nová pravidla. [cit. 2017-12-28]. Dostupné na WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/ministr/vystoupeni-a-clanky/letosni-rok-prinasi-nova-pravidla.html

eAGRI Dotace, MZe, Program rozvoje venkova 2007-2013. [cit. 2017-12-28]. Dostupné na WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/

eAGRI Dotace, MZe, Program rozvoje venkova 2014-2020. [cit. 2017-12-28]. Dostupné na WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/

EurActiv.cz, ČR v Evropské unii, Vnitřní trh zvýšil konkurenci, firmy ale chtějí méně regulace. [cit. 2017-07-06]. Dostupné na WWW: http://euractiv.cz/clanky/cr-v-evropske-unii/vnitrni-trh-prispiva-ke-konkurenceschopnosti-eu-010315/

Liberecký kraj, Mgr. Fulková Andrea, Kraj vyhlásil granty pro včelaře, 30. 6. 2017. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z WWW: http://www.kraj-lbc.cz/Kraj-vyhlasil-granty-pro-vcelare-n414136.htm

Liberecký kraj, Životné prostředí a zemědělství, 8.3 Vyhlášení podmínky 2017. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z WWW: http://dotace.kraj-lbc.cz/83-Podpora-vcelarstvi-r388856.htm

Regionální Informační Servis, Krajské RIS, Srovnání kraje s Českou republikou. [cit. 2017-12-30]. Dostupné na WWW: http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj/

Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii, Evropská unie, ČR se lepší v zavádění pravidel trhu EU. [cit. 2017-07-06]. Dostupné na WWW: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/vnitrni_trh_eu/-zastupitelske_urady-representation_brussels-publish-cz-evropska_unie-vnitrni_trh_eu-cr_se_lepsi_v_zavadeni_pravidel_trhu_eu.html

Státní zemědělský intervenční fond, O nás. [cit. 2017-07-08]. Dostupné na WWW: https://www.szif.cz/cs/o-nas

Včelí obchod, O. Hanys a J. Jansa, Nerezové medomety. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z WWW: https://www.vceliobchod.cz/medomety www.dotace2017.cz

10 PŘÍLOHY

10.1 Formulář dotazníkového šetření pro včelaře

10.2 Ukázkový vyplněný dotazník

10.3 Tabulka 1 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1919 – 1938

10.4 Tabulka 2 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1946 – 1980

10.5 Tabulka 18 Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR

10.6 Tabulka 22 Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel

10.7 Tabulka 26 Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací

10.1 Formulář dotazníkového šetření pro včelaře

Dotazník bude použit pouze k studijním účelům při tvorbě diplomové práce Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství – I. Lukášová. Souhlasíte s případným zveřejněním v příloze diplomové práce?
Ano/Ne

Váš věk:
Pohlaví:
Počet včelstev:
Stanoviště včelstev:

---

1. Jak dlouho včelaříte?

2. Co Vás vedlo k rozhodnutí začít včelařit?
   a) Zdravý životní styl (biopotraviny)
   b) Dlouholetá tradice v rodině (včelaření předáváno z generace na generaci)
   c) Ochrana přírody a návrat k tradicím spojený s životem na venkově
   d) Možnost čerpat dotace z národních a evropských zdrojů (pořízení úlů, medometu, apod.)

   Jiné:

3. Jaká je Vaše motivace teď?

4. Ovlivnila výše dotací Vaše rozhodnutí začít včelařit?

5. Využil/a jste možnost požádat o národní dotace (např. na zazimované včelstvo), evropské dotace (např. medomet), či o dotace z krajských rozpočtů (např. pořízení úlu)?

   Ano/Ne
   Jaké:
   a) Krajské
   b) Národní
   c) Eurodotace

6. Pokračoval/a byste v chovu včel i v případě, že by došlo k ukončení všech podpor (dotací) pro včelaře?

7. Pokud jste odpověděl/a na předešlou otázku kladně, uveďte důvod, proč byste pokračoval/a v chovu včel?

8. Jaký je Váš názor na druhy dotací a jejich výši?
9. Jaký typ dotace byste přivítal/a?

10. Jaký je Váš názor na současný rozvoj včelařství v ČR? Mohly ovlivnit dotace tento rozvoj?

11. Co si myslíte o včelaření v ČR, má budoucnost?

Moc Vám děkuji za sdělené informace

10.2 Ukázkový vyplněný dotazník

Dotazník bude použit pouze k studijním účelům při tvorbě diplomové práce Hodnocení vlivu dotací na rozvoj včelařství – I. Lukášová. Souhlasíte s případným zveřejněním v příloze diplomové práce?
Ano/~~Ne~~

Váš věk: *47*
Pohlaví: *muž*
Počet včelstev: *14*
Stanoviště včelstev: *Sýkořice*

---

1. Jak dlouho včelaříte?
   6 let
2. Co Vás vedlo k rozhodnutí začít včelařit?
   a) Zdravý životní styl (biopotraviny)
   b) Dlouholetá tradice v rodině (včelaření předáváno z generace na generaci)
   c) Ochrana přírody a návrat k tradicím spojený s životem na venkově
   d) Možnost čerpat dotace z národních a evropských zdrojů (pořízení úlů, medometu, apod.)

   Jiné:

3. Jaká je Vaše motivace teď?

Zachování tradice, mít svůj vlastní med.

4. Ovlivnila výše dotací Vaše rozhodnutí začít včelařit?

   Ne.

5. Využil/a jste možnost požádat o národní dotace (např. na zazimované včelstvo), evropské dotace (např. medomet), či o dotace z krajských rozpočtů (např. pořízení úlu)?

   Ano/~~Ne~~
   Jaké:
   a) Krajské
   b) *Národní*
   c) *Eurodotace*

6. Pokračoval/a byste v chovu včel i v případě, že by došlo k ukončení všech podpor (dotací) pro včelaře?
   Ano.

7. Pokud jste odpověděl/a na předešlou otázku kladně, uveďte důvod, proč byste pokračoval/a v chovu včel?
   Nádherný koníček.

8. Jaký je Váš názor na druhy dotací a jejich výši?
   Dotace jsou malé.

9. Jaký typ dotace byste přivítal/a?
   Na medonosné a pylonosné rostliny a stromy.

10. Jaký je Váš názor na současný rozvoj včelařství v ČR? Mohly ovlivnit dotace tento rozvoj?
    Rozvoj včelařství je velký, určitě nezanikne. Je třeba vychovávat mládež. Dotace tento rozvoj moc neovlivní.

11. Co si myslíte o včelaření v ČR, má budoucnost?

    Budoucnost má. Je potřeba tvrdší postihy zemědělcům ohledně postřiků.

Moc Vám děkuji za sdělené informace

10.3 Tabulka 1 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1919 - 1938

Vývoj chovu včel													
Období	Počet včelstev			Produkce medu (t)			Ročně na včelstvo (kg)		Produkce vosku (t)			Ročně na včelstvo (kg)	
	ČSR	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK
1919 - 1920	378 194	284 226	90 669	1 190	698	555	2,46	6,12	96	47	54	0,17	0,60
1921 - 1925	372 987	287 966	85 021	1 426	954	471	3,31	5,54	107	55	52	0,19	0,62
1926 - 1930	433 915	336 959	96 956	2 319	1 781	538	5,29	5,55	120	74	46	0,22	0,47
1931 - 1936	564 676	437 810	126 866	2 734	1 877	857	4,29	6,75	148	93	55	0,21	0,43
1936 - 1938	637 124	472 864	164 260	3 749	2 425	1 324	5,13	8,06	145	93	52	0,20	0,31

10.4 Tabulka 2 Přehled vývoje chovu včel na území Československa v letech 1946 – 1980

Vývoj chovu včel													
Období	Počet včelstev			Produkce medu (t)			Ročně na včelstvo (kg)		Produkce vosku (t)			Ročně na včelstvo (kg)	
	ČSR	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK	ČSR	ČR	SK	ČR	SK
1946 - 1950	611 679	462 979	148 700	1 653	988	665	2,13	4,47	101	59	42	0,13	0,28
1951 - 1955	751 096	540 268	210 828	2 205	1 440	765	2,67	3,63	90	62	28	0,12	0,13
1956 - 1960	825 194	564 745	260 449	3 921	2 379	1 542	4,21	5,92	111	69	42	0,12	0,16
1961 - 1965	823 340	558 320	265 020	4 295	2 558	1 737	4,58	6,55	97	67	29	0,12	0,11
1966 - 1970	980 452	641 595	338 827	6 470	3 361	3 109	5,24	9,18	147	95	52	0,15	0,15
1971 - 1975	1 065 429	667 475	397 954	5 843	3 371	2 472	5,05	6,21	148	99	49	0,15	0,12
1976 - 1980	1 004 691	627 527	377 164	7 074	3 236	3 838	5,16	10,18	167	104	63	0,17	0,17

10.5 Tabulka 18 Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR

Přehled o zařazení včelařů do jednotlivých skupin a počtu včelstev v ČR												
ROK	Počet včelařů celkem						Počet zazimovaných včelstev celkem					
	Malovčelaři (do 30 včelstev)	Komerční včelaři (31 - 150 včelstev)	Velkovčelaři (nad 150 včelstev)	% podíl			Malovčelaři (do 30 včelstev)	Komerční včelaři (31 - 150 včelstev)	Velkovčelaři (nad 150 včelstev)	% podíl		
				Malovčelaři	Komerční včelaři	Velkovčelaři				Malovčelaři	Komerční včelaři	Velkovčelaři
2014	45 772	3 155	118	93,33	6,43	0,24	406 548	149 058	32 454	69,13	25,35	5,52
2015	46 222	3 214	107	93,30	6,49	0,22	395 026	152 917	28 591	68,52	26,52	4,96
2016	47 735	3 692	109	92,62	7,16	0,21	428 842	178 539	29 261	67,36	28,04	4,60

10.6 Tabulka 22 Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel

Přehled o odpovědích respondentů na jejich počáteční motivaci pro chov včel															
Věk/Odpovědi	Skupina														
	Malovčelař					Komerční včelař					Velkovčelař				
	a	b	c	d	jiné	a	b	c	d	jiné	a	b	c	d	jiné
do 30 let	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
od 31 do 50	1	4	4	0	5	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
od 51 do 70	2	6	5	0	5	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
nad 70	1	3	8	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	4	16	19	1	11	0	4	1	0	0	0	1	0	0	0
Celkem % za skupinu	7,84%	31,37%	37,25%	1,96%	21,57%	0,00%	80,00%	20,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Celkový % podíl	7,02%	28,07%	33,33%	1,75%	19,30%	0,00%	7,02%	1,75%	0,00%	0,00%	0,00%	1,75%	0,00%	0,00%	0,00%

10.7 Tabulka 26 Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací

Přehled o názorech respondentů na druh a výši dotací												
Věk	Skupina											
	Malovčelař				Komerční včelař				Velkovčelař			
	Odpovědi (členění dle 4 kategorií viz. text)				Odpovědi (členění dle 4 kategorií viz. text)				Odpovědi (členění dle 4 kategorií viz. text)			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
do 30 let	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
od 31 do 50	1	3	2	4	2	0	0	0	1	0	0	0
od 51 do 70	1	7	1	5	1	1	1	0	0	0	0	0
nad 70	1	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	3	15	6	10	3	1	1	0	1	0	0	0
Celkem %	8,82%	44,12%	17,65%	29,41%	60,00%	20,00%	20,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Celkový % podíl	7,50%	37,50%	15,00%	25,00%	7,50%	2,50%	2,50%	0,00%	2,50%	0,00%	0,00%	0,00%